

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde

”Sindslidende mennesker i de frivillige kontaktfamilier”

Speciale modul 6 - efterår 2008 forår 2009

Udarbejdet af:

Niels Ulrik Poulsen
Mikael Karup Haugaard

Antal anslag: 230029

Vejleder: Hans Wadskjær

Indholdsfortegnelse:

Resume på engelsk	Side 4
Forord	Side 6
1.0 Indledning	Side 7
2.0 Konstruktioner af genstandsfeltet	Side 10
2.1 Udviklingstendenser i samfundet.....	Side 10
2.2 Er der tale om socialt arbejde?.....	Side 14
2.3 Frivilligt socialt arbejde.....	Side 15
2.4 De frivillige kontaktfamilier.....	Side 17
2.5 De sindslidende mennesker - ”konstruktioner”.....	Side 19
2.6 De frivillige kontaktfamilier som ”disciplin”.....	Side 23
2.7 Opsummering på Indføring i genstandsfeltet.....	Side 24
3.0 Indkredsning af undersøgelsesspørgsmål	Side 25
4.0 Metateoretiske overvejelser	Side 27
4.1 Teoretisk perspektiv.....	Side 28
4.2 Væsentlige begreber hos Alfred Schütz.....	Side 30
5.0 Grounded Theory	Side 35
5.1 Anvendelse af Grounded Theory begreberne.....	Side 37
6.0 Operationelle noter	Side 43
6.1 Fokus gruppeinterview.....	Side 43
6.2 Hvorfor brugerinddragelse?.....	Side 44
6.3 Brugerinddragelsens betydning.....	Side 44
6.4 Fokusgruppeinterviewets teori.....	Side 45
6.5 Roller og rammerne.....	Side 47
6.6 Kvalitative overvejelser.....	Side 49
6.7 Rammerne for transskribering.....	Side 51
6.8 Opsummering på operationelle noter.....	Side 51

7.0 Analyse	Side 52
7.1 Teoretiske noter (interviewprocessen).....	Side 52
7.1.1 Opdagelser i interviewprocessen.....	Side 53
7.2 Kodenoter.....	Side 55
7.2.1 Første åbne kodning.....	Side 56
7.2.2 Anden åbne kodning.....	Side 56
7.3 Aksial kodning.....	Side 57
7.4 Den selektive kodning.....	Side 59
7.5 Story line.....	Side 67
7.6 Model om den svære relation.....	Side 70
8.0 Triangulering - Den kommunikative handlingsteori ...	Side 75
8.1 Den kommunikative handlingsteori.....	Side 75
9.0 Kvalitetsmæssig diskussion af forskningsprocessen	Side 82
10.0 Konklusion	Side 86
Litteraturliste	Side 90
Bilag	Side 93
Bilag 1: Skema over Høgsbros faser.	
Bilag 2: Grounded theory fra modul-4 projekt.	
Bilag 3: Det transskriberede interview.	
Bilag 4: De 6 in vitro begreber med tilhørende in vivo koder.	
Bilag 5: Spørgsmål til informanterne (demografiske forhold).	
Bilag 6: Skema over informanternes demografiske forhold.	
Bilag 7: Handlingsskema med in vivo koder.	
Bilag 8: Skematisk oversigt over forskningsprocessen.	

Resume på engelsk

The decentralisation and rationalisation of the psychiatry through the last 100 years has resulted in constant changes of the social offers that have been given to the mentally ill. From the 1990's through present time the changes have produced increased activities and expansions of the municipal social psychiatry. The character of society's normative obligation, however, has not changed significantly. The society is still obligated to take care of its "weak" people, and regulates habits that constitute a potential social threat or danger. Ideologically the society is dominated by a neo-liberalistic paradigm that has led to increased individualisation and focusing on the individual's own responsibility of taking care of its own life as an active and productive citizen (workfare). The individual's belonging and social affiliations have also been subject to constant changes, and thus, on behalf of neo-liberalism, resulted in deprivation and marginalisation. There is a small group of citizens of diverse diagnosis, ages, sex, and ethnicity that do not have the demanded mastering strategies to succeed in society today. Oftentimes these citizens are described as troublesome as well as costly. A focus aimed at the individual level and a medical understanding will only provide limitations in the comprehension of their situation and the complexity of the social intervention. Therefore, there is need for broad, more eclectic and pragmatic approaches to comprehend such phenomena. This can provide an understanding of new and challenging working areas of social work, in research, as well as a broader understanding of the individual's life-world and everyday life as an interacting citizen. As a citizen and individual you have, beside the political and social rights, a need for social integration in working relations that can generate social capital. In this regard, "new" actors have arrived, or there has been a rediscovering of voluntary work (altruism) where some of the principles of the 1860's philanthropy have been found useful again.

In the social psychiatry, that we are involved with in our daily work, contact families, which are based on volunteers, is a social offer that is used and developed more and more as a part of the health promoting and social work. Our aim is provide a better understanding and consciousness of that phenomenon and the mentally ill's everyday life and situation in those interactions. Through a phenomenological perspective, focus group interviews, grounded theory, and "the communicative action" we have analyzed what influence having a network/contact family has for the individual. A possible assumption could be idyll and harmony, but what does really happen in these generally human "common sense" interactions? That is what we will shed light on in this master's thesis.

The design is founded on a research and experience based knowledge and is thus a method within social sciences. A micro perspective (bottom up) in evaluating and including the citizens (users) in the development of the social work. With our choice of method we have created a room for the individual's life's statements, and thus, a basis for the individual to be heard, seen, and understood. That provides an opportunity of recognition by one self and others as a competent individual (identity). The thesis provides no universal solutions of doing the right in everyday life's interactions between contact families and the users. The generated theory about "the difficult relation" leads to a curiosity for the unknown, and thus, a common experience of "your" and "my" life-

world. The thesis has a normative mission and an encouragement of creating a frame and dialogue for making the invisible visible in the social work. In that way the thesis sheds light on what social work is from a user perspective.

Forord

Vi har gennem et interview med 3 brugere af frivillige kontaktfamilier, været så heldige at få lov til at høre og lytte til oprigtige og private meninger om, hvordan det er at have en psykisk lidelse, og hvordan det påvirker deres hverdag i civilsamfundet. Vi har koncentreret os om, hvad brugerne af disse socialpsykiatriske tilbud søger i interaktionen, når de siger ja til at få en kontaktfamilie.

Det er et komplekst fænomen, vi har kastet vores lys på, og vi er taknemmelige og ydmyge over, at have fået lov til at få indblik i denne verden. Som frivillig aktør på det sociale område er man ofte styret en forforståelse om, hvad der er bedst for dem der skal hjælpes eller støttes. Moralsk og fagligt kan ideen umiddelbart være god nok, men der findes ingen handlingsanvisninger. Det bliver således aktørerne deres etik og åbenhed for dialog, der bliver afgørende for fænomenets karakter og indsatsens succes. Vi vælger bevidst at skrive dialog for i det ligger en dialektik og gensidighed, for at tage initiativ og ansvar. Som mennesker kan man tage et ansvar for sit liv, og afgøre hvordan ”det gode liv” skal leves.

Som studerende og praksisforskere, har vi været så privilegeret at have tid og mulighed for at udforske dette område. Derved har vi fået brugernes oplevelse af interaktionen i de frivillige kontaktfamilier. Analysen og konklusionen kan virke barsk, når den bliver trykt sort på hvidt, eller bliver dissekeret væk fra den oprindelige hverdag. Men dette skulle gerne være en øjenåbner for, hvad det er vigtigt at være opmærksom på af udfordringer og muligheder fremover. Specialet har derfor et oplysnings- og normativt aspekt og skaber et fundament, som kan give afsæt for yderligere forskning og videreudvikling af denne indsatsstype, som er aktuel i dagens Danmark.

Vi har ladet os inspirere af Jean-Paul Satre som udtalte: ”, *La musique de jazz, comme des bananes, se consume sur place*”(Jazzmusik som bananer, skal spises med det samme) eller ” *som jazzmusik og bananer skal fænomenologien også nydes live*”(Fuglsang 2004: 306). Med andre ord; vil man forstå det sociale arbejdes kompleksitet, må man ud blandt aktørerne.

Stor tak til vejleder for, at vise os mulighederne i at besøge og forstå en kompleks verden, som vi ofte tager for givet som praktikere. En ekstra stor tak til brugerne og kontaktfamilierne der har gjort denne rejse mulig. Uden deres velvillighed og åbenhed, havde vi forsat været uvidende om, hvordan dette komplekse fænomen hænger sammen. Vi har fået ændret vores antagelser og livsverden og kan forhåbentlig omsætte det, således at det kommer brugerne og det sociale arbejde til gode.

Tak til projektkoordinator der formidlede kontakten til informanterne og løbende viste interesse gennem projektet. Afsluttende men ikke mindst tak til kollegaer, venner og familie for at holde os ud gennem tykt og tyndt gennem de sidste mange uger, måneder, år og som holdte os fast i, der findes en verden udenfor studieverdenen og Aalborg Universitet.

1.0 Indledning

Vi har I modul 3 og 4 - projekterne på Kandidat Uddannelsen i Socialt Arbejde beskæftiget os med frivillige kontaktfamilier til svært sindslidende som fænomen. Modul 3 - projektet var et rent teoretisk projekt, hvor vi, med hjælp fra Michel Foucault, lagde et kritisk (magt) perspektiv på fænomenet. Her så vi på de farer, der kunne ligge i sådan en model, hvor familierne i værste fald fungerer som ”føjelige kroppe”, der ”danser” efter de rådende normer og ideologier og ukritisk/ubevidst ”disciplinerer” den sindslidende (Foucault 2002; Dean 2006). Vi så på, hvordan fænomenet frivilligt socialt arbejde/ de frivillige kontaktfamilier kan være opstået som fænomen i et genealogisk historisk perspektiv jf. Kasper Villadsen (Villadsen 2004). Vi satte fænomenet op mod Axel Honnets teori om anerkendelse (Willing 2003, Højlund og Juul 2005), hvor igennem vi belyste, at udviklingen af menneskets selvbevidsthed er afhængig af sociale anerkendelseserfaringer og dermed underlagt interaktionsparternes respekt og anseelse, hvor igennem det enkelte individs ”virkelighed” formes. Således kunne de frivillige kontaktfamilier være en vigtig interaktion/relation, hvor den sindslidende bliver anerkendt, respekteret og anset som et socialt individ og dermed bliver en aktiv medborger. Dette sammenholdte vi med den symbolske interaktionisme (Hutchinson og Oltedal 2002; Meeuwisse og Swärd 2004), hvor vi belyste, hvilke grundlæggende, eller mere basale forudsætninger der bør være til stede, for at mennesket kan konstituere sig selv som et individ, med en identitet og indgå i samfundet som medborger.

I modul 4 - projektet besluttede vi os for at gå en tak dybere ned i fænomenet (samfundet), og vi besluttede at lægge de store teorier væk i en periode. Vi ville lægge fokus på aktørperspektivet og ville ud i praksis for at se og høre kontaktfamilierne fortælle om, hvilken indsats de yder over for den sindslidende, som de fungerer som kontaktfamilie overfor. Med et fænomenologisk udgangspunkt, inspireret af Alfred Schutz hverdagslivs sociologi som beskrives i afsnit 4.0, foretog vi et fokusgruppeinterview af to frivillige kontaktfamilier. Her så vi på fænomenet i ”anden orden” for at bevare mest mulig ”objektivitet” i vores egenskab som praksisforskere. Vi optog familiernes drøftelser på bånd, transkriberede disse og analyserede dem ved hjælp af ”Grounded Theory” med vægt på Corbin og Strauss (Strauss 2008) fortolkning af metoden. Gennem analysen genererede vi, på baggrund af empirien, en teori(model) om den indsats kontaktfamilierne udøver i forhold til den sindslidende. Modellen kunne ses som et udtryk for familiernes meningsdannelser (konstruktion) af fænomenet ”frivillige kontaktfamilier”. Modellen (se bilag 2) har belyst, hvad det er for en indsats familierne mener, de yder/”skal”(strukturene) yde i forhold til det sindslidende menneske, der kommer i deres hjem. Modellen ”rummer”/belyser mulige dilemmaer, der kan ligge i sådan en indsats. Tager vi de kritiske briller på, hvilket vi som ansvarlige socialarbejdere og studerende mener, at vi er forpligtede til at gøre, kunne vi stille spørgsmål om, hvorvidt der bliver skabt en anerkendende og tæt familielignende relation? Bliver der skabt den tætte relation (modellens ideal billede), som kan give basis for det sindslidende menneskes anerkendelseserfaringer og udvikling, eller forbliver den sindslidende med at være en ”gæst”, der ydmygt møder op et x antal gange om måneden og får et lille indblik, en lille ”smagsprøve” på familiernes varme og sammenhold, uden selv at blive en del af

det? Hvad er det præcist den sindslidende søger efter i denne relation? Dette håber vi, at brugerne kan give os indsigt i gennem deres meningsdannelser i analysen.

I dette speciale på modul 6 på kandidatuddannelsen har vi, endnu en gang, valgt at fordybe os yderligere i fænomenet ”frivillige kontaktfamilier”, da familierne gav udtryk for, at de stod i nogle dilemmaer og åbne spørgsmål, som vedrørte brugerne og som kun brugerne kunne svare på. Vi drøftede afslutningsvis i modul 4 - projektet, at det kunne ses som en yderligere kvalitetssikring af forskningsprocessen og den genererede teori om kontaktfamilierne, hvis vi endnu en gang rejste ud i felten, for denne gang at høre brugernes version af fænomenet ”frivillige kontaktfamilier”. Således ville vi opnå brugernes konstruktion af fænomenet og ikke ”kun” familiernes. Vi ville også se hvordan det sociale arbejde bliver til. Det er vigtigt at pointere, at vi ikke vil vurdere om det er ”god” eller ”dårlig” praksis, men belyse de problematikker, der skabes i relationen mellem brugerne og de frivillige kontaktfamilier som udøver af frivilligt socialt arbejde. Dermed en belysning af den kontekst som fænomenet er indlejret i. For at kunne forstå interaktionen mellem de to aktører; det sociale/relationen (fænomenet) må vi inddrage intersubjektiviteten, da vi som individer ikke kun lever i relationen, men også er med til at skabe den, som individer (subjekter). Vi vil derfor i dette speciale tage udgangspunkt i brugerperspektivet. Vi vil ud til nogle af brugerne (de sindslidende mennesker), som har ønsket en frivillig kontaktfamilie og som i dag har erfaringer med, hvad det betyder/har betydet for dem at have muligheden for at komme i en frivillig kontaktfamilie. Vores intention er i første omgang, at denne brugerundersøgelse skal holdes adskilt fra og foretages uafhængigt af undersøgelsen af de frivillige kontaktfamilier (modul 4), så denne ikke bliver styrende for dette speciale. Vi kan ikke se os fri for, at denne forforståelse påvirker vores fokus og dermed de valg og beslutninger, der kommer til at danne grundlag for dette speciales undersøgelsesdesign. Det handler derfor om metodisk disciplin/stringens, at finde en metode der ”tvinger” os som praksisforskere til sætte vores forforståelse i parentes i en periode. Vi har valgt samme metode som i modul 4 projektet, således at brugernes konstruktioner af fænomenet også ses i ”anden ordens” optik, som vi gjorde det med kontaktfamilierne.

Den læringsproces vi som studerende befinder os i, og har været igennem de seneste tre år på Kandidat uddannelsen i socialt arbejde på Aalborg Universitet, skal ikke ses som en lineær proces. Den skal ses som en cirkulær proces, hvor vi konstant gennem studiet og gennem den daglige interaktion kontinuerligt tilegner os ny viden, som ændrer og ”kvalificerer” vores viden og opfattelse. Resultatet er udtrykt i dette speciales konstruktion, som også må ses som en metode i, at inkludere brugerne i udformningen af tilbud i socialpsykiatrien, som også et krav/en ideologi i det socialpsykiatriske arbejde.

Forskningsprogrammet (tre trins raketten) som har strakt sig over 3 år kan anskueliggøres i følgende model:

Modul 3 projektet – Trin 1	Modul 4 projektet – Trin 2	Modul 6 specialet – Trin 3
<ul style="list-style-type: none"> - Fokus på det frivillige sociale arbejdes genealogi og udbredelse. - Belysning af den samfunds-kontekst fænomenet ”frivillige kontaktfamilier” er indlejret i med kritisk fokus på magtstrukturer i samfundet. - Belysning af teorier, om hvordan mennesket konstitueres som individ og teorier om, hvordan mennesket udvikler sig gennem anerkendelses erfaringer i interaktionen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Fænomenologisk undersøgelse af kontaktfamilierne og den indsats de yder gennem et fokus gruppe interview. - Grounded theory analyse af interviewet. - Skrive teoriudkast om fænomenet ”frivillige kontaktfamilier” - Perspektivering/triangulering 	<ul style="list-style-type: none"> - Belysning af forskellige videnskabelige konstruktioner om de sindslidende mennesker. - Fænomenologisk undersøgelse af sindslidende menneskers konstruktioner af fænomenet frivillige kontaktfamilier. - Grounded theory analyse - Skrive teoriudkast om de sindslidendes konstruktioner af fænomenet. - Skrive samlet grounded theory. - Inddragelse af ”grand theory”.

2.0 Konstruktioner af genstandsfeltet

Inden vi går videre til afgrænsning af undersøgelsesspørgsmål og metodiske overvejelser, vil vi foretage en belysning af den kontekst som fænomenet er indlejret i. Vi vil samtidig foretage nødvendig begrebsafklaring. Vi mener, at det vil være nødvendigt med denne redegørelse, for at man som læser senere vil kunne forstå, hvordan vi kommer frem til den konkrete problemstilling og hvorfor vi vælger at bygge specialet op som vi gør. Fokus i dette speciale vil overvejende komme til at ligge på den sociale interaktion på individ niveau, men for at kunne beskrive konteksten, er vi nødt til at referere til andre samfundsniveauer. Samtidig belyser det og sætter en ramme for vores genstandsfelt.

2.1 Udviklingstendenser i samfundet

Det er efterhånden en kendsgerning, at den danske velfærdsmodel¹ er på retur, og der tales om den ”den åndelige fattigdom” i det senmoderne og pluralistiske samfund (Järvinen 2005, Juul 2002, Villadsen 2004, Henriksen 2001). Det har medført, at der hele tiden dukker nye og mere specielle tilbud op i liberaliseringen og individualiseringen af tilbud til borgerne, hvilket er et produkt af samfundets governmentalisering². Dette har åbnet op for modeller, hvor New Public Management (NPM) er dominerende (f.eks. Hansen i Ljunggren 2005:78). NPM fungerer på markedslignende vilkår og igennem styringsstrategier, såsom, decentralisering, ”performativity”, regnskabspligt og kontraktstyring (Moos i Fibæk Lauersen 2004:12). NPM og de medfølgende styringsteknologier medfører, at professionelle i stigende grad må legitimere sig i økonomiske termer overfor overvejende økonomiske indstillede offentlige forvaltninger (Moos i Lauersen 2004:12). Bourdieu så de neoliberalistiske strømninger som en igangværende afvikling af velfærdssamfundet eller socialstaten om man vil (Bourdieu 2001:58).

For en ”lille” gruppe mennesker betyder det eksklusion og efterhånden dannelsen af A og B-hold (Jacobsen 2007, Järvinen 2005). Vi vil i dette speciale beskæftige os med en gruppe af mennesker, der muligvis falder ind under B-holdet, som udgør marginaliserede eller udstødte personer³ (se endvidere side 8). Socialpolitisk har gruppen gennem de sidste mange år skabt store udfordringer, da gruppen har været anset for at være ”besværlige” og ”tunge” i den forstand, at gruppen er svært integrerbare og

¹ De sociale ydelser er baseret på medborgerskab. Der har været tradition for at tillægge idealer om social lighed en relativ høj prioritet der bygger på relativt solidarisk løsninger. Danmark har således opnået at få opbygget et system af offentlige sociale og sundhedsmæssige serviceydelser, der har været regnet for at være de bedste i Norden i.f.t. generøsitet og universalitet (Elm Larsen 2004:178)

² Der tales om, at der sker en ”governmentalisering” af samfundet, og der tales om ”styringsmentaliteter” og ”selvstyring” som en model til styring af autonome afgrænsede enheder (systemer) (Dean 2006: 51). En biopolitisk styring rettet mod befolkningens iboende processer (Dean 2006: 312). Dette kan ses som en ”ny-rationalisme”, som går hånd i hånd med ny-positivismen (i form af ”snæver” evidens med en naturvidenskabelig og rationel indgang til effektforskning i socialt arbejde) og det globale samfunds dominerende ideologiske styrings rationale – neoliberalismen (Dean 2006:240).

³ *”Marginaliserede betyder at disse mennesker dels er ude af stand til at forsørge sig selv, dels har behov for hjælp fra andre til at håndterer deres personlige og sociale problemer”.*

”Udstødte..., dem der mere end forbigående både er ude af stand til at forsørge sig selv på en for samfundet eller for den enkelte acceptable måde.” (Villadsen:2004:234)

omkostningsfulde for samfundet, set ud fra et rationelt økonomisk synspunkt. Samtidig ønsker mange af disse borgere ikke at blive ”normaliseret” (Järvinen 2005; Villadsen 2004).

Normalisering og integration har været nogle af nøgle-begreberne siden Bistandsloven i 1976 og siden Serviceloven af 1998. Normaliseringen betyder, at alle medborgere uanset handicaps, alder eller etnicitet skal støttes og hjælpes til at fungere i det ”normale” hverdagsliv. Folk skal integreres socialt, og normalisering antages for at være forudsætningen for integration, som fuldgyldig medborger i familien og netværk, på arbejdsmarkedet og politisk (Järvinen2005). Det kræver dog, at man har nogle ressourcer til at deltage i disse sammenhænge eller selv opsøge/finde samt betale dem.

Det kræver en hel anden indsats, og velfærdstaten må give mere plads til disse individuelle forskelle og alternative måder at leve livet på. I debatterne op gennem 80`erne og 90`erne diskuteres og overvejes det, hvorvidt nogle af disse mennesker skal have lov til at forblive grundlæggende anderledes (Villadsen 2004). Samtidig udvikles socialpolitiske programmer som SUM- projekterne, der skulle yde økonomisk støtte til indsatsen for ”særligt resourcesvage”.⁴ Man får konstrueret nye begreber og kategorier, som går på tværs af de tidligere kategoriseringer af mennesker (gamle, døende, syge eller depriveret), og som tidligere var visiteret til hver sin institution og faglige logikker. Det er en række mennesker, der deler en række fælles problemer og eksistensbetingelser, som medfører isolation og ensomhed. For denne gruppe bliver det sociale arbejde at dække grundlæggende omsorgsarbejde. ” ... *Beskrives som samvær, der bryder den udstødtes isolation, styrkelse af selvværd ved beskæftigelse med aktiviteter, som den enkelte kan overkomme, samt opfyldelse af fysiske behov som mad, varme og hygiejne.* ”(Villadsen 2004:235).

Det medfører ”nye” tilgange i det sociale arbejde, som ikke er de traditionelle videns-”professions” faglige tilgange (se afsnit 2.6). Socialarbejderen skal optræde som menneske frem for at være en professionel fagperson. Det giver nogle modsatrettede arbejdsvilkår og et dilemma/krydspres i det sociale arbejde. Borgeren/brugeren får lov at fremstå som de er, med deres livsform/livsverden og evt. fortsætter, at opøve sig nogle færdigheder inden for denne tænkning om at være ”ekspert i eget liv”. Samtidig skal socialarbejderen vurdere, hvordan denne ”unormale” kan tæmmes eller ændres i.f.t. politiske, økonomiske og kulturelle hensyn. Som socialarbejder må man konstatere, at isolationen og udstødelsen er et faktum, og det handler mere om at få brugeren til at mestre sit hverdagsliv som selvstændigt individ. Men er der plads til det i et velfærdssamfund, der er præget af New Public Management principper i form af rationalisering og effektivitet, hvor midlerne er decentralisering og konkurrence. Vi vurderer at det skaber et rum for en frivillig indsats, eller en reaktivering af filantropien (mere moralske principper) (Villadsen 2004), da det ikke er nævneværdigt kostbart.

Ud fra et evolutions- og historisk perspektiv er der en genopdagelse af filantropien og altruismen. De frivillige har formået at beskrive deres idealer og vilkår og dermed

⁴ *Inden for SUM- programmet gives der i årene 1988-1991 350 mio. kr. i støtte til et større antal såkaldte forsøgs- og udviklingsprojekter rette mod de nævnte grupper. Eftersom metodeudvikling og erfaringsopsamling er hovedformålet med SUM, følges programmet op af en lang række beskrivelser, overvejelser og vurderinger af de udvalgte institutioner og deres klienter*(Villadsen 2004:235)

legitimere deres berettigelse i det danske velfærdssamfund. Generelt er den frivillige sektor mindre i de nordiske velfærdsstater. Den består først og fremmest af foreninger og organisationer inden for fritid og kultur. Det er en lille del af borgerne, der varetager de frivillige foreninger og organisationer inden for de offentlige velfærdstjenester sammenlignet med andre europæiske lande (Henriksen 2001 og www.frivillighed.dk) Det er organisationer, tilbud og mennesker (den moderne helgen), der ofrer deres tid og overskud på at integrere og inkludere de mennesker, der lever på kanten af det normale, som stille eksistenser og ikke kan bidrage i regeringens workfare⁵ eller liberalisering.

De frivillige der ofre deres fritid/otium i sådanne indsatser har dermed fået en plads (meningsfuldhed) i den offentlige arena, hvor de oprindelige institutioner/tiltag der varetog disse behov er nedlagte p.g.a. nye ideologier. De frivillige giver dermed det offentlige/velfærdsstaten et menneskeligt ansigt. De er blevet medspillere og udgør efterhånden et partnerskab i den offentlige sektor, som gør kommunikativ integration og social deltagelse mulig. Det er forankret i et socialt og intersubjektivt perspektiv, der bygger på anerkendelse, kærlighed, retslige og solidariske principper. Men faren lurder lige om hjørnet i denne "symbiose". For hvis de frivillige vil være med, eller have del i arbejdet ("kontrakt") og ikke "kun" ud fra idealistisk idealer om altruisme, ligger der også nogle forpligtigelser og reguleringer i forhold til velfærdsstaten.

Det handler således om en tydelig afgrænsning og arbejdsfordeling mellem offentlige tiltag og frivillige tiltag jf. afsnit 2.6, og det handler om, at de frivillige kontaktfamilier skal have opbygget en kultur, som ikke er de "professionelles" kultur. Ses dette i et genealogisk og systemteoretisk udviklings-perspektiv⁶, havde man tidligere total institutionerne (se næste afsnit) som "indeholdte det hele" eller isolerede(ekskluderede) de sindslidende fra omverdenen, der var behovet der ikke i samfundet for sådan en funktion - "det menneskelige ansigt". I forbindelse med nedlæggelse af totalinstitutionerne og frem til den udvikling som, vi ser i dag, hvor sygehuspsykiatrien i forbindelse med strukturreformen har fjernet de sidste rester af deres "menneskelige ansigt" til fordel for en klinisk/medicinsk psykiatri (NPM). Løbende er der så, i de forskellige kommuner, skudt nye socialpsykiatriske tilbud op med et menneskeligt ansigt, som så igen bliver mere og mere kliniske/professionaliserede, så de også mister deres menneskelige ansigt. Hvis den offentlige sektor er det eneste tilbud der findes, er der ifølge Bømler tale om formynderi: "*At den svage brugergruppe har ringe valgmuligheder eller slet ingen valgmuligheder, er et udtryk for en umyndiggørende gidseltagning.*" (Villadsen 2004:246). Dette giver grobund for differentierede tilbud, der kan tage udgangspunkt i det enkelte individ og starte med at give omsorg og tryk. Således opstår der et behov og dermed en funktion, som de frivillige kontaktfamilier kan varetage i samfundet ud fra filantropiske principper. Hvis man ukritisk implementerer disse tilbud og ikke læner sig op af historien, er faren for professionalisering af disse tiltag også ganske nær, ud fra et pres fra det offentlige om kontrol, regulering og effektivisering af tiltag. Det er derfor vigtigt med en tydelig afgrænsning af funktionerne, og hvor

⁵ Larsen J. E og Møller H. I 2004:53

⁶ Sociale systemer er ifølge Luhmann; autopoietiske og selvreferentielle. Systemerne er funktionelt differentierede, dvs. de er differentierede ud fra de funktioner, systemerne varetager som helhed bl.a. indenfor rammerne af en arbejdsdeling (Fuglsang 2004:136)

kontaktfamilierne må have skabt deres egen kultur og tale deres egen sag! En anden fare kunne ligge i, at det offentlige i det skjulte ”udliciterer” flere af de traditionelt professionelle opgaver sammen med en forpligtelse til at kontrollere og adfærdsregulere med de professionelle metoder til den frivillige indsats. Dette vil være starten på, at de frivillige kontaktfamilier som socialt tiltag også ville miste deres menneskelige ansigt. Så ville der igen opstå en funktion/socialopgave som er uløst i samfundet. Hermed er faren snublende nær, for at kontaktfamilierne bliver endnu en institution, der skal styres ud fra de offentliges logikker. Amerikanske undersøgelser peger på, at der igennem NPM er stor sandsynlighed for at miste dele af sin uafhængighed, og man dermed lettere overtager det offentliges velfærdssystemes styringsrationaler, herunder organisationsformer og behandlingsmetoder (Henriksen 2001). Personligheden og det unikke tæmmes ud fra den institutionelle dømmekraft. En centralistisk styring, der styrer selvstyringen og dermed gør de magtesløse mægtige i de mægtiges eget billede af det at være mægtig (Åkerstrøm 2006; Dean 2006). Deri ligger faren for at blive forført og ødelægge det unikke på et organisatorisk niveau. Dermed kan man spørge om, de frivillige ikke blot er et tiltag i regeringens førte politik omkring kommercialisering og individualisering (dette kan være faresignaler og inspiration til faglige og politiske kredse) Hulgård har sat det på en formel som; M+C-S= succesfuldt socialt entreprenørskab⁷

Historisk kan vi således sige, at det sociale arbejde har bevæget sig gennem forskellige faser som et forsøg på at gøre det ”rigtige” ud fra de rådende diskurser. Og måske er der tale om en transformation af det sociale arbejde ud fra en reaktivering af de gamle kendte filantropiske idealer. Eskeline siger om det sociale arbejde: ”*Aktuelt drejer det sig primært om diskussioner om henholdsvis evidensbaseret og refleksiv praksis.*” (Eskelinen2008:20)

Det refleksive passer godt til dette speciales genstandsfelt og strategi, da fokus er på det nære og interaktionerne som de bærende elementer for mennesket og disse tilbud, ”*the actor`s point of view*” (Meeuwisse 2004:151). Det er i relationen, at det sociale arbejde bliver til.

Vi bekender os til og er påvirket af Chigagoskolens traditioner (Meuwisse 2004:150-151) og tilgange til kvalitative forskning. Vi håber således at kunne fremhæve nogle unikke og kvalitative træk i ”Det menneskelige ansigt”, som vi tænker er fundamentet for den mellemmenneskelige udvikling og opblomstring, og som indtil videre kan virke meget abstrakte.

Vi antager, at de ovenfor nævnte tendenser har stor indflydelse på det sociale - og/frivillige sociale arbejde, og dermed også påvirker disse tiltag og interaktioner, som vil være fokus i denne opgave. Det vil vores kommende analyse og konklusion kunne sige noget mere om og stille spørgsmål, eller danne fundament og standarder for andre perspektiver for det sociale arbejde.

⁷ M=marked, C=civilsamfundets organisationer, S=staten og den offentlige sektor (Hulgård 2007)

2.2 Er der tale om socialt arbejde?

Det er relevant at stille dette spørgsmål jf. de beskrevne udviklingstendenser der foregår offentlige sektor, da socialt arbejde ikke er en konstant størrelse, samtidig er det afhængigt af øjnede der ser. Jf. Thomas teoremet: ”*Når mennesket definere en situation som virkelig, så er den virkelig i sine konsekvenser*”(Hutchinson og Oltedal 2002:78)

Da vi er professioner (socialrådgiver og ergoterapeut), praktikere og deltidsstuderende i socialt arbejde, har vi en forpligtigelse etisk og professionelt i at tage os tid til, at reflektere og drøfte det sociale arbejdes mange facetter. Hvilke metoder anvendes i det sociale arbejde, og hvad ønsker og søger de aktuelle borgere? Kan vi som praktikere imødekomme deres behov, eller skal metoderne være anderledes og i så fald hvordan, så det kommer brugerne til gavn? Det er vores daglige udfordring i socialpsykiatrien og omdrejningspunktet for dette speciale. Det er derfor interessant at se på, dels hvordan dette fænomen er indlejret i det sociale arbejdes kontekst(jf. tidligere), og dels om der er tale om socialt arbejde. Som et led i afklaringen af dette vil vi kort skitsere nogle brede definitioner på socialt arbejde.

Der er ikke enighed om, hvad det sociale arbejde er. Jf. Payne kan man tale om, at det sociale arbejde er en social konstruktion⁸. Det er en proces hvor mennesker(brugere) gennem deres behov og krav i forskellige kontekster påvirker socialarbejderen og deres arbejdspladser. ”*Klienter og deres oplevelser er den virkelighed, som det sociale arbejde må håndtere, det er dem der gør socialt arbejde til, hvad det er.*” (Payne 2005: 15, Wadskjær 2007)

Socialt arbejde forgår i de fleste samfund og udvikler sig i en samfundsmæssig og socialpolitisk kontekst, hvor der findes grupperinger af socialarbejdere med et fælles sprog og fælles litteratur om socialt arbejde. Disse professioner beskæftiger sig med livets realiteter som kriser, katastrofer og menneskelige hverdags problemer osv.

Som skitseret ovenfor betoner andre definitioner, at socialt arbejde ikke begrænser sig til en særlig relation mellem hjælperen og den, der bliver hjulpet (interaktionistisk forståelse) på individ niveau, men det sociale arbejde har også til opgave at se/forstå den helhed, hvori den svært sindslidende interagerer, med henblik på, at forholde sig kritisk til samfundet og de strukturer på andre samfundsniveauer herunder mikro, meso-, ekso- og makroniveau⁹, hvori det enkelte individ interagerer. Specifikt i forhold til gruppen af svært sindslidende er det sociale arbejdes opgave derfor også i.h.t. denne definition, at undersøge om de samfundsstrukturer, der omgiver den sindslidende i virkeligheden muliggør og understøtter den sindslidendes menneskelige udvikling, inklusion og integration i samfundet, eller om de i værste fald er medvirkende til at fastholde den

⁸ Socialkonstruktivismen kan ifølge Klaus Rasborg modstilles ”realismen”, der hævder at virkeligheden udgør en objektiv realitet. Social konstruktivismen ser samfundsmæssige fænomener som ikke værende evige og uforandrelige, men der imod konstrueres de via historiske og sociale processer som er under konstant forandring (Fuglsang 2004:349).

⁹ Bronfenbrenner opererer med fire analyse niveauer, som omslutter hinanden, på mikroniveau foregår interaktionen, på mesoniveau sker interaktionen mellem forskellige nærmiljøer, på eksoniveau finder man lokal politik, institutioner, arbejdspladsen mv. På makroniveau finder man overordnede samfundsnormer på et nationalt niveau (Meeuwisse og Swärd 2004:177).

sindslidende i en rolle og position som marginaliseret (Meeuwisse m.fl 2002, www.socialrdg.dk) (en subkultur).

Hutchinson og Oltegal definere det således:

” Socialt arbejde er socialarbejderens arbejdskompetence, som dannes i dynamikken mellem institutionernes rammer, sociale problemer og en fagtradition. Socialt arbejde er både et forskningsområde, et undervisningsfag og et praksisfelt, hvor relationen mellem klienten og socialarbejder konstituerer faget. Socialarbejderens mål med socialt arbejde er at forbedre klientens livssituation. Det er et praktisk og handlingsorienteret arbejde i skæringspunktet mellem individ og samfund. Fælleselementet i dette arbejde er, at det er systematisk, helhedsorienteret, værdiorienteret, og at man arbejder i ansigt - til - ansigt – relationer.” (Hutchinson og Oltegal 2002:321)

Ovennævnte definition er normativ, og der vil således aldrig kunne findes, et entydigt svar på, hvad det sociale arbejde er. Ved at undersøge diskurserne og den konkrete praksis, kan vi se, hvad det konkrete sociale arbejde er og hvilke logikker/ideologier, der ligger bag denne aktuelle indsats. Dermed kan vi belyse nogle af de udfordringer, som det sociale arbejde står overfor. Det sociale arbejde vil hele tiden variere ud fra tiden, konteksten samt de implicerede aktører. Derfor forudsætter deltagelse i det sociale arbejde at man reflekterer over de værdier og meninger, der vejleder og styrer handlingerne i udførelsen af det sociale arbejde. Det er disse meninger som, vi vil prøve at trække frem ved at spørge brugerne, der udsættes for disse handlinger jf. Thomas Teorem.

Overordne ser vi det professionelle sociale arbejde som en funktion til inkludering og socialintegration af individer i samfundet. Dets udformning bliver først synlig gennem den sociale interaktion mellem individer og er bundet til - og formet af den samfundskontekst som det befinder sig i og det er således ikke stationær størrelse. Derfor er det nødvendigt med lovgivning om retssikkerhed og lovbestemte ydelser i samfundet, for at sikre den enkelte et minimum af støtte. En ting er dog retssikkerhed og lov, men afgørende er det enkelte individs oplevelse af retssikkerheden i samfundet. Derfor har det sociale arbejde som forskningsområde til opgave at forholde sig kritisk til det sociale arbejde som fænomen og bidrage til udviklingen.

2.3 Frivilligt socialt arbejde

Vi har valgt at tage denne afklaring af begrebet med, da frivilligt socialt arbejde er et broget fænomen, men også et voksende fænomen gennem de sidste år. Vi mener, det bygger på en *hverdags bevidsthed* (common sence) om, at der findes noget andet og bedre udenfor den offentlige sektor, og et mere senmoderne værdigrundlag, der bygger på det enkelte individs individuelle, bevidste og rationelle valg. Lorentzen problematiserer, at der har været en ensidig faglig og videnskabelig kritisk fokusering (forskning) på forholdet til staten og på bekostning af erfaringsbaseret kundskab (Henriksen og Ibsen 2001). Flere forskere har beskæftiget sig med det frivillige felt (Høgsgbro 2003, Henriksen

og Ibsen 2001, Villadsen 2004, Juul 2002 og Habermann1987), og man har etableret flere nationale og nordiske vidensmiljøer.¹⁰

Vi har valgt ikke at medtage generelle definitioner af frivilligt arbejde generelt, da de efter vores opfattelse ikke siger særligt meget. I stedet fokuserer vi på frivilligt socialt arbejde. Center for frivilligt socialt arbejde; definere det således:

"Frivilligt socialt arbejde er frivilligt arbejde, der udføres inden for det sociale og sundhedsmæssige område. Bredt kan frivilligt socialt arbejde defineres som handlinger, der sigter på at give enkeltindivider eller grupper en øget velfærd eller omsorg eller sigter på at løse velfærdsproblemer."

"En frivillig er en person, der udfører frivilligt arbejde. Det modsatte af en frivillig er en ansat, som udfører lønnet arbejde."

"Undertiden anvendes betegnelsen "frivillig" som modsætning til en "professionel". Med en professionel menes en person, som udfører arbejde, som ved kommende er uddannet til og kan udføre med en faglig og metodisk bevidsthed og disciplin. I denne betydning kan en frivillig godt være professionel, hvis han eller hun udfører ulønnet arbejde indenfor fagområdet"
(www.frivillighed.dk)

Frivilligt socialt arbejde defineres i frivilligundersøgelsen som følgende:

I "frivillighedsundersøgelsen" defineres frivilligt socialt arbejde som:

- Ulønnet (dog med kompensation for udgifter)
- Er frivilligt
- Udføres i et organisatorisk sammenhæng som godt kan være det offentlige
- Er til gavn for andre end en selv og den nærmeste familie.
- Er aktiv

Kort sagt siger denne brede definitionen, at socialt arbejde er frivilligt, såfremt det ikke er lønnet. (Habermann i Boje 2006),

Frivilligundersøgelsen viser, at mange af de personer, der vælger at foretage frivilligt socialt arbejde, vælger denne type frivilligt arbejde på baggrund af idealistiske motiver, samt den medmenneskelige forståelse og medfølelse.

Ulla Habermann taler om en "post moderne helgen":

"... i det øjeblik du møder den andens blik, fødes dit moralske ansvar. En meget påtrængende erfaring i det frivillige arbejde er det personlige møde... Med udgangspunkt i Levinas overvejelser om mødet mellem mennesker, mener Per-Anders Forstorp at de mennesker som engagerer sig i frivilligt arbejde, på en måde kritiserer de moderne

¹⁰ Disse vidensmiljøer: FRISAM i Norge, Forum för Frivilligt Socialt Arbete i Sverige, Medborgararenan i Finland og Center for frivilligt socialt arbejde i Danmark arbejder ikke selvstændigt med forskningsopgaver og er heller ikke en del af det praktiske frivillige arbejde. De er videns- og formidlingscentre, der støtter, rådgiver og stimulerer det praktiske frivillige arbejde og er med til at støtte udviklingen af ny viden og ikke mindst formidlingen heraf (Henriksen og Ibsen 2001). Se endvidere www.frivillighed.dk

samfundets mangel på "ansigt" – eller uvilje til at se andre mennesker i øjnene. De frivillige ønsker at give samfundet et menneskeligt ansigt. Samtidig får de mulighed for at modtage – ved at være en del af et fællesskab og ved at få glæden ved at være til nytte" (Habermann 2001).

Nogle forskere peger på, at det er forkert at fremmane et idylliserende billede af frivillige/frivillige organisationer, som står i modsætning til et reaktionært offentligt bureaukrati. Den frivillige/frivillige sektor afspejler samfundets dominerende tænkemåder og praksisformer. Den afspejler derfor også de strømninger og ideologiske vinde der blæser i samfundet (Bech Jørgensen 2000:128-129).

De frivillige kontaktfamilier er en af de "nye" aktører i det sociale arbejde i kraft af deres funktion som understøttende for svært sindslidende menneskers integration i samfundet. De filantropiske principper og den socialpolitiske diskurs understøtter dette: *Under overfladen af afhængighed, apati og håbløshed antager de, at der gemmer sig en række iboende karaktertræk, som kan tale og vække: ansvarlighed, viljestyrke og selvstændighedstrang. Man skal således møde mennesket som det er og samtidig kigges der altid efter bestemte, iboende egenskaber hos den enkelte. Egenskaber som filantropisten skal fremvise både overfor samfundets velstillede, over for den fattige og over for sig selv.* (Villadsen 2004:254)

Målet er dermed gennem det frivillige sociale arbejde, at skabe et tilregneligt individ, der kan agere som ansvarlig medborger i samfundet.

For at kunne indgå i fællesskaber ligger der stor vægt på det sociale, som ontologi for skabelse af det enkelte subjekt. Dermed bliver det legitimt at stille krav om, henholdsvis i det sociale (frivillige) arbejde og for det enkelte individ, at arbejde for "selvoprejsning" i form af ansvarlighed og vilje til forandring; "normalisering."

Kan de frivillige kontaktfamilier "fremelske" dette og er brugerne interesserede? Og kan de deltage i dette som kompetente medspillere? Eller bliver det snarere integration i egen gruppe og segregation i forhold til samfundet som helhed? Dette spørgsmål vil vi lade stå åbent til efter analysen.

Vi vil i det følgende se nærmere på de forskellige definitioner af de frivillige kontaktfamilier.

2.4 De frivillige kontaktfamilier

Der bliver anvendt flere forskellige begreber om det fænomen som, vi undersøger. Vi har valgt at anvende begrebet **kontaktfamilier**¹¹ som mest neutralt for fænomenet, da vi mener kontakten og relationen er vigtigt i dette tiltag.

¹¹ Man operer med to begreber i i fremtidsperspektivet for 15-M projektet Netværksfamilier, som Videnscenter for Socialpsykiatri står for.

Frivillig kontakt familier hvor psykiatribrugeren har regelmæssig kontakt til familien et par eftermiddage eller aftner om måneden.

Semifrivillige, honorerede støttefamilier hvor psykiatribrugeren kommer og bor i to til tre døgn ad gangen fire til seks gange om året.

Kontaktfamilierne består af familier, der frivilligt indgår aftaler med en given kommune om at være kontaktfamilie. Det sker ofte ved, at kommunen annoncerer efter kontaktfamilier i avisen. På baggrund af ønsker og behov fra den svært sindslidende, foregår der i samarbejde med den sindslidende en ”matchning”, således at der kan findes en familie, som lever mest muligt op til de behov den sindslidende har. Når ordningen er kommet på plads har den sindslidende mulighed for at komme på besøg hos familierne x antal timer/dage i måneden.

Der har været positive erfaringer med flere forsøg på dette område, hvor brugerne specielt har hæftet sig ved oplevelser som:

- familien er en ”rigtig” familie
- de lever et almindeligt liv
- de bliver modtaget som gæster og betragtet som mennesker
- de indgår i dagligdagen og påtager sig almindelige opgaver
- de får frisk luft og kontakt med natur og dyr
- symptomer forsvinder så meget, at de ”glemmer at de er syge” (Videnscenter for Socialpsykiatri 2004)

Efter vores opfattelse peger disse erfaringer umiddelbart på, at brugerne oplever, at de får omsorg og anerkendelse i interaktionen med kontaktfamilierne. Endvidere er det de ganske ”normale”, hverdagslige/”common sence” handlinger, som er det sociale arbejdes projekt som nævnt tidligere. Brugere oplever, at blive ”mødt” af kontaktfamilierne ud fra det frivillige sociale arbejde, disse udfører. Disse erfaringer præger også den socialpolitiske diskurs, der afspejler, at det frivilligt socialt arbejde på mange måder er bedst i stand til produktivt at varetage omsorgen og inklusionen af de marginaliserede mennesker (Järvinen 2002:159)

Undersøgelsen fra Videnscenter for socialpsykiatri harmonerer godt med kontaktfamiliernes udsagn, hvor de gav udtryk for præcist, at være som en familie og leve et ”almindeligt” liv, hvilket dette kunne være et udtryk for; ”den aften vi fik flæskesteg og rødkål og hele baduljen....vi havde vist mæsket os lidt rigeligt i rødvin og ting og sager... Vi får en kop kaffe og sidder og snakker...vi går med ud og vinker farvel...” (Poulsen og Haugaard 2007). Et billede på familieidyl og harmoni, som når andre besøger familier og venner. Er det altid sådan, eller er det idealet som brugerne søger, når de siger ja til en kontakt familie?

Kontakt familiemodellen er inspireret af den psykiatriske familieplejetradition under de gamle, psykiatriske asyler der som ”social opfindelse” kan føres 700 år tilbage til ”De gales by”, Geel i Belgien.

Støttefamilie er inspireret af erfaringer fra et Crisis Home Program i Madison, USA. (Videnscenter For Socialpsykiatri 10 år, 2007:15)

For tiden foregår der et større landsdækkende projekt omkring ”Netværksfamilier”, hvor bl.a. Region Nordjylland er repræsenteret(www.Socialpsykiatri.dk).

2.5 De sindslidende mennesker i kontaktfamilierne - ”konstruktioner”

Indtil vi har fået spurgt brugerne har vi foreløbig valgt at beskrive nogle ”ideologier” indenfor feltet, som præger synet på de svært sindslidende mennesker, vi beskæftiger os med. Samtidig præger disse ”ideologier” de tilbud, der tilbydes de sindslidende generelt samt synet på, hvad systemerne mener, kan dække de sindslidendes ønsker og behov. Dette er dermed også med til at karakterisere de sindslidendes situation, set ud fra et professionelt perspektiv. Vi mener også, at perspektiverne kan give læseren en forståelse af, hvor informanterne befinder sig i deres liv/udvikling og et billede af det psykiatriske/socialpsykiatriske felt/kontekst.

Vi har også valgt nogle af de forskellige kontaktfamilie-projekters konkrete definitioner/beskrivelser af målgruppen for at give et billede på konstruktionerne (doxa¹²) af mennesker med sindslidelse ud fra de forskellige konkrete kontekster og tilbud, som de befinder sig i. Dette skal ikke forveksles eller være udtryk for vores holdninger og værdier til de personer, vi ønsker at interviewe. Vi har den opfattelse, at de selv bør beskrive deres situation, for at vi kan få et ”reelt” billede jf. vores ontologiske standpunkt, som vi vil redegøre yderligere for senere.

Gruppen karakteriseres ofte som svært sindslidende, men definitionerne og beskrivelserne hænger ofte sammen med hvor tilbuddet og målgruppen er forankret. Historisk set var det traditionelt sygehusvæsnen der tog sig af den sociale støtte til mennesker med psykiske lidelser i form af behandlings- og omsorgsopgaver. Men gennem de senere år, er der sket en afvikling af de store totalinstitutioner og mere af ansvaret er lagt ud i kommunernes socialpsykiatri. Med strukturreformen er snitfladen mellem sygehuspsykiatri og socialpsykiatri blevet mere markeret, idet sygehuspsykiatrien i større grad en tidligere udelukkende lægger fokus på psykiatriske/medicinske behandlingsopgaver. Når den enkelte er færdigbehandlet i dette regi udskrives den enkelte med forventning om, at denne herefter kan få tilbud om socialpsykiatrisk støtte- og behandling, gennem et samarbejde med kommunens socialpsykiatri, hvor støtten evt. kan gives i eget hjem. En lille gruppe af svært psykisk syge har dog meget svært ved at benytte disse tilbud, samt tage vare på sig selv, og lever derfor en større eller mindre del af deres liv i socialpsykiatriske botilbud. Men langt de fleste mennesker med psykiske lidelser klarer sig gennem ambulante tiltag, eller korte indlæggelser og dermed ”lever” de i normalsamfundet på godt og ondt. Det har medført et øget behov i kommunerne for sociale indsatser til ikke indlagte patienter, hvor af mange er kroniske patienter med komplekse og sammensatte problemer. Og det drejer sig ikke kun om materielle og sociale problemer som:

- *”Tilgængelighed*
- *Uddannelse*
- *Beskæftigelse*

¹² Doxa er ifølge Bourdieu det som ” goes whitout saying because it comes whitout saying”. Usagte procedurer som ikke er direkte beskrevet i love, foreninger og regler(Nybo 2004)(Järvinen 2005:16).

- *Bevarelse af indkomst og social sikring*
- *Familieliv og personlig integritet*
- *Kultur*
- *Fritid og sport*
- *Religion*".

(Erik Adolph m.fl. 2000: 48)

,men også mere bløde og moralske faktorer jf. den nyere retssikkerhedsforståelse. Retssikkerhedsbegrebet defineres således som; *"den juridiske korrekte afgørelse"* også bliver *"den rigtige afgørelse"*. Det vil sige en ... *"sikring af, at afgørelsen opleves som rigtig af den enkelte borger."* (Nybo 2004:29). Så generelt handler det om et moralsk ansvar og et kommunikativt tilbud overfor den enkelte borger for at sikre dialog, kontinuitet og en sammenhængende relevant indsats.

De sindslidende er i "Tøndermodellen" (som oprindeligt var forankret i sygehuspsykiatrien i Sønderjyllands Amt, hvorfor valget nok er faldet på et diagnosesystem) defineret som voksne mennesker med en kronisk sindslidelse og inden for det medicinske paradigme fra ICD-10¹³ som:

"F2 Skitzofreni mv.

F3 Affektive sygdomme

F4+ F5 Nervøse tilstande og personlighedsforstyrrelser." (Aagaard 2005: 3174)

Dette er kategorier og vidner om standarder og procedurer og ikke det enkelte individ.

I "Projekt netværksfamilier for psykiatribrugere", beskrives målgruppen som: "... *psykiatribrugere med et meget spinkelt eller belastet socialt netværk* " og tilbuddet " ... *kan være til stor gavn for:*

¹³ *"The ICD is the international standard diagnostic classification for all general epidemiological, many health management purposes and clinical use. These include the analysis of the general health situation of population groups and monitoring of the incidence and prevalence of diseases and other health problems in relation to other variables such as the characteristics and circumstances of the individuals affected, reimbursement, resource allocation, quality and guidelines.*

It is used to classify diseases and other health problems recorded on many types of health and vital records including death certificates and health records. In addition to enabling the storage and retrieval of diagnostic information for clinical, epidemiological and quality purposes, these records also provide the basis for the compilation of national mortality and morbidity statistics by WHO Member States. "(<http://www.who.int/classifications/icd/en>)

- *Psykiatribrugere der har brug for kompensation for tab af familierelationer*
- *Psykiatribrugere, hvor jævnlig netværksfamiliekontakt kan forebygge tilbagefald og indlæggelser*
- *Psykiatribrugere der har brug for at få aflastet og suppleret tyndslidte pårørenderelationer*
- *Psykiatribrugere der har brug for at få understøttet en frigørelses- og selvstændiggørelsesproces i forhold til afhængighed af pårørende og professionelle”. (www.socialpsykiatri.dk)*

Da vi foreløbig ikke har fået brugerne selv til at definere deres rolle og situation, har vi foreløbig valgt at beskrive brugerne, som borgere der for tiden er marginaliserede i forhold til samfundets normale sammenhæng. Den situation som de lever i er ”meget” skrøbelig og anderledes på grund af deres lidelse og påvirkede funktionsniveau, hvilket dermed adskiller dem fra det normale. De er så berørte af deres lidelse eller ringe funktionsniveau, at de selv eller det offentlige ser det som et socialt problem, der bør løses ved at integrere dem i mere accepterede og normale kontekster og i denne sammenhæng *kontaktfamilier*.

Vi har valgt at tage udgangspunkt i et recovery¹⁴ perspektiv og dermed, at brugerne gennemlever nogle faser i deres lidelsesforløb. Dermed ikke en diagnose i en stilstand, men personer med forskellige livsverdener, der er på vej i et udviklingsforløb eller proces, som i fænomenologien.

Vi er blevet inspireret af Keld Høgsbro m.fl.’s faseopdeling i undersøgelsen ”Skjulte livsverdener” (Høgsbro m.fl. 2003), for at beskrive hvor syge disse mennesker til tider kan være og har været i forskellige livssituationer, samt for at give et billede af, hvor de evt. befinder sig nu i forhold til et udviklingsperspektiv (Se endvidere bilag 1). Det er mere generelle beskrivelser end i de konkrete projekter, da det også kunne være andre tilbud end kontaktfamilier, der kunne være relevante.

FASE 1:

Karakteristika: Problemet er erkendt, selvom man ikke har kontrol over lidelsen. Nogen ønsker det heller ikke.

Interventionen: Oplysning og forebyggelse således at situationen ikke eskalerer og dermed bliver erkendt af personen selv eller nærmest pårørende.

FASE 2:

Karakteristika: Brugere har erkendt problemet, men kan ikke handle konstruktivt i forhold til situationen og dermed løsninger på grund af desorientering og fortvivelse.

¹⁴ At komme sig. ”Recovery kan beskrives som en dybt personlig, unik proces, som forandre personens holdninger, værdier, følelser, mål og/ eller roller. Det er en måde at leve et tilfredsstillende, håbefuldt og bidragende liv selv med de begrænsninger, der er forårsaget af sygdommen. Recovery indebærer udvikling af ny mening og formål i ens liv, mens man vokser ud over den psykiske sygdoms katastrofale følger.” (Jensen 2006:24)

Intervention: Ofte indlæggelse og påbegyndelse af behandling.

FASE 3:

Karakteristika: Her er der en erkendelse af at man har brug for støtte og hjælp til at løse problemet. Identiteten kan være nedbrudt (stigmatiseret) og en ny skal bygges op. Netværket er ofte helt eller delvist i opløsning.

Intervention: Kræver stor støtte, således vedkommende kan se og opleve sig selv som et subjekt og dermed et positivt syn på fremtiden. Her er det afgørende at vedkommende ikke ender som svingdørspatient og dermed en ond cirkel. Netværket bør bygges op igen måske med andre i samme situation. Det er en balance og søgen mellem det normale og etablerede sociale tilbud.

FASE 4:

Karakteristika: Her har vedkommende en oplevelse af egenkontrol og kan leve (mestre) med sine "handicaps" som en afgrænset del af deres personlighed.

Intervention: Med egenkontrollen begynder vedkommende også selvstændigt at opsøge hjælpen og dække sine egne behov. Det professionelle træder mere i baggrunde til fordel for mere normale tiltag som personlige, private og frivillige. Sigtet bør være aktiviteter i nærmiljøet/normalsamfundet, således det bliver meningsfyldt og inkluderende (ibid). Ud fra vores praksiserfaring vil vi umiddelbart antage, at målgruppen for denne opgave befinder sig mellem 3 og 4 fase. Vi må dog også erkende, at informanterne i dette speciale har "kvalificeret" sig til netværksfamilier (kontaktfamilier) gennem følgende kriterier samt ønsker/behov, da det er heri gennem vi har fået etableret kontakten.

Målgruppen er i "Projekt Netværksfamilier" beskrevet som, "*Borgere med en sindslidelse der:*

- *savner kontakt*
- *har brug for at erstatte mistede familierelationer*
- *ønsker at frigøre sig fra psykiatrien*
- *har brug fore et sted at være for at forebygge kriser"*

Projektet beskriver endvidere hvad man kan opnå:

- *få gode relationer, som er vigtige for at komme sig*
- *opleve en vigtig base for udvikling*
- *få et godt eksempel på håndtering af dagligdags liv*
- *blive mødt og set som et "almindeligt menneske*

Netværksfamilien kan give:

- *ligeværdige relationer*
- *mulighed for at blive en del af en familie*

- *håb om en selvstændighed med forpligtende relationer*
- *et nyt indhold i hverdagen*
- *mulighed for at bryde ud af rollen som psykisk syg ”.*
(Projekt netværksfamilier. For mennesker med sindslidelse i Aalborg Kommune 2008).

Alle informanterne deltager i dette beskrevne projekt. Vi synes, at disse faktorer stemmer godt overens med den faseinddeling, vi har taget udgangspunkt i. Så indtil vi har hørt hvordan brugerne selv definerer deres rolle/situation må dette være udgangspunktet for vores genstandsfelt og empiri.

2.6 De frivillige kontaktfamilier som ”disciplin”

Der kan stilles spørgsmålstejn ved, om de frivillige kontaktfamilier fagligt skal ”klædes på” med f.eks. socialrådgiverens, ergoterapeutens eller psykologens professionelle viden, for at kunne varetage en funktion som kontaktfamilie. Der kunne måske ligge et pres fra det offentlige side om, at sådan et tiltag skal professionaliseres¹⁵ for at opnå mest muligt effekt. Men spørgsmålet er, hvilken form for ”professionel” viden eller kompetencer som kontaktfamilierne bør have for at være kvalificeret, når de kaster sig ud i opgaven som frivillig kontaktfamilie.

Frivillige kontaktfamilier som fænomen kan jf. vores genererede teori i modul 4 projektet siges at være udtryk for en ny ”disciplin”/viden om, hvordan man kan organisere en effektiv indsats til inkludering/integration¹⁶ af sindslidende mennesker i samfundet. Som udøver (kontaktfamilie) er kunsten, at magte det alment menneskelige, at være en familie eller ven, hvor man har en (måske ubevidst) fænomenologisk, autentisk, spontan, ligeværdig (symmetrisk) og i stor grad en fordomsfri tilgang til det andet menneske i ansigt til ansigt relationen. Margareta Hallberg taler om den "symmetriske holdning" som er et "metodologisk" valg som muliggør "den fremmedes perspektiv" (Dellgran og Höjer i Meeuwisse 2000:306)

Hvis man med hjælp fra professionssociologen Richard Hall lægger et funktionalistisk professionssociologisk perspektiv¹⁷ henover fænomenet eller ”disciplinen” om man vil, som guideline, ville et sådan tiltag, hvis det skal videreudvikles og have opbygget en

¹⁵ Center for frivilligt socialt arbejde har forholdt sig kritisk i forhold til professionaliseringstendenser i frivilligt arbejde. Baggrunden er, at det offentlige i stigende grad anvender frivillige i det sociale arbejde. I forlængelse af Socialministeriets uddannelsespulje til frivillige, har nogle frivillige organisationer set uddannelsespuljen som et forsøg fra det offentlige, på at disciplinere og regulere det frivillige arbejde i forhold til den herskende socialpolitik. På baggrund af dette har man omskrevet formålet med uddannelsespuljen, så man ikke længere taler om uddannelse af frivillige, men om ”kvalificering”, ”læring” og ”kompetenceudvikling” (Frostholt 2005).

¹⁶ Vi ser det som to sider af samme sag, om hvordan socialpolitikken udøves gennem medborgerskab og anerkendelse (Larsen J. E og Møller I.H 2004; Høilund og Juul 2005).

¹⁷ Den funktionalistiske position iscenesætter typisk diskussioner om professioner ud fra de funktioner som de forskellige professioner varetager i samfundet. De afgrænsede områder ses her som repræsentanter for funktioner, der bidrager til at holde samfundets mange dele i harmoni (Krejsler og Hansbøl 2004:26)

fælles viden, have brug for en beskrivelse af teoretisk/ontologisk standpunkt. Et fælles etisk kodeks og organiseret en kultur i form af fælles normer, symboler og sprog. Der skal være en tilknytning til sine ”kolleger” (andre kontaktfamilier), en fælles identitet gennem formelle og uformelle sammenslutninger, samt såvel et ønske om autonomi. Udøveren (kontaktfamilierne) er personlig engageret, ønsker at gøre det så godt som muligt og udøver først og fremmest ”faget” af interesse (Krejsler og Hansbøl 2004:27).

Dette harmonerer godt med familiernes oplevelse i modul 4 projektet, hvor de gav udtryk for, f.eks. at kunne savne sparring med andre familier. Det kunne måske være sparring om de svære situationer der opstår og som opleves i interaktionen med den sindslidende.

En professionalisering af kontaktfamilierne, ved at iklæde dem professionelle kompetencer, i den tro, at man så kan effektivisere integrationen og inklusionen, vil således være en helt forkert vej at gå.

2.7 Opsummering på Indføring i genstandsfeltet

Opsummerende har vi således givet et billede på det genstandsfelt, vi vil undersøge. En social interaktion der berøres af det omkringliggende samfunds normer og de aktuelle aktøres livsverdener og dermed deres handlinger. Da vi har med mennesker at gøre og deres meningsgivende handlinger, mener vi de ovenfor nævnte faktorer og konstruktioner, er med til at verificerer vores valg af fokusgruppeinterview og grounded theory til indsamling og analyse af brugernes meningsdannelser. Således bliver brugernes tilkendegivelser og kriterier for, hvad de finder positivt og mindre positivt i den indsats de tilbydes, italesat. Dette er med til at definere fænomenets karakter og mulighed for udvikling.

3.0 Indkredsning af undersøgelsesspørgsmål:

Processen gennem de sidste 2 år har været en lang og spændende opdagelsesrejse. Først rejste vi tilbage i tiden, for at få et indblik i hvad der egentlig ligger bag udviklingen og genopstandelsen af det frivillige arbejde i den offentlige sektor, herunder kontaktfamilierne til psykisk syge. Det gav os en mere nuanceret og kritisk indfaldsvinkel til de frivilliges indtog på den offentlige arena på trods af at, de gør et solidariske og positivt stykke arbejde i ansigt-til-ansigt relationen med de psykiske syge (og mange andre). På baggrund af disse kontaktfamiliers erfaringer og meningsdannelser, udformede vi en teori /model, der beskrev familiernes arbejde og metoder (se bilag 2), og som nævnt tidligere en model om, hvordan der kan dannes rammer for indsats til inkludering/integration af sindslidende mennesker i samfundet. Dette er dog meget komplekst, og det kan være svært at pege på en endegyldig løsning. Det handlede om relations- og inklusionsarbejde, der bevæger sig på en akse mellem: en opgave – ven – familie.

Familierne ville brugerne noget godt, at sige noget andet ville være absurd. Familierne udtrykte mange dilemmaer og tvivlsspørgsmål i forhold til deres valg og handlen. I de fleste situationer var den ”rigtige” og gode handling oplagt/givet, men de kunne også være usikker. De valgte ud fra situationen og deres livserfaringer. Måske ikke det rigtige gode valg, men (måske) det mindst omsiggribende ud fra muligheder. Disse valg kan ikke gøres om eller efterprøves. Gjort er gjort og familierne må leve med tvivlen og det samme sted står vi. Vi har stillet os selv spørgsmålet om det var godt nok? For at komme tvivlen til livs og for at modellen kan blive mere komplet, mangler vi den anden aktør i konteksten; brugerne. Vi mangler den anden halvdel i ansigt-til-ansigt interaktionen; brugernes meningsdannelse, for således at få et komplet billede af fænomenets karakter.

Mennesker indgår hele tiden i relationer med hinanden, det kan være kortvarige eller langvarige, symmetriske eller asymmetriske, frivilligt eller ufrivilligt ud fra mange kontekster. Ud fra den viden vi indtil videre har erhvervet os, vil vi påstå, at de relationer, som familierne og brugerne er i, har større betydning og udstrækning end mange af de relationer brugerne har stået i, i forhold til det offentlige sociale arbejde. De professionelles overordnede mål er, at komme så tæt på et normalt liv (typologier) som muligt, ud fra specifikke logikker. Det ”normale liv”, som ofte er politisk bestemt (Høgsbro 2003).

Relationsbegrebet og relationsarbejde er svært at håndtere, da det indeholder mange faktorer som ex. gode hensigter (etik), motiver og ideologier set i forhold til det sociale/behandlingsarbejde som det indgår i. Men tages disse strukturelle faktorer væk, er der kun den ”rene” relation mellem brugerne og familien, og det er det vi vil fokusere på. Det er her brugerne og familien bliver til og ikke mindst for hinanden; som en opgave – ven – familie, hvilket vil fremgå af analysen.

Som praktikere mener vi ikke, at vi på nuværende tidspunkt er kommet så langt, at vi kan slippe projektet og dermed lade modellen stå åben og ufærdig. Vi vil gerne følge det til døren, og dermed forhåbentlig bidrage til at få afklaret nogle uafklarede faktorer i

fænomenets karakter. Vi ser det som en distinktion, et stykke udviklingsarbejde, en dybderefleksion over praksis; en øjenåbner og dermed også et personligt læringsperspektiv.

Måske dukker der flere spørgsmål op undervejs, end vi kan besvare inden for den tidsramme vi har.

Det giver konsekvenser at tage disse valg og vi må erkende, at vi efter efterhånden som undersøgere begynder at løbe ind i nogle udfordringer og dilemmaer i forhold til indsamling og bearbejdning af vores empiri. Vi har efterhånden fået en masse viden på feltet og til tider godt viklet ind i og påvirket af feltets mange nuancer, samt vores tætte relation til praksis. Det bliver vanskeligere og vanskeligere at sætte vores egen for - forståelse i parentes og opretholde en neutral og objektiv undersøger-/forskerrolle i forhold til genstandsfeltet.

Dette speciale vil have et fænomenologisk udgangspunkt da ansigt-til-ansigt relationen er fokusområdet (beskrives nærmere i afsnit 4.0 "Metateoretiske overvejelser") og for at bevare mest muligt objektivitet i vores egenskab som praksisforskere. Vi vil foretage et fokusgruppeinterview af brugere og derefter analysere empirien ved hjælp af "grounded theory". Denne kombination befrier os fra at være for styrende; men lader brugenes udsagn blive det styrende for det meningstydende og processen.

Undersøgelsesspørgsmål:

- *Hvad er det, den voksne sindslidende bruger søger, når han/hun siger ja til at få en frivillig kontaktfamilie?*

Underspørgsmål:

- *Hvad forventer brugerne af familierne? Forventer de medmenneskelighed? At blive mødt (være en del) af en familie? Eller forventer det et "nyt" socialt tilbud?*

Spørgsmålene som blev anvendt i fokusgruppe interviewet kan læses i afsnittet om operationelle noter.

4.0 Metateoretiske overvejelser

Vi vil i det følgende gøre rede for hvilke videnskabsteoretiske overvejelser, der ligger til grund for designet i vores speciale og dens relevans for besvarelse af vores undersøgelsesspørgsmål. Vi er som tidligere nævnt interesseret i at beskrive og analysere henholdsvis brugernes og familiernes livsverden for på den måde at kunne redegøre for, hvordan de som individer (subjekter) styrer interaktionen i form af konstruktioner af meningsdannelser, handlinger og dermed hele situationen/fænomenet. For at kunne forstå fænomenet eller den fælles sociale verden som brugerne og familierne interagerer i som en; opgave, ven eller familie, er vi nødt til at se på hver af aktørerne. Derfor forsætter vi i dette speciale med et brugerperspektiv.

Vi tænker at Schützs `epoche forsat vil kunne hjælpe os godt på vej, til at frembringe det eksistentielle og autentiske i hverdagslivet mellem brugerne og de frivillige kontaktfamilier. Dermed har vi en unik chance for at videreudvikle fænomenet og skabe en dybere forståelse, uden at tolke for meget på brugernes og familiernes meningsdannelser. Vi tænker, at vi kan lytte til brugernes individuelle erfaringer og eksempler i den intersubjektive proces i familierne, som derved danner grundlag for en induktiv og generende teori/model. Disse konkrete historier og oplevelser om de daglige praksisnære relationer, i brugernes (og familiernes) udsagn i familiekonteksten, er de faktorer, der genererer fænomenets karakter.

Det bliver dermed en konstruktion af ”*anden orden*”¹ (Schütz 1972:25), da vi kategorisere brugernes fortolkninger af deres hverdagsliv (uddybes i afsnit 4.1).

Så selvom dette er en ny opgave (speciale), har vi valgt på grund af kontinuiteten i hele vores proces, at forsætte i samme teoretiske og metodemæssige design, således alle tre opgaver skal ses som delopgaver/-operationer under et samlet hele.

Vi må også erkende, at der ligger et lille personligt mål/ønske/læring i at forsætte i samme teori/metode, da vi tænker, at det er en af de bedste metoder til ”neutralt” som praktikker, at indsamle empiri og udvikle en praksis, som ofte beskrives som common sense.

Vi kan så håbe, at de fodfejl vi gjorde første gang har lagret sig, og vi dermed kan løfte og kvalificere projektet og os selv som praktikere. Som praktikere har vi et håb om, at dette bottom-up og læringsperspektiv kan være med til at bidrage i metodeudviklingen samt udfordre den eksisterende praksis og dermed opnå overensstemmelse mellem brugernes opfattelser og det sociale arbejde på flere forskellige niveauer.

4.1 Teoretisk perspektiv

I det følgende redegøres for nogle væsentlige begreber og perspektiver i fænomenologien, som er relevante i forbindelse med analysen af problemstillingen. Der er primært hentet inspiration fra Alfreds Schützs fænomenologiske hverdagslivssociologi og samhandlingsteorier¹⁸. Grounded Theory, som er en fænomenologisk metode til behandling af kvalitative data, vil være et oplagt metodevalg til analysen i dette speciale, da denne også imødekommer ønsket om, at se fænomenet i ”anden orden”. ”Anden orden” er på en eller anden vis indbygget i metoden. På sin vis anvendes der således en form for 2 x ”anden orden” i forskningen. Der redegøres yderligere for dette i afsnit 5.0.

Generelt er der ikke den store interesse eller opmærksomhed omkring undersøgelsesfeltet; interaktionen i hverdagslivet. Det kan hænge sammen med, at det kan være vanskeligt, at få fat i det konkrete, da det er hverdagslivet, som sker i nuet: i interaktionen/processen mellem aktørerne og kan virke som common sense. Det er også det familierne giver udtryk for. Den upåagtede daglige måde de omgås brugerne på fra morgen til aften, med eksplicite og implicite normer samt uskrevne regler. Er det godt nok, ”bare” at gøre noget ud af posen (som familierne udtalte) og så alligevel få så stor succes? Netop det, synes vi, er interessant i et samfund præget af NPM. Hvad er det, der ofte tages for givet i interaktionen og hvorfor, men ikke så ofte problematiseres? For at få dette belyst ses det som en fordel, at gå induktivt til empirien med inspiration af Schützs fænomenologiske perspektiv på ”*hverdagslivets verden*” (Schütz A. 1975:9; Appelrouth 2008)

Fænomenologien er en videnskabsteoretisk og filosofisk retning, der tager udgangspunkt i en analyse af fænomeners meningsindhold, således som de viser sig i den konkrete erfarede virkelighed i praksis. Denne viden er erfaringsbaseret og disse erfaringer konstitueres kollektivt (intersubjektivt). - ”*indenfor denne etablerer menneskene relationer til hinanden gennem at prøve, at give mening til hinanden og til sig selv*” (Schütz A. 1975:9).

I samfundsvidenskaben er fænomenologien baseret på en fordomsfri åben indstilling til det der skal studeres og analyseres. I den fænomenologiske ontologi og metode er der tale om en dybderefleksion, der ikke er låst fast i en bestemt metodisk procedure. Dette startede allerede i 50`erne i USA og var inspireret af amerikansk pragmatisme og tysk fænomenologi, hvis udgangspunkt var ansigt- til-ansigt relationer mellem individer. Schütz mener dog, at når man har med empiriskvidenskab at gøre, bør man være lige så stringent som i naturvidenskaben, således man kan blive set efter i kortene, at det ikke er ens egen forståelse og interesse der dominere. Kunsten/håndværket er, at udvikle modeller, hvor aktørernes egen bevidsthed, motiver og forståelse konkretiseres ud fra hverdagslivets interaktioner.

Alfred Schütz (1899-1959) var oprindelig jurist og arbejde før 2. verdenskrig i en bank. Efter krigen rejste han til USA, hvor han fik tilbudt job på New School for Social

¹⁸ Flere skoler og retninger blev dannet og Gorm Harste og Nils Mortensen kalder det samlet: ”Samhandlingsteorier”(Andersen 2000).

Research og blev her professor i 1952 (Jacobsen og Kristiansen 2005). Schütz var interesseret i forståelse og tydning af sammenhæng (mening), som noget at det vigtigste i analysen af interaktioner mellem individer. **Mening** var for Schutz ikke en indre subjektiv tilstand. ”*Mening er fra starten indskrevet i en fælles socialverden*” (Andersen 2000:199, Fuglsang 2004: 305). Schütz var til at starte med inspireret af Webers skelnen mellem ”Sinn og ”Verstehen”, men mente dog senere at man burde kombinere Webers sociologi med Husserls fænomenologiske metodologi (Jacobsen 2005). Berger og Luckman, som også omtales under samhandlingsteoriene, blander fænomenologien med symbolsk interaktionisme og mener, at for at forstå de intersubjektive relationer som individerne indgår i til daglig, må man beskrive de sammenhænge og kommunikationsdannelser, som bidrager til at forstå indholdet af individernes livsverden (Fuglsang 2004). For Schütz var det vigtigt for at forstå en teori at skelne mellem disse to forhold. I metoden må man, i beskrivelsen af et fænomen, se det som en abstraktion i forhold til den forud givende forforståelse, vi har om fænomenet. Han taler om *begreber af første orden og anden orden* (Andersen 2000:199)

”*Videnskabens objektiverende beskrivelser er begreber af anden orden, usøndrede og rekonstruerede ud fra den forudsatte primære livs- og betydningssammenhæng.... disse er ... allerede forudgivet og forud fortolket som en social intersubjektivitet sammenhæng* (Andersen 2000: 199).

” *Man kan sige, at disse anden-ordens opdelinger i idealtypisk former for imaginative variationer er forudsætninger for forståelsen af første-ordens meningsskabelse i den sociale verden*”(Fuglsang 2004: 305). Det er disse meningsdannelser og handlinger Schutz ønsker at italesætte ”. *Han taler her om, at socialvidenskaben må betjene sig af ”andenordenskonstruktioner”, da dens genstand, de sociale aktører, selv betjener sig af(førsteordens)er konstruktioner af virkeligheden omkring dem.*”(Jacobsen 2005: 176) Dermed pointerer han vigtigheden af, at være bevidst om den forforståelse og den interesse man som undersøger, tillægger det man studerer. Han snakker om at sætte ”ud af kraft” frigøre sig fra forudfattet meninger. Bias, teorier, holdninger, vaner ect. skal sættes i parentes; alle fordomme skal suspenderes. Schutz snakker om - **epoche**¹⁹

Det gælder om at eksplicitere aktørernes interesser, motiver og den selvforståelse, de har af den verden de lever og indgår i. Hvis vi vil lære denne genstand nærmere at kende, og evt. erfare noget nyt om genstanden, må vi forlade de antagelser, vi normalt knytter til genstanden. For at gøre det - for at lære at udøve epoche` - må vi gøre brug af den fænomenologiske metode.

Der findes tre faser 1) Umiddelbar forståelse af fænomenet; kræver at man retter sin opmærksomhed og koncentration mod fænomenet. 2) Analysen handler om at være bevidst om, reflektere over og forstå hvilke komponenter fænomenet består af og hvilke indbyrdes forhold de enkelte komponenter har. 3) Beskrivelse drejer sig om at forklare de opfattede, forståede og analyserede fænomener på en sådan måde, at andre kan forstå

¹⁹ Græske, tilbageholdelse (Gyldendals Fremmedordbog:1982). Husserl bruger selv træet som eksempel. Et træ kan gøres til genstand for kemisk, fysisk og biologiske analyser etc. Disse materielle betingelser kan give os en objektiv beskrivelse af træet, men ingen af disse beskrivelser fortæller noget om, hvordan vi oplever træet.

det. Alle tre faser kræver, at man kan udøve epoche`. Dette harmonerer som tidligere nævnt med Grounded Theory – metoden.

Vi har endvidere valgt at gøre brug af fokusgruppeinterview, således vi kan se på fænomenet i anden orden og dermed ikke gå direkte ind i livsverdenen til informanterne, som hvis valget var individuelle interviews. Der vil således fortsat kunne bibeholde en distance til feltet, hvor meningsdannelserne træder mere ”jomfrueligt” frem. Vi tænker, at fokusgruppeinterview vil være det korrekte valg, da brugerne (informanterne) indirekte har konstitueret sig som en lille (sub) gruppe (system). De har tidligere været samlet i projekt ”Netværksfamilier” og har herigennem meldt sig til dette fokusgruppeinterview ved forespørgsel fra os gennem projektkoordinator.

På den måde opretholdes de intersubjektive meningsdannelser jf. Scütz tidligere, men styrker også den enkeltes meningsdannelse om fænomenet, således den ikke bliver så personlig og evt. påvirkes/formes af os som undersøgere, men sker i en intersubjektiv proces om et fælles tema: *”In other words because we cannot access peoples experiences or get inside each other’s heads, social life is possible only via shared interpretive schemes and language”* (Appelrouth 2008:544).

4.2 Væsentlige begreber hos Alfred Schütz

I det følgende beskrives nogle af de væsentlige teoretiske begreber, således som den sociale verden erfares, opleves og formes af individer.

Vi vil starte med at beskrive to af de væsentlige begreber i fænomenologien **livsverden** og **intersubjektiviteten**, som vi tænker er de overordnede begreber, der genererer de underliggende processer og lag i et integreret individ.

Livsverden begrebet.

Livsverden er den verden vi lever i. Det er dagligdagen vi tager for givet, det er den førvidenskabelige erfaringsverden, som vi er fortrolige med; som vi ikke stiller spørgsmål ved. Livsverdens grundlæggende rationalitet ligger i, at den er fælles. Selv om de motiver, vi har kan være subjektive, kan motiverne kun fastholdes og forbindes med handling, hvis de viser hen til en social konstrueret sammenhæng af underforståede betydninger.

Schütz siger: *”Livsverden er hverken min private verden eller din private verden, heller ikke adderet min og din verden, men en verden for vor fælles erfaring”* (Andersen 2000: 201)

Schütz ”transformerer” begrebet til *”Common-sense-verden eller hverdagslivets verden”* (Andersen 2000: 200). Denne hverdagsverden, som vi tager for givet, er praktisk og består af alle de gøremål, som vi foretager os fra vi slår øjnene op og til vi går i seng. Han kalder det en naturlig indstilling, som giver os de referencer, vi kan fortolke ud fra og giver sammenhæng i hverdagen. Hverdagen kan dog være problematisk og være fyldt med dilemmaer, da der kan være forskellige opfattelser mellem individer. Vi er dog som individer altid modtagelige for ændringer i vores opfattelse af de andre. Vi kan jo ikke forvente at alle andres interesser, ideer og smag svarer til vores egne; Schutz kalder det *kommunikationsparadokset* (ibid.: 200). Eller *”tesen om perspektivernes reciprocitet.”*

(Jacobsen 2005:180). Det er denne dialektik der gør, at vi er bevægelige som individer og dermed ikke altid harmoniske, men fyldt med modsigelser. (Vi tolker det og ser en parallel til det interaktionistiske perspektiv i etableringen af "selvet" og den "generaliserede anden"; jf. Meeuwisse og Svärd 2004:146/147).

Denne opfattelse eller livsverden består, ifølge Fuglsang, af *kognition* og *affektivitet* (Fuglsang 2004). Dermed kan man sige, at de menneskelige handlinger er et resultat af dialektikken mellem følelserne og fornuften, som afspejler livsverdens mening. Det er disse modsigelser, der skal trækkes frem og forklares, således der konstitueres et "vi". En social virkelighed; en meningssammenhæng, som sker gennem "... vores dagligdags erfaringer af andre mennesker, til vores forståelse af forudgivet mening og til vores initiering af ny meningsfuld adfærd" (Jacobsen 2005:177)²⁰

Det skiller Schütz fra det positivistiske perspektiv, hvor der er krav om konsistens, modsigelsesfrihed og reducering af menneskers handlinger til observerbare stimuli-respons adfærd/relationer.

Intersubjektiviteten.

Hertil hører *normalitetsforventninger*, som er tidligere erfaringer og forståelser, der har nedfældet sig i bevidstheden. De er med til at hjælpe i hverdagen og giver en fornemmelse af, om man kan regne med den sociale virkelighed, at den kan forstås/være pålidelig, samt at andre også erfarer den på samme måde. Endvidere *konventionalitet* som et vigtigt begreb, der overskrider den enkelte. Hvad der ses som accepteret i hverdagen, lærer jeg af andre, som jeg lever og vokser op sammen med. Dermed kan man sige ens implicite antagelser, forventninger og handlinger primært ikke er individets egne, men er i stedet sociale konstruktioner.

Det hænger sammen med, at man i fænomenologien tænker subjektiviteten og socialiteten i en sammenhæng frem for en dualisme. Grundlæggende skal socialitet... "forstås som "intersubjektivitet" – dvs. det, der vedrører flere subjekter og relationer mellem (latin: inter) dem." (Jacobsen 2005:169) Mennesket skal forstås som kropslig, social og kulturelt væren - i - verden. Man taler om at menneskets hverdag er ordnet i lag omkring subjektet med subjektet selv i centrum. Disse lag er både **tidsligt** og **rumligt** organiseret.

Tid.

I interaktionen møder vi andre individer med forskellige livsverden ... "med hvem et gensidigt samspil af aktion og reaktion kan etableres, "forgængere" som jeg ikke kan påvirke med mine handlinger, men hvis fortidige handlinger og deres resultater er åbne for min fortolkning og kan påvirke mine egne handlinger, og "efterfølgere", som jeg ikke kan erfare, men mod hvem jeg kan orientere mine handlinger i en mere eller mindre tom anticipation. Alle disse relationer udviser mangfoldige former for intimitet og anonymitet, af familiaritet og fremmedhed, af intensitet og omfang. (Jacobsen 2005:178)

²⁰ "Denne kongruens er ifølge Schutz en del af et større kompleks af implicite antagelser, som han kalder *tesen om "perspektivernes reciprocitet"* (gensidighed). Vi antager nemlig ikke blot, at vores relevanssystemer stemmer overens, men også at vi ville kunne se tingene på samme måde, hvis vi kunne se dem fra andre perspektiv" (Jacobsen 2005:180).

Rumlig.

Blandt disse medmennesker vi træffer på vores vej, har vi et ansigt til ansigt forhold. Denne kontakt er ganske formel idet, den er karakteriseret ved en vis gensidig kontakt og påvirkning uanset, hvor vag indirekte og ubetydelig den måtte være. Det kan for eksempel være mennesker vi træffer i bussen.

Den måde vi møder eller oplever mennesker på i vores hverdag, er erfaringer af vores livsverden. Vi benytter os af vores indre typificeringsproces.

Typificeringsproces.

Vi erfarer uden videre andre mennesker typificeret. Dvs. ud fra en række referencer, regler og forskrifter om, hvordan samfundet og vores medmennesker skal forstås, samt hvordan vi bør praktisere de forskellige udfordringer i hverdagen. Der er tale om en *praktisk knowhow* (Jacobsen 2005:179)

Vi opfatter ikke kun mennesker/levende væsner og genstande typificeret, men lige så meget handlinger, situationer, personligheder og motiver. ”*Jeg har med andre ord en slags umiddelbar viden om, hvordan jeg skal forstå min omverden. Den viden stammer grundlæggende fra tidligere erfaringer – både erfaringer, jeg selv har gjort mig, og erfaringer, som jeg har fået overleveret fra andre*” (ibid:179).

Den måde vi typificeret opfatter andre individer genererer nødvendigvis også en *selvtypificering* jf. det ovenfor beskrevet i forhold til de menneskelige handlinger. Vi kan som mennesker ikke hele tide være på vagt, kritiske og analyserende i vores laden og gøre. I vores møde med andre individer/subjekter prøver vi er søgende efter at finde en ”common sense” af en underforstået fælles viden, som vi uddyber eller trækker på, hvis der opstår uoverensstemmelser. Det betyder også, at vi er bevægelige og det er en dynamisk proces, der kan revideres, da vi som mennesker ændrer på vores handlinger, hvis vi gentagende gange fejler og der ikke er overensstemmelse med vores typificeringer. Schutz taler om, at antagelserne og typificeringerne kun er taget for givet ”*indtil videre*” (Ibid: 183). Intersubjektiviteten spiller derfor en afgørende rolle for vores common - sense- verden og et ”transcendentalt jeg”.

Der er ifølge fuglesang forskellige opfattelser blandt teoretikerne (Husserl, Heidegger og Sartres) af hvordan denne proces foregår (Fuglesang 2004: 288-292).

Bag disse implicite antagelser om hvordan vi takler hverdagen, ligger nogle motiver.

Motiver.

Jacobsen skelner mellem ”*for - at motiver*”, som er handlingens formål, det man ønsker at opnå ved handlingen. Det retter sig mod fremtiden, de forhold som handlingen skal realisere.

”*Fordi – motivet*”, handler om fortiden og de tanker, der førte til handlingen; en efterrationalisering.

Det er vigtigt i de metodiske krav og analyse, at fortolkningerne skal kunne svare til de fortolkninger, som informanterne selv ville kunne foretage af deres handlinger eller i det mindste fortolkninger, som de ville kunne godkende.

Det vil sige, som interviewer/undersøger af brugernes meningsdannelser, kan vi kun forklare, hvad vi mener ved at henvise til det, der har mening for brugerne (informanterne), det de tager for givet, uden at sætte spørgsmålstegn ved deres gyldighed og uden at underkaste dem nogen nærmere undersøgelse. Schutz og Husserl kalder det

for den ”naturlige indstilling” eller ”den naturlige indstillings epoche`.” (Jacobsen 2005:182).

Viden.

Schutz operer med tre former for socialisering af viden.

Den *strukturelle viden*, som er en viden alle kunne have, hvis alle havde de samme forudsætninger til fakta. Og omvendt så kunne man også vide det, som andre ved, hvis vi ser det fra deres optik (perspektivernes reciprocitet).

Den *genetiske eller sociale viden* er den viden, som vi tidligere har nævnt, er etableret i kontakten med andre (forældre, lærer etc.).

Distributionen af viden. Vi kan ikke vide noget om alt, men må trække på andres ekspertise. Vi ved endvidere nogenlunde, hvor vi skal tage kontakt for at udfylde hullerne i vores egen viden.

Vidensociologien skal primært fokusere på common-sense-viden snarere end teoretiske ideer. Det er netop denne viden, som konstituerer det netværk af mening, som intet samfund kan undvære (Jacobsen 2005).

Denne sociale virkelighed er et produkt af menneskelig aktivitet. Udfordringen består i at analysere interaktionsformer som genererer strukturer og institutioner ud fra en intersubjektiv virkelighed, for dernæst at blive eksternaliseret som objektive størrelser. Det er institutionerne (kontaktfamilierne), der skabes af individerne, hvis forskellige meningskonstruktioner og selvfølgeligheder afspejler forskellige virkelighedsfortolkninger og på den måde skaber mening og fænomenets karakter.

Forskeren fornemste opgave er at få hverdagens implicite common-sense betydninger gjort eksplicite.” *Gode og inspirerende fænomenologiske analyser er således de analyser, der ved hjælp af velfungerende idealtypiske imaginative variationer er i stand til at komme til bunds i de meningssammenhænge, der udtrykkes i den konkrete sociale virkelighed. ... Sandheden og gyldigheden besvares ved refleksiv grundighed og overbevisende kraft.*

... metoden opfordrer til at lade letkøbte kategoriseringer ligge og i stedet kaste sig ud i en dybdeborende refleksion over aktørens oplevelse og skabelse af meningsdannelse, og dels forudsætningerne for at aktørerne opfatter og tolker den sociale virkelighed således, som de gør.” (Fuglsang 2004:306).

Kritik

Som vi var inde på i vores modul 3-projekt kan der også være mange strukturelle faktorer, der kan styre individernes adfærd, såsom magt, politikker, institutioner ect. Vi vælger foreløbig, at se bort fra disse faktorer, og ser dem hellere som andre formålstjenstlige konstruktioner eller dele af enkeltsubjekters meningsfortolkninger.

Vi er godt klar over, at de er en del af helheden. Man kan stille spørgsmål ved om vi i stedet skulle have set på kommunikationsprocessen (diskursanalyse), som det bærende for de sociale relationer, frem for de sociale processer og handlinger, der er betingelserne for kommunikation. Og således kan man forsætte diskussionen, hvad kommer først hønen eller ægget? Vi har dog måtte træffe et valg, og for kontinuitetens skyld og helheden har vi valgt at bruge en handlings- og praksisteori.

Teorien kan virke lidt konservativ og regressiv på grund af den store fokusering af det almindelige og middelmådige og ”fare” for subjektive tolkninger. Er det muligt at drive epoche` 100%? Vil vi ikke altid være præget af vores typificeringer? At vælge er jo også et valg.

Som levende individuelle subjekter i en virkelighed, som vi også er med til at skabe og dermed også muligt at forandre; *”bør vi dog også være opmærksom på de mulige normative forudsætninger og konklusioner, der kan drages af dette tilhørsforhold.”* (Fuglsang 2004: 300).

At anvende Grounded Theory sammen med et fænomenologisk udgangspunkt, har Wilson & Hutchinson gode erfaringer med, da der sker en triangulering og metoderne supplerer hinanden godt. Kombinationen giver bedre muligheder for at kunne forstå komplekse, menneskelige fænomener (Guvå og Hylander 2003: 14; Fuglsang 204: 296)

Opsummering

Vi har hermed givet en indsigt i de forskellige niveauer og begreber i Schützs´ hverdagslivs sociologi. Vi vil i det følgende rette vores blik mod beskrivelsen og iagttagelsen af den sociale verden mellem brugerne og kontaktfamilierne. Vi har defineret nogle begreber, som de kan se ud for aktørerne i deres hverdagsliv og som bliver bestemmende for deres handlinger. På samme måde som den jyske muld giver næring til udvikling over og under jorden, belyser teorien, hvordan de sociale processer kan give næring og dynamik til det enkelte individs livsverden eller en common- sense-verden, som vi ofte tager for givet. Vi vil dermed få brugernes subjektive oplevelser og konstruktioner af det brogede fænomen kontaktfamilier til sindslidende, som vi gerne vi analysere i dette speciale.

5.0 Grounded Theory

Vi vil i det følgende redegøre for grounded theory-metoden. Først teoriens ontologiske ståsted, derefter definition af væsentlige begreber til operationalisering af data. Vi har ladet os inspirere af nyere og gammel litteratur om metoden. Med udgangspunkt i Glaser og Strauss første beskrivelse af metoden i 1969, suppleret med senere udgivelser af Corbin og Strauss. Bøgerne er anvendt som guidelines i beskrivelse af teorien, som kan virke abstrakt. Metoden læres bedst gennem anvendelse i praksis (Guvå og Hylander, 2005; Strauss og Corbin, 1997; Hartman, 2005; Poulsen og Haugaard 2007).

Grounded Theory er en specifik metode udviklet af Glaser og Strauss med formålet at bygge teorier på baggrund af data, som systematisk er samlet gennem socialforskning. Det er en metode til at forstå og studere sociale fænomener (Strauss og Glaser 1971:5; Strauss og Corbin 2003:1). Pointen med grounded theory er ikke at organisere en mængde data, men at samle og udvikle ideer, der er genererede ud fra disse data. Det går ud på at fange kompleksiteten i den virkelighed, der ikke kan forstås eller forklares i enkle, kausale sammenhænge. Verden er meget kompleks, og der er ikke nogle simple forklaringer på fænomener. Begivenheder er resultater af multikomplekse faktorer, som samles og interagerer i en kompleks verden og ofte i uventet retning (Strauss og Corbin 2008:8)

Det handler ikke kun om at skabe mening, men det handler også om at generere nye teoretiske forklaringsmodeller, der gør det muligt både at forstå og at forklare sammensatte fænomener. Grounded theorys position er således ikke ”logisk”, den er ”fænomenologisk” og giver grundlag for kreativitet (Strauss og Glaser 1971:6). Forklaringsmodellerne består således af antagelser, der ikke er videnskabeligt beviste ud fra et hypotetisk-deduktivt forskningsperspektiv, men antagelserne er i stedet forankret i undersøgelsens empiriske data og en; *”Theory based on data can usually not be completely refuted by more data or replaced by another theory. Since it is too intimately linked to data, it is destined to last despite its inevitable modification and reformulation”* (Strauss og Glaser 1971:5)

Grounded theory er i Danmark ind til videre kun, blevet anvendt som forskningsmetode i meget begrænset omfang. Årsagen kan findes i, at metoden opfattes som meget tidskrævende og på grænsen til det umulige at planlægge rent tidsmæssigt (Guvå og Hylander 2005:13).

Grounded theory-metodens epistemologi er opstået i en to trins evolution som involverede både Chicago interaktionismen og pragmatismens filosofi²¹ stærkt påvirket af John Dewey og George Mead (Strauss og Corbin 2008:2) Pragmatismen førte et nyt

²¹ Pragmatismen er filosofisk retning der opstod i USA omk. år 1900. Pragmatismen fik afgørende betydning for Chicagoskolens syn på menneskelig adfærd og på, hvordan denne kan studeres. Blumer blev inspireret af pragmatismen gennem studier ved sociologisk institut i Chicago, hvor Robert E. Park var ledende professor og Mead var hans lærer. Strauss var elev af Blumer. Disse forskere valgte at være empirikere til forskel fra de såkaldte ”lænestolssociologer” der primært beskæftigede sig med teoriudvikling uden at foretage empiriske undersøgelser (Guvå og Hylander 2005:28).

videnskabs syn med sig – mennesket skaffer sig viden som deltagere, ikke som tilskuere, menneskes ses som en del af verden og lever midt i verden, og den menneskelige erfaring er udgangspunkt for al viden. Erfaringen består af en verden af interagerende fænomener, som mennesker deler med hinanden og som opstår gennem handlen (Guvå og Hylander 2005:30). Dette harmonerer med intersubjektiviteten i fænomenologien (se tidligere)

Sociologerne Barney Glaser og Anselm Strauss udgav i 1967 bogen ”The Discovery og Grounded Theory”. Den var et debatindlæg rettet mod den herskende, positivistiske forskningstradition indenfor sociologien. De mente, at forskere blev frataget muligheden for selv at teoretisere, da den eneste metode, man så som videnskabelig, var at deducere antagelser ud fra eksisterende teorier. Kritikken gik også på den herskende tids opportunistiske måde at anvende teorier på. Som de selv udtaler: ”*Grounded theory can help to forestall the opportunistic use of theories that have a dubious fit and working capacity*” (Strauss og Glaser 1971:4) De havde således set for mange eksempler på undersøgelser, der efter en grundig empirisk undersøgelse blev afsluttet med en løst funderet konklusion hentet fra en ”grand theory”. Efter Glaser og Strauss opfattelse burde resultaterne i stedet tale for sig selv og udgøre en basis for en mindre omfattende, men empirisk baseret teori og således en metode der rummer et reflektivt og normativt perspektiv.

Grounded theory bygger på en lang række af antagelser med baggrund i interaktionismen og pragmatismen, som i sig selv kunne være et studieprojekt, men for at give en forståelse for nogle af de tanker, der ligger bag teorien, refereres her tre af disse antagelser: ”

Antagelse 1: *Den eksterne verden er en symbolsk repræsentation, et ”symbolsk univers” Både dette og den indre verden er skabt og rekonstrueret gennem interaktion. Praktisk taget, er der ikke nogen adskillelse mellem den eksterne og den interne verden (Blumer, 1969)*

Antagelse 2: *Meninger (symboler) er aspekter i interaktionen og er relateret til andre i meningssystemer (Symboler). Interaktioner genererer nye meninger...ligesom det ændrer og bevarer de gamle” (Mead, 1934)*

Antagelse 3: *Handlinger er indlejret i interaktionernes fortid, nutid og forestillet fremtid. Derfor vil handlinger også bære på meninger, og er lokaliserbare i meningssystemer. Handlinger vil måske generere flere meninger, både med hensyn til tidligere handlinger og den interaktion som de er indlejret i. (Mead, 1934)”(Strauss og Corbin 2008:6)* Vi mener at disse antagelser ligger tæt op af Schütz teorier om det sociale, som beskrevet ovenfor.

Teorien genereres derfor ud fra kvalitative studier og forankres i empirien. Forskeren skal derfor ikke blot skabe forståelse, men også forklare det, der udforskes, gennem opstilling af nye teorier. Grounded Theory blev oprindeligt fremlagt som en metode til at forene forståelse med videnskabelig stringens, ved at behandle kvalitative data på samme måde som kvantitative. Grounded theory har dog siden udviklet sig i mange forskellige

retninger: ” I dag kan man således se eksempler på grounded theory lige fra metoder, der ligger tæt på traditionel (postpositivistisk) forskning (se Guba & Lincoln 1994) til sådanne, som klart går ind for en konstruktivistisk betragtningsmåde” (Guvå og Hylander 2005:12; Hartman 2005: 52) Hvor sidstnævnte kan siges, at være den metode Strauss og Corbin beskriver og den metode der harmonere bedst med vores fænomenologiske udgangspunkt og genstandsfelt.

5.1 Anvendelse af Grounded Theory begreberne

Grounded Theory analyse kan principielt udføres på alle former for meningsbærende materiale, men har primært været anvendt ved analysen af interview- og observationsstudier.

Teoretisk sensitivitet

En forudsætning for analysen er, at forskeren under hele processen opretholder *teoretisk sensitivitet*; ” so he can conceptualize and formulate a theory as it emerges from data ” (Strauss og Glaser 1971:5), hvilket vil sige at forskeren skal være konstant følsom overfor nuancerne i data og deres mening. Dette vedbliver med at være kontinuerlig udvikling under hele forskningsprocessen. Ifølge Glaser og Strauss har den teoretiske sensitivitet to andre vigtige karakteristika for forskeren:

1. Det involverer forskerens temperament og overbevisning (temperamental bent)
2. Det involverer forskerens evne til at have teoretisk indsigt i undersøgelsesområdet, kombineret med evnen til at være kreativ på baggrund af denne indsigt (Strauss og Glaser 1971:46).

Grounded Theory opererer således ikke med et ideal om, at forskeren skal være helt blank på emnet, vi deler der imod den engelske sociolog Derek Layder`s synspunkt: ”We never enter research with a mind clear of ideas and assumptions” (Layder 1998: 51; Olsen 2002). Det handler som tidligere nævnt om metodisk disciplin og følge metoden stringent. Vi har fra tidligere grounded theory-analyse erfaret, at vores for-forståelse, på en eller anden vis, kommer ”ud af vores hænder” eller bliver sat ud af kraft. Man kan ligefrem snakke om, at ”anden orden” perspektivet jf. Schutz(se ovenfor) er indbygget i metoden. Man kan ikke længere se logikken i forskningens retning, som er styret af metoden. Det er en fornemmelse af, at man er gået op på 10-meter vippen og er i frit fald. Det kan således siges, at vores for-forståelse er i spil, men metoden og ”in vivo” koderne (se senere), som er forankret i empirien, er styrende for forskningens retning, som i en periode er ude af vores hænder og kontrol, indtil kodningen er ved at have nået sin afslutning, og der viser sig et mønster. En anden årsag til denne oplevelse i forskningsprocessen kan være, at vi i denne sammenhæng er meget bevidste om det fænomenologiske udgangspunkt. Det er derfor:

- En fordel at være velbevandret i litteraturen omkring det emne, man vil undersøge. Dog skal forskeren også kunne løsrive sig fra dette.

- Muligt for forskeren at anvende sin egen erfaring under forskningsprocessen og bevidst lede efter lighedspunkter mellem det fænomen, man vil undersøge og lignende fænomener, som man har erfaring med.
- Muligt at den teoretiske sensitivitet øges automatisk i løbet af analyse processen.

Den teoretiske sensitivitet udgør på mange måder det kreative element i forskningsprocessen og den potentielle *teoretiske sensitivitet* vil blive tabt, hvis forskeren; *"commits himself exclusively to one specific preconceived theory" ... "then he becomes doctrinaire and can no longer "see around" ... "he becomes insensitive, or even defensive, toward the kind of questions that can cast doubt on his theory; he is preoccupied with testing, modifying and seeing everything from this one angle"* (Strauss og Glaser 1971:46). Derfor skal forskeren forsøge at opnå en balance mellem kreativitet og den strikte metode. Det vil sige, at det er en induktiv metode, der undervejs i analysen styres af nogle deduktive metoder.²²

Den konstant sammenlignende metode

Strauss og Glaser udvikler en ny tilgang til analyse af kvalitative data i.f.t. eksisterende tilgange som enten går ud på at "tilpasse" kvalitative data til en passende form for at kunne teste en hypotese og tilgange, eller metoder, hvor forskeren koder først og analyserer efterfølgende. De foreslår derimod en tredje tilgang som benævnes "den konstant sammenlignende metode, hvor tilgangene kombineres/udvikles. Denne har fire trin:

1. Sammenligning af hændelsers anvendelighed til hver kategori
2. Integrering af kategorier og deres egenskaber
3. Afgrænse teorien
4. Skrive teorien/storyline (Strauss og Glaser 1971:105)

Der er tale om en interaktiv proces, hvor empirien og analysen løbende påvirker hinanden gennem *konstante sammenligninger* (coparison) og på dette grundlag udvikles teorien. Det vil sige teorien... " *udvikler sig eller vokser frem af data, samtidig med at den er funderet i data.*" (Hartman 2005: 55)

Teoretisk udvælgende (theoretical sampling)

I grounded theory-metoden udvælger man interviewpersoner, observationssituationer bevidst ud fra den teori man er i gang med at udvikle, hvilket benævnes *"theoretical sampling"* (Strauss og Corbin 2008:143). Det mest optimale vil være, hvis man efter hvert interview vælger, hvem man vil interviewe næste gang, ud fra en forudsigelse af, hvilke individer/grupper, der kan bidrage mest til en dækning (mætning) af de forskellige emnekategorier, som man har fundet frem til. I den første fase anvendes åben udvælgelse

²² Grounded theory er deduktiv i den forstand, at de antagelser der fremkommer under analyseprocessen konstant afprøves i forhold til empirien, det er således ikke deduktion i traditionel forstand, hypotetisk-deduktiv forstand, som følge af der ikke findes en færdig teori, ud fra hvilken hypoteser kan deduceres (Guvå og Hylander 2005:17).

(open sampling), hvor man anvender den mulighed for interview, der viser sig. I dette speciale vil vi anvende strategisk udvælgelse (strategic sampling). Vi har i specialets startfase lagt os fast på, at vi vil interviewe sindslidende mennesker, som er tilknyttet kontaktfamilier gennem ”Netværksfamilie projektet”. Vi vil anvende fokusgrupeinterview som nævnt tidligere. Tidligere undersøgelse har hjulpet os på vej, tydeliggjort det for os, hvem der muligvis kan tilføre os den manglende viden. Dette giver os mulighed for at være yderligere strategiske i udvælgelsen, da vi ikke starter på bar bund. Vi forventer således ikke i slutfasen af analysen at mangle data, så vi ikke kan opnå teoretisk mætning af vores emnekategorier, men dette er ikke nogen garanti. Vi ved endnu ikke, hvor succesfuldt fokusgrupeinterviewet vil komme til at forløbe, og undersøgelsen vil måske også kunne belyse andre dimensioner om fænomenet, som vi har været uvidende om, ikke har taget højde for og som giver grundlag for, at der skal indhentes yderligere empiri. Sidst nævnte er dog også en af vores motivationsfaktorer for at anvende grounded theory som forskningsmetode, da vi gerne skulle opdage noget nyt – en ny grounded theory som der kan udvikles/forskes videre på! Dette emne uddybes nærmere i afsnit 6.0 om ”operationelle noter”.

Når man arbejder med data i grounded theory-metoden er der tale om to hovedprocesser som er:

- **Kodning (coding)**
- **Notes skrivning (memo writing)**

Kodningen er den proces, hvor data analyseres, konceptualiseres og kategoriseres og opbygges til teori. Der findes tre typer af kodning:

- **Åben kodning (open coding)**
- **Aksial kodning (axial coding)**
- **Selektiv kodning (selective coding)**

Disse former for kodning er i princippet adskilte processer, men i praksis foregår de sideløbende med hinanden under dataanalysen, hvor man som forsker bevæger sig frem og tilbage mellem de tre niveauer. Forskeren er dog bevidst om, hvilken form for kodning han foretager, men det er ikke noget krav om, at vi f.eks. kun må anvende åben kodning den første gang vi gennemgår vores interview. I begyndelsen af projektet ligger hovedvægten på åben kodning, men senere skiftes til aksial og selektiv kodning. Det er i grounded theory ikke et krav om at have fuldstændige udskrifter fra de foretagne interviews, men erfaringen siger, at det letter analysen betydeligt (Holm og Schmidt 2003:226)

Åbenkodning:

I åben kodning er formålet at definere og identificere dimensioner og egenskaber ved de fænomener, man undersøger. I denne proces tager undersøgelsens begreber form, afgrænses og defineres. Forskeren starter med at gennemlytte interviewene mange gange

for at opnå en grundlæggende fortrolighed. Derefter starter kodningen og forskeren koder/sætter navne på dele af interview teksten. Analysen kan ske linie for linie eller ord for ord. De koder, som man giver de enkle fænomener kan være rent beskrivende, de kan være hentet fra litteraturen, eller de kan komme direkte fra teksten i form af "in vivo" koder. Hvis koder hentes fra litteraturen, må de ikke være alt for indholdsmættede, så man ikke senere i processen kan frigøre sig fra den konventionelt definerede mening. Navne eller kode ideer kan også komme fra de kodefamilier, der er beskrevet af Glaser i 1978, hvor der er tale om en serie stikord til begreber, der hyppigt anvendes i grounded theory analyser (Holm og Schmidt 2003:227). Man skal så være opmærksom på, at kodefamilierne kun bliver anvendt som en hjælp til analysen og at de ikke låser analysen fast. Hvis kodningen går i stå, kan man anvende klassiske hv-spørgsmål, hvor man tager et ukodet tekststykke og spørger; hvordan, hvor, hvor meget etc. Interviewpersonernes udsagn tages for pålydende. Den åbne kodning foregår så tæt på data som muligt.

Under den åbne kodning anvender man konstant den sammenlignende metode (constant comparative method), her sammenholdes data med samme kode, for at se om de virkelig dækker samme begreb. Data med forskellige koder sammenlignes for at se om de har forskelligt indhold. Den konstante sammenligning bevirker, at man opdager små nuancer indenfor samme kode, hvorfra man kan udvikle nye koder eller nye begreber i den kode, man ser på. Koderne og den tilhørende data henføres herefter under større overordnede emnekategorier, som hver har et sæt egenskaber og dimensioner. Disse betegnes "in vitro-begreber", som konstrueres af forskeren.

Aksial kodning:

Målet med den aksiale kodning er at forsøge at belyse og klarlægge sammenhængen mellem emnekategorierne. Denne del af analysen bygger på paradigmemodellen (the paradigm model) som arbejdsmodel:

Fænomenet (the central phenomenon studied) → Kausale betingelser(the conditions) → kontekst (context) → Intervenerende omstændigheder (the strategies of action) → handlings-/interaktionsstrategier (the strategies of action) → konsekvenser (the consequences) (Strauss og Corbin 1997:133)

Under denne del af kodningen fremkommer (emerges) der hypoteser om sammenhængen mellem forskellige emnekategorier, og her ser man, om disse sammenhænge kan findes i empirien. I denne fase vil man have fordel af, at opstille simple tabeller eller diagrammer, som kan være med til at belyse, om der er en sammenhæng.

Selektiv kodning:

Den selektive kodning er det afsluttende analysetrin i grounded theory. Formålet med den selektive kodning er at skrive en analytisk historie (story line), som med udgangspunkt i én kernekategorien redegør for de teoretiske sammenhænge i materialet. Kernekategorien udvælges på baggrund af resultaterne fra den åbne og den aksiale

kodning og de teoretiske overvejelser, der er foretaget under analysen. Målet er at finde den af de udviklede emnekategorier, som bedst kan samle de øvrige emnekategorier. Hvis man kommer udfor at have flere emnekategorier, som kan være kernekategorier, må man foretage et valg, hvis der skal beskrives en sammenhængende teori. Har man to kernekategorier, som ikke kan samordnes, kan det være nødvendigt at foretage den selektive kodning ud fra begge perspektiver. Her efter stiller metoden krav om, at der skal skrives to forskellige teorier jf. Corbin og Strauss (Holm og Schmidt 2003:230). Når man gennem analysen har fået udvalgt en kernekategori, anvendes samme procedure som i den aksiale kodning. Dette er i et forsøg på at klarlægge kernekategoriens relation til de øvrige emnekategorier. Relationerne valideres mod, data og det kontrolleres, at alle vigtige emnekategorier er fuldt udviklede i.f.t. egenskaber og dimensioner, samt at de ikke er for svagt beskrevet. Er der dårligt beskrevne emnekategorier i teoriens centrale område, kan det være nødvendigt at indsamle ny data. Endeligt nedskrives teorien og der redegøres for kernekategoriens indhold, og hvordan man kan anvende den til en forståelse af det fænomen, som teorien handler om (Holm og Schmidt 2003:231).

Noteskrivning:

I løbet af processen vil der fremkomme en masse ideer/hypoteser om sammenhænge mellem de forskellige emnekategorier, ting man måske burde undersøge nærmere, eller begreber fra litteratur der måske kan anvendes samtidig med, at man foretager kodningen. De noteringer man foretager kan deles op i tre typer:

1. *kodenoter*, hvori der redegøres for de valg og overvejelser, som man har foretaget under kodningen. Ideen er at det senere er muligt at se om kodningen har været konsistent, og gør det muligt for andre at gennemskue, hvorfor man har kodet som man har.
2. *teoretiske noter* som indeholder analyser, fortolkninger og ideer, der er fremkommet undervejs.
3. *operationelle noter* der dokumenterer valg af retningslinier for udvælgelse af interviewpersoner, ændringer i interviewspørgsmål, valg af detaljeringsgrad i udskrivningen mv.

Alle noters noteres for på den måde sikre, at ideerne forankres i data, og der opbygges dokumentation for analysens forløb og validitet (Holm og Schmidt 2003:231).

Opsummering:

Metoden kan fremstå mekanisk og lineær, hvilket ikke umiddelbart harmonerer med den fænomenologiske ontologi. Metoden er dog vigtig af håndværksmæssig karakter, således læserne kan følge de valg der foretages i analysen. For at kunne forstå metoden og dens udformning skal den forstås i sammenhæng med den tid, den er udviklet i og under. En tid præget af ”grand theory” (lænestols sociologer) og positivistisk forskning, hvorved metoden gennem dens ”positivistiske” procedurer og processer kunne legitimere

fortolkende (kvalitative) samfundsvidenskabelige metoder. Ved at anvende denne metode, er der stor empirifølsomhed idet vi ved, hvad det er vi kommer til at se efter på sigt og i forhold til spørgsmålene. Ved at gøre det eksplicit, vil andre kunne se os i kortene og (måske) forstå vores valg. Hermed også sagt, at der er mulighed for, at kunne se det med andre briller. ”*I et epistemologisk perspektiv er det perspektivet, der konstruerer både iagttagerne og det iagttagede. Det hedder derfor analysestrategi netop for at understrege, at der er tale om et valg med konsekvenser, og dette valg kunne være truffet anderledes.....*” (Moos m.fl. 2004:26).

6.0 Operationelle noter

I dette afsnit vil vi argumentere for inddragelse af brugere som informanter, valget af fokusgruppeinterview som metode til indhentelse af empiri samt sætte rammerne for interviewet.

6.1 Fokus gruppeinterview

Vi vil i det følgende redegøre for, hvorfor vi har valgt fokusgruppeinterview til indsamling af data, på trods af subjektiviteten i fænomenologien. Vi vil indlede med at beskrive en teoretisk og faglig baggrund for at inddrage brugerne i empirien. Herefter følger en teoretisk redegørelse for fokusgruppeinterview.

Vi er ikke interesserede i at afdække diverse individuelle livsverdener, men mere at undersøge og forstå, meningsdannelser der skabes (konstrueres) i interaktionen mellem brugerne og familierne. Hvad er det brugerne søger/opnår? Eller ikke? Vi vil se, om vi i et mikroperspektiv kan forstå og nuancere fænomenet ved at lytte og høre til brugernes subjektive oplevelser/erfaringer og dermed videreudvikle vores tidligere undersøgelse. Vi er af den opfattelse, at samfundet (tilbuddene) udvikles, nuanceres og konstrueres i de forskellige intersubjektive interaktioner og kontekster, vi som individer indgår i. Så vi må ud i feltet igen og indsamle empiri for at belyse vores problemstilling. På den måde får vi ikke kun samspillet i interaktionerne mellem brugernes og familiernes livsverdener, men også en ”gyldig” identificering af de processer, de begge er placeret i.

Som tidligere nævnt har vi kontakt til projekt ”Netværksfamilier”. På grund af logistikken og ressourcerne, finder vi det naturligt at anvende denne gruppes erfaringer, som dog også jf. grounded theory kan siges at være eliteinformanter. Der kan dog være nogle etiske dilemmaer i at undersøge og formidle i egen organisation, hvilket vi vender tilbage til i afsnit 9.0.

For at sikre mest mulig neutralitet som forskere (praktikere), brugernes integritet i forhold til de enkelte familier og de andre brugere, tænker vi at fokusgruppeinterviewet er yderst relevant. Vi har således en gruppes erfaring med fænomenet over tid og kan dermed drage nytte af de intersubjektive processer for meningsdannelser. Endvidere af strategiske overvejelser over, hvordan man konkret kan praktisere epoche´(være ”neutral”). En anden metode kunne være observationer af mere feltmæssige karakter.

Ud fra vores stå sted, mener vi således, at det indtil videre er det bedste bud på, hvordan vi kan undgå, at meningsdannelsen bliver skabt i den konkrete situation mellem interviewer og interviewperson. Vi mener endvidere, at vi forsat kan holde fokus på hvordan vi ... ”forsøger at forstå verden fra interviewpersonens synspunkt, udfolde meningen i folks oplevelser (og) afdække deres livsverden” (Järvinen 2005: 16). Således kan man sige, at brugernes meningsdannelser generer/bliver en viden, ”triggers for learning” (Dahler-Larsen2003:81), der kan være med til at udvikle praksisfeltet herunder og anvendelsen af frivillige kontaktfamilier.

6.2 Hvorfor brugerinddragelse?

Da vi står i et krydspres, ikke kun som ”neutrale” studerende men også praktikere, ønsker vi kort at beskrive nogle overvejelser og refleksioner, der tilkendegiver vores holdninger og værdier til feltet og brugerne. Fænomenet og det socialpsykiatriske felt fordrer brugerinddragelse, da det er brugerne selv, der ved hvor skoen trykker. Det må dog ikke blive en pseudoinddragelse i demokratiets navn.

Vi skrev indledningsvis, at brugerne var/er marginaliseret og ekskluderet på grund af mange strukturelle faktorer i det neoliberalistiske velfærdssamfund. Endvidere undlod vi bevidst i vores modul 4 projekt, ikke at inddrage brugerne på grund af sensitiviteten til praksis. Men det er ikke ensbetydende med, at vi ikke skal høre brugernes stemmer. Det handler mere om at finde den rette metode, således de også kan blive hørt. Vi har gennem vores modul 4 projekt fundet en metode/teori, der tilgodeser dette. Dahler- Larsen og Krogstrup har endvidere udviklet flere modeller i denne retning (Dahler-Larsen og Krogstrup 2003). For at disse teorier/ metoder og hensigtserklæringer skal have en mening, kræver det handling. Dette påvirker selvfølgelig praksis og os som praktikere, hvilket gennem de senere år lige fra ”Galebevægelsens” tid, har gennemsyret systemet/feltet ud fra en politisk diskurs og semantik om inklusion og medborgerskab. Og nogle gange kan man fristes til at stille spørgsmålet, om det ikke mere er politik med fokus på demokrati end den enkelte borger/bruger?

Selv har vi ønsket at fjerne os fra de tidligere beskrevne rationaliseringslogikker omkring brugerne. Vi ønsker, at brugerne selv skal få lejlighed til at beskrive og konkretisere deres situation og position set i forhold til brugen af de nye frivillige tilbud, herunder kontaktfamilier. Hermed står vi lige i orkanens øje og Wadskjærs analyse af: ”*Brugeren som den ekskluderede medborger – medborgerskabets eksklusionsside*” (2001).

I dette projekt indfører vi livsverdenbegrebets mangfoldighed i form af processen og dialektikken mellem subjektivt og intersubjektivitet og som ikke just harmoniserer med markedsstrategien, harmonisering og rationalisering. Ved at bringe det ned på et aktørniveau i hverdagens daglige situationer, skaber vi en autenticitet og en oplevelse og refleksion for os praktikere (og andre interesserede), der kan ”ryste” vores egen livsverden og rationaler, således vi bedre kan **se**, **høre** og **forstå** brugernes livsverdener. Det giver en unik mulighed for at se på og blive konfronteret med selvfølgelighederne i hverdagen, det vi ofte tager for givet og som ofte kan ses eller organiseres anderledes jf. typificerings processen.

6.3 Brugerinddragelsens betydning for den enkelte bruger og tilbuddet

Vi har nu kort beskrevet brugerperspektivet set udefra og bevæger os nu ned på et individniveau (mikro) for at se på det indefra. Vi tænker ikke, vi skal videreføre det individualistiske projekt og særinteresser, enhver er sin egen lykkesmed, men mere en identificering af brugernes meningsdannelser omkring en række forhold og relationer, som på sigt kan danne baggrund og sige noget om systemernes *dysfunktionalitet og eksklusionsmekanismer* (Wadskjær 2003:116). Vi tænker, brugernes meningsdannelser og livsverdensbeskrivelser først og fremmest vil tegne et billede på en udvikling og socialisering af det enkelte individ, men måske mere vigtigt, også en aktiv tilpasning og dermed justering af interaktionerne (intersubjektive processer) mellem brugerne og familierne og dermed dette fænomens karakter. Hvis vi skal se alle projekterne i helhed, opnår vi ikke kun systemernes og familiernes konstruktion af fænomenet, men vi vil også

høre brugernes stemmer/meninger og dermed skabes hele fænomenets væsen; udfordringer. Vi mener derfor, at dette speciales valg og tema er et godt bud på, hvordan en metode/teori er, kan være med til at ”tæmme” og ”civilisere” nye, men ikke problemfrie tilbud for nogle af de marginaliserede borgere i vores samfund. Vi vælger at skrive ”tæmme” og ”civilisere”, da der er en dobbelthed og gensidig afhængighed i det sociale arbejde. Tilbud, der når alt kommer til alt, må ses som en funktion i et større system (politisk). Vi mener hermed at have argumenteret for, at brugernes stemmer ikke bør tolkes som ”oprør/støj” og ”de - harmonisering”, men som relevant indspark/værktøjer til kvalitativt at udvikle praksis, således det kommer dem til gode, som det handler om. Om dette konkrete tilbud; frivillige kontaktfamilier, lever op til de forventninger, som brugerne ønsker at søger at opnå, står indtil brugerne er spurgt uvist.

Som vi har givet udtryk for tidligere, har vi den antagelse, at brugerne bærer rundt på en masse frustrationer over ikke at blive hørt og set (anerkendt) i ekspertvældet og dermed oplever sig som stigmatiseret/marginaliseret. Hvor godt fungerende og aktive brugerne (informanterne) er som enkelt individer, som medborgere/ bruger (interesseorganisationer) ved vi endnu ikke, og vi har bevidst ikke ville gå ind i researche omkring dette, da vi ønsker at være tro mod modellen og gå upåvirket til ”sagen”. Vi ønsker, og håber ikke, at brugerne, selvom de har været samlet tidligere, er blevet påvirket af ”eksperternes” og systemernes logikker, men at de vil repræsentere distance, frigørelse og autenticitet i forhold til den givende kontekst og asymmetri til os som ”uafhængige” praksisforskere. Vi håber, at deres lighed i forudsætninger omkring fænomenet kan give en tryghed og dermed optimere betingelserne for en fælles meningsdannelse. Set i et historisk perspektiv og rent etisk, håber vi, at fokusgruppeinterviewet kan støtte brugerne i at fremstå og forsætte som markante og kritiske brugere og dermed medborgere (set i forhold til den politiske diskurs) i forhold til omverden.

Kvale skriver: *Interviewets sensitivitet og dets tætte forhold til subjekternes livsverden kan føre til viden, der kan bruges til at forbedre menneskets vilkår* (Kvale 2005:24).

Vi er godt klar over, at der ligger et paradoks i det at være bruger og medborger, dette vil vi dog drøfte nærmere i konklusionen. Indtil da, håber vi, at vi som praktikere og undersøgere kan give et bud på, hvordan man kan opretholde et forhold til brugerne og familierne, som tre selvstændige systemer, der indbyrdes kan kommunikere og udvikle sig i en proces der ”aldrig” slutter. For paradokset er, at hvis ”protester” bifaldes eller efterleves falder grundlaget for forandring væk. Så ”succesen” kan være årsagen til kommende usynlighed og eller opløsning. Dette er en udfordring for alle tre aktører.

6.4 Fokusgruppeinterviewets teori

Halkier skriver: *Først og fremmest er fokusgrupper gode til at producere data om sociale grupperes fortolkninger, interaktioner og normer, hvorimod de er mindre velegnede til at producere data om individers livsverdner*” (Halkier 2008: 13). Vi mener, at brugerne i deres kommunikation omkring vores undersøgelsesspørgsmål også indirekte vil sige noget om deres livsverdener jf. fænomenologien og selvfølgelig vores tolkninger. Det er dog ikke det, der er det primære, da vi har fokus på fænomenet. Skulle en af informanterne dog sidde med en historie de bare må fortælle om uretfærdighed og

tidligere oplevelser udenfor dette tema, tænker vi, at den må få "lidt" plads, således den ikke kommer til at fylde gennem resten af seancen, men at informanten bliver set og hørt.

"Fokusgrupper er en forskningsmetode, hvor data produceres via gruppeinteraktioner omkring et emne som forskeren har bestemt" (Halkier 2008:9).

Metoden blev beskrevet første gang i 1926 af Bogardus. Den fik sin berettigelse i sammenhæng med, at der i 1930'erne var skepsis i forhold til tilstrækkeligheden i de typisk anvendte survey undersøgelser (Sybille Bojlén 2003: 169)

Betegnelsen "fokus" henviser til det fænomen man vil undersøge.

Diskussionen/drøftelsen i seancen kan have vide rammer, men er koncentreret omkring fænomenet. Fokusgruppen udgør en gruppe af deltagere med fælles erfaring om et bestemt emne/fænomen. Der kan således være to fokusområder i fokusgruppen; selve interaktionen i gruppen og det forskerbestemte tema. I vores undersøgelse har vi valgt at ligge fokus på fænomenet og der er tale om brugerne, der alle har erfaringer med de frivillige kontaktfamilier over kortere eller længere tid. I litteraturen omkring metoden betones det ofte, at deltagerne i undersøgelsen bør være homogene i.f.t. erfaringer omkring fænomenet og deltagerne, bør ikke kende hinanden.

Vi mener, at vi har imødekommet dette. Man kan selvfølgelig diskutere, hvor godt brugerne kender hinanden. Indtil videre ved vi, at der ikke er familiære bånd, men brugerne deltager i nogle af de sociale tilbud i kommunen og projekt,"
Netværksfamilier". Brugere har endvidere meldt sig frivilligt efter henvendelse gennem projektkoordinator for det lokale netværksfamilie projekt.

Fordele ved brug af fokusgruppeinterviews:

- Set i forhold til individuelle interviews spiller forskeren en mere tilbagetrukket rolle i dataindsamlingen, hvilket harmonerer godt med vores intention om epochè, at se fænomenet i anden orden jvf. tidligere.
- Deltagerne spørger ind til hinandens udtalelser og kommenterer hinandens erfaringer og forståelser ud fra en kontekstuel forforståelse, som man ikke har som forsker.
- Derved produceres der komplekse og nuancerede data fra flere deltagere på en gang, forstået på den måde at det er muligt at mange emner bliver tematiseret. Der er dog først tale om meningsdannelse, når der er sket en tilslutning, i forhold til de i talesatte temaer jf. tidligere (Schutz).
- Der kan på en sober måde opnås indsigt i ideer, motiver, synspunkter, holdninger og overvejelser på et mere kollektivt niveau, end det er muligt ved feltstudier og spørgeskemaundersøgelse (survey).

- Fokusgruppeinterview giver mulighed for at sondere, hvordan diskussioner om et bestemt tema føres på gruppeniveau og metoden er god som eksplorativ sondring af et ubekendt felt.

Svagheder:

Underrapportering forstået på den måde at nogle individuelle forståelser eller oplevelser holdes tilbage på grund af gruppe dynamikken/den sociale kontrol i gruppen. Det kan medføre:

- Der opstår ”falske” overensstemmelser(tilpasset).
- Polariseringer sort/ hvid tænkning.
- Alt efter ontologisk ståsted kan man også diskutere, om det er den ”ægte” data, der kommer frem. Dette er den gamle diskussion om konstruktivisme kontra realisme.

Dette vil vi drøfte nærmere i afsnit 9.0.

6.5 Roller og rammerne

Som ”undersøgere” har vi i undersøgelsen en ”diskussionsledende” rolle. Der er dog tale om et kvalitativt interview²³ og ikke en uformel samtale. Gruppen er ikke problemløsende eller beslutningstagende, og formålet er alene at afdække så bred en variation af ideer, synspunkter og erfaringer som muligt. Metoden adskiller sig derved afgørende fra andre metoder, der har til formål at skabe grundlag for deltagernes erkendelse, udvikling eller beslutninger (Sybille Bojlén 2003: 171).

De fordele, der er i forhold til individuelle interview, er at der i fokusgruppeinterview opstår et synergistisk potentiale. Der opstår og formuleres ideer af deltagerne, samtidig skabes der rum for at få belyst flere indfaldsvinkler til fænomenet. Temaerne prøves således af, for at se om der er tilslutning. Derfor skal udgangspunktet også være en ikke alt for stram og formel struktur i interviewet, hvilket også harmonerer godt med grounded theory. Der skal samtidig være mulighed for at forfølge spontane udsagn.

I fokusgruppeinterview betegnes forskeren ”moderator”. Der er i litteraturen forskellig syn på, hvilken rolle ”moderatoren” har. Det strækker sig fra at være helt tilbagetrukket og sidde afsides i.f.t. informanterne og nedskrive noter, til en mere styrende ”moderator”, der guider diskussionen i.f.t. genstandsfeltet og stimulerer til alles deltagelse. ”Moderator funktionen” er således meget vigtig i etableringen og genereringen af *fokuserede data*.

Den metode, vi vil anvende i vores interview, er en lidt styrende variant, hvor vi sørger for at diskussionen ikke kører af sporet, og at vi får mættet genstandsfeltet i størst muligt omfang.

²³ (Kvale 2005)

”Moderator” har i.flg. Sybille Bojlén to opgaver:

- *”at sikre at alle deltagere høres så væsentlige faktorer ikke overses og at kompleksiteten belyses*
- *at modvirke, at uhensigtsmæssige gruppedynamiske processer tager dominans f.eks. diskussion mellem to og to eller uproduktiv afsporing af samtalen”* (Sybille Bojlen 2003: 172).

Fra sidste projekt har vi gjort os den erfaring, at det kan være en fordel med en assisterende ”moderator”, som kan fungere som nøglevidne, tage notater, opfange centrale temaer eller non-verbale tilkendegivelser. Denne model vælger vi også denne gang i vores undersøgelse, da det var positivt for processen i modul 4 interviewet, at der var en person, der havde et mere ”distanceret” overblik og dermed kunne sikre at genstandsfeltet blev mættet uden at blive forstyrrende i gruppedynamikken her og nu. Dermed kan vi sikre en opsamling, således centrale temaer blev uddybet/mættet (se evt. interviewet bilag 4).

Da fokusgruppeinterviewet ikke beskriver/har indbygget en metode om, hvordan man efterfølgende kan analysere og behandle data/empirien, har vi i analysen valgt at benytte Corbin og Strauss’ grounded theory, for at holde en metodisk stringens/disciplin, og dermed kvalificere data/produktet, således andre kan se os efter i kortene.

Analysen styres af det oprindelige forskningsspørgsmål: **”Hvad er det, den voksne sindslidende bruger søger, når han/hun siger ja til at få en frivillig kontaktfamilie?”**

Interviewspørgsmålene udgør en ramme for samtalen/dialogen imellem brugerne. Disse fungerer som ”huskesedler” og dukker der et spændende temaer op i dialogen, skal disse have lov at udfolde sig og evt. forfølges og anvendes(Nielsen 2007).

Vi har i processen tilpasset interviewspørgsmålene for at gøre dem mere målrettede, personlige eller ”brugervenlige” om man vil i.f.t. formulering. Vi kom frem til følgende åbne spørgsmål som er udviklet på baggrund af undersøgelsesspørgsmålene i en løbende proces under operationaliseringen. Disse er spørgsmål, mener vi, kan danne grundlag for at mætte vores genstandsfelt:

- **Fortæl om jeres erfaringer!**
- **Hvad har familierne givet jer og hvordan?**
- **Hvorfor tror I, at familierne er kommet ind som et tilbud?**
- **Hvorfor har I valgt/ønsket en kontaktfamilie?**
- **Skal familierne vide noget om jeres baggrund?**
- **Er det socialt arbejde eller ej?**
- **Familierne siger de ønsker at gøre det ”rigtige” og ikke ”bare noget ud af posen”. Hvad tænker I om det?**
- **Har I nogen refleksioner/spørgsmål her til sidst?**

Vi tænker, med udgangspunkt i vores erfaring som praktikere i dette felt, at det er muligt at skabe en uformel og afslappet stemning (med lidt god mad), hvor vi får brugerne til at samtale om fælles betydningsfulde temaer i deres interaktioner med familierne. Vi er bevidste på Kvaless; *"livsverdensinterviewets aspekter"* (Olsen 1989:24) og *"kriterierne for det "gode" interview"* (Olsen 1989:25 og Kvale 2005:149, 152,153). Vi har valgt ikke at gengive disse, men henvist til dem, da vi tænker, de er mere af håndværksmæssig og etisk karakter, og derfor skal integreres i forskeren gennem praksis erfaring.

6.6 Kvalitative overvejelser

Henning Olsen beskriver blandt andet om metoden, at den er velegnet som en *"...yderligere procedure til sikring af survey datas kvalitet"* (Henning Olsen 2005: 147). Dermed vil metoden være relevant i det landsdækkende "Netværksfamilie projekt." Vi mener dog også, at anvendelsen af metoden i dette speciale, vil kunne ses som en triangulering af vores modul 3- og 4-projekt og dermed hele vores undersøgelse af fænomenet og den "tre trins raket" vi beskriver i indledningen.

Som det fremgår af vores forsknings- og undersøgelsesspørgsmål, er vi blevet mere bevidste om, hvad det er, vi vil have af information for at mætte vores data. Og dermed kan man diskutere om fokusgruppeinterviewet er blevet et semistruktureret gruppeinterview. Kvalitativt mener vi ikke, det har betydning for brugernes meningsdannelser, men det har konsekvenser for fænomenets konstruktion, da vi bliver mere styrende. Det må vi selvfølgelig tage højde for i analysen og konklusionen.

I forhold til det kvalitative og verificerbare følger vi det store landsdækkende forskningsprojekt meget nøje. Der har herfra været forespørgsel, om de måtte anvende vores data, eller være deltagende i fokusgruppeinterviewet. Vi har indtil videre afslået, da vi mener, det vil ødelægge vores design og brugernes integritet. Omvendt tænker vi da også, at vi vil kunne bruge deres data, som har et andet design til triangulering af vores data. Det afhænger dog af tiden, og hvor langt de er nået.

I forhold til validitet er der yderligere en risiko for, at de data som vi har indsamlet ikke er fuldstændigt dækkende for de erfaringer og vurderinger, som informanterne har. Dvs. at der kan være temaer som ikke er rejst.

Der kan også være andre fejlkilder behæftet med fokusgruppeinterview. Turner har formuleret det på følgende måde: *"...there may be a correspondence between life as lived, life as experienced and life as told, but the anthropologist should never assume the correspondence or fail to make the distinction"* (Sybille Bojlen 2003: 174)

Gruppensituationen kan fremtvinge et ønske om konformitet hos deltagerne, og særligt dominerende deltagere kan styre, hvilken retning en diskussion tager. At der er flere informanter kan medføre, at den enkelte oplever mindre fortrolighed og derfor ikke åbner helt op. Dette kan påvirke, hvilke (intime) synspunkter eller erfaringer den enkelte ønsker at ligge for dagen, i en gruppe der består af relativt "fremmede" personer.

Vi er klar over, at her ligger noget af kritikken (jf. positivisterne, objektivitet og kvantitativ forskning) for generaliseringen og gyldigheden i de kvalitative analyser. Dette uddybes yderligere i afsnit 8.0. Ved at være grundige og bevidste i processen og følge en plan/metode, mener vi at kunne opfylde gyldighedskriterierne om intersubjektivitet og

validitet²⁴ Henning Olsen skriver at: ”interview er hverken subjekt eller objektiv, men en ”intersubjektiv interaktion” (Olsen:2002:21, 77).

Ved at bruge gruppens dynamik mener vi, det er muligt at komme lidt dybere end ved et en – mands-interview. Når nogen i gruppen uddyber deres forklaringer, kan det medføre tydeligere forklaringer hos andre. Dermed kan vi gøre gavn af intersubjektiviteten mellem deltagerne, således nogle af de subjektive antagelser/oplevelser bekræftes eller nuanceres og dermed udgør en støtte til den enkelte, som måske ikke har så mange at dele sine oplevelser med (jf. henholdsvis afsnit 2.5 og 3.1.2.).

I forlængelse af dette tænker vi, at det er vigtigt fra starten at lave en ramme, der kort introducerer formål, etik, anonymitet, formidling og tid. Det er en hårfin balance mellem, det at være forsker (søgen) og opmærksom på de menneskelige emotionelle mekanismer i interaktion som nævnt tidligere. Det bliver en kunst/håndværk, og Kvale bruger den ”rejsende-metafor” (Kvale 2005:18)²⁵

Tilsvarende som vi indleder interviewseancen med en egen præsentation af hvert gruppemedlem og: ” ... er der nogen der har nogle spørgsmål inden vi sætter i gang?”, tænker vi også, at vi vil afslutte med: ” Vi har ikke flere spørgsmål. Er der nogen der sidder inde med noget eller noget I gerne vil spørge om?”.

På grund af den tætte interaktion vil vi sidde med nogle umiddelbare oplevelser efter interviewet. Fra sidste projekt har vi gjort os den erfaring, at det er vigtigt at benytte sig af dette og passer godt overens med ”memoer” og ” noteskrivning”, som Gunilla Guvå og Holm og Schmidt beskriver i Grounded Theory (Guvå 2005:46). Da vi er to undersøgere, mener vi, at det er vigtigt for os selv og til evt. videre brug i analysen at bruge 5-10 min. på at notere disse refleksioner. Det vil siden kunne indgå i vores interviewkritik og analysen sammen med Kvales kvalitetskriterier for det kvalitative forskningsinterview (se op).

Vi håber dog seancen lever op til det fænomenologiske ideal, at vi kan ... ” lytte uden fordomme, hvilket muliggør at de interviewedes beskrivelser af deres oplevelser kan

²⁴ Intersubjektivitet, der må være en basal gensidig forståelse mellem forsker og den person, som udforskningen gælder. Validitet; vil sige at afprøvningen er placeret i selve den proces, som analysen udgør: her ligger den egentlige tolkning, og det er denne konstruktion, af mening, der må kontrolleres og sandsynliggøres (Jørgensen 1989)

”Denne dobbelthed må den kvalitative analyse fastholde, samtidig med at generaliserbarheden skal opnås ud fra en begrebsmæssig forankring.”(Jørgensen 1989:27)

²⁵ ”Intervieweren vandrer sammen med de lokale indbyggere, stiller spørgsmål, der får interviewpersonerne til at fortælle deres egen historie om deres livsverden, og konverserer med dem i en den oprindelige latinske betydning af ordet konversation: ”færdes med”. Det, den rejsende reporter hører og ser, beskrives kvalitativt og rekonstrueres som historier, der kan fortælles til folk i interviewerens eget land muligvis også til dem, interviewerens færdes sammen med.....historierne omformes til nye fortællinger, der overbeviser i kraft af deres æstetiske form og valideres gennem den virkning, de har på tilhørerne. Rejsen bliver et billede på erkendelse, den vil ikke kun føre til ny viden, det kan også ske, at den rejsende forandrer sig. Rejsen kan give anledning til en refleksionsproces, der fører interviewer til nye former for selvforståelse, ligesom den kan føre til afdækning af værdier og sædvaner, der hidtil har været taget for givet...- en dannelsesrejse.

Gennem samtaler kan den rejsende også føre andre frem til ny forståelse og indsigt, efterhånden som de gennem deres egne historiefortællinger kommer til at reflektere over forhold i deres egen kultur, der indtil da har virket naturlige og selvfølgelige” (Kvale 2000:18).

udfoldes uden at blive afbrudt af interviewspørgsmål og de hermed forbudne antagelser” (Kvale 2005:139). Dette kan jf. fænomenologien også siges at være anden orden.

Vi er spændte på, om fokusgruppeinterviewet bliver for rodet, herunder om brugerne kommer til at påvirke hinanden for meget i forhold til deres oprindelige livsverden samt hvor fokuserede brugerne er på at give os nogle positive resultater (succes), set i forhold til det asymmetriske forhold. Tør informanterne at være kritiske? Derfor har vi også bevidst valgt ikke at udsende spørgsmålene på forhånd, således brugeren ikke har kunnet forberede på de ”rigtige” svar.

Vi forventer, at interviewet vil bære præg af :” ... *spontane, righoldige, specifikke og relevante svar fra interviewede” samt ”..interviewet er ”selvkommunikerende” – det er en historie, der er indholdet i sig selv og ikke kræver mange yderligere kommentarer og forklaringer”* (ibid:149).

Med fænomenologien, fokusgruppeinterviewet (som metode) og grounded theory i kufferten, samt vores forforståelse fra de tidligere projekter og erfaring som praktikere er vi nu forberedte til den kommende rejse.

6.7 Rammerne for transskribering af fokusgruppe interview

Kun det sagte transskriberes. Vi har i transskriberingen delt informanter op i:

- **Y1 – informant (kvinde)**
- **Y2 – informant (kvinde)**
- **X1 – informant (mand)**
- **O1 eller intv1** (Den styrende i interviewet)
- **O2 eller intv2** (Den observerende og supplerende spørgsmål).
- **XXXX** eller ”projektkoordinatoren” nævnes nogle gange, som er projektkoordinator for netværksfamilieprojektet i Aalborg Kommune (se endvidere transskriptionerne i bilag 3).

6.8 Opsummering på operationelle noter

Vi har nu har redegjort for vores overvejelser og antagelser og skal ud i feltet og gøre brug af det kvalitative interview med dets mange facetter (hvad, hvorfor og hvordan). Hvor vi ender er foreløbig uvist. Melder nogle af informanterne afbud i sidste øjeblik, sygdom, og tekniskeproblmer er uforudsete hændelser, som man ikke kan tage højde for. Men med vores design er vejen målet i sig selv og skal gerne give nogle begrebsmæssige forankringer til at forstå og udvikle fænomenet (praksis). Skulle noget andet ske, har vi en ny situation. En ting er sikkert; vi kan kun blive nogle erfaringer rigere og dermed klogere!!

7.0 Analyse

Vi vil i dette afsnit redegøre for vores overvejelser og valg gennem analysen, herunder den konstante sammenligning af data i de forskellige faser, for at give et så stort indblik i forskningsprocessen som muligt. Det vil være umuligt at give en komplet beskrivelse af forskningsprocessen i en grounded theory analyse, da de kreative processer der foregår i forskerens sind og de kreative processer der har været i samarbejdet mellem de to forfattere af denne opgave, vil være umulige at beskrive fuldt ud.

Vi anvender løbende under analysen ”brugerne” eller ”informanterne” som betegnelser, men er opmærksomme på, at der er tale om individuelle udtalelser i en gruppe, hvor der sker tilslutning af de italesatte temaer i en gruppe af brugere.

7.1 Teoretiske noter (interviewprocessen)

I dette afsnit vil vi beskrive de overordnede analyser, fortolkninger og ideer, som er fremkommet undervejs i forskningsprocessen, og som er overvejelser, der ligger forud for kodningen. Kodningens proces beskrives i afsnittet om kodenoter.

Den 29.09.08 blev interviewet gennemført. Forinden havde vi været spændte på om informanterne ville dukke op. (måske præget af vores faglighed/forforståelse). Inden weekenden overvejede vi, om vi skulle kontakte informanterne og minde om aftalen, for at sikre at vi ville få interviewet foretaget om mandagen. Vi besluttede dog at lægge vores fordomme fra os og tro på at informanterne ville møde op som aftalt. Tvivlen fik vi delvist bekræftet om mandagen, hvor en af informanterne en time før interviewet sendte os en sms, om at pågældende alligevel ikke ønskede at deltage i interviewet. De tre andre informanter mødte op med forsinkelser, da de havde svært ved at finde adressen, samt andre individuelle årsager. Det lykkedes at få skabt en god stemning trods omstændighederne med teknik (optagelse af interview). Efter opfordring fra informanterne, indleder vi med at fortælle om vores egen baggrund, samt baggrunden for projektet; at vi indhenter empirien i en egenskab som studerende til et speciale på Den Sociale Kandidat Uddannelse. Vi orienterer om rammerne og anonymiteten. Endvidere, at de ikke får lov at se transskriptionerne, men en færdig kopi af det samlede projekt efter endt eksamen. Vi aftaler en ca. tid (1½t.), da nogle af dem må gå. Som interviewet skrider frem løsner stemningen sig, og det ender med en god stemning og nærmest et ”terapeutisk” islæt, da de siger *”jeg vil måske følge lidt op på det her, med at prøve at se om ikke jeg kan få en samtale, så det kan blive lidt i retningen af min frivillige kontaktpersonordning, altså det gode forhold jeg har der, jeg vil gerne arbejde med at kontaktfamilieforholdet kan blive lige sådan.....det kunne være sjovt at udveksle erfaringer, det kunne det”*. (Jf. det transcendentalt ”jeg” afsnit 3.1.1). Måske ender det som med interviewet af kontaktfamilierne, at brugere af kontaktfamilierne også danner et netværk på tværs for at udveksle erfaringer. Nu ligger bolden hos dem og evt. projekt koordinator.

Overordnet så vi interviewet som en vellykket proces, hvor informanterne virkede troværdige og åbne efterhånden som processen skred frem. Vi oplevede, at gruppen blev mere og mere fortrolige med hinanden. Informanterne ankom som subjektive individer

(med forskellige livsverdener), men som hver især tematiserede forskellige erfaringer, som de andre deltager kunne slutte op om, men også nuancere. Vi oplevede, at informanterne kunne sætte sig i hinandens sted, men de bevarede også deres integritet. Dog havde vi også en oplevelse af, at informanterne refererede til en fælles forståelse om fænomenet og vi oplevede således en stor gruppedynamik jf. den Schütz's intersubjektive proces. Dermed fik vi, endnu en gang, bekræftet, at fokusgruppeinterviewet er et hensigtsmæssigt metodevalg, til at fremskaffe den empiri, som vi havde brug for, til at kunne komme videre i forskningsprocessen.

Vi oplevede, at det var en styrke at være to observatører (moderatorer), den ene som styrende og den anden som observerende. Den styrende kunne således udelukkende koncentrere sig om at holde processen i gang og minimere risikoen for, at u hensigtsmæssige gruppedynamiske processer skulle tage overhånd. Blandt andet oplevede vi, at en af informanterne var dominerende i interviewet, hvilket derved blev i varetaget på en god måde. Den observerende moderator havde det overordnede overblik på processen/på data og kunne derved samle op og stille uddybende spørgsmål i.f.t. genstandsfeltet. Derved sikrede vi, at der foregik en mætning af vores undersøgelsesspørgsmål. Der var efter 75 minutter brug for at afbryde og holde en pause til rygning og frisk luft og til en begyndende afrunding. Dette gav os som observatører mulighed for at tage en drøftelse af eventuelle mangler i interviewet og en opsamling på supplerende spørgsmål.

Det var en meget positiv og givende oplevelse for os, som studerende og som mennesker, at få lov til at tilbringe den 1½ - 2 timer med disse tre personer, som vi har en klar oplevelse af havde givet os en ny indsigt i et komplekst fænomen. Samtidig tilkendegav informanterne også, at dette havde været spændende at deltage i, samt at dette havde givet dem tanker til refleksion.

Afslutningsvis fik informanterne hver især en kuvert, hvor vi bad dem uddybe demografiske og faktiske forhold omkring alder, lidelse, økonomi mv.(se bilag 1). Vi valgte denne model for at spare tid under interviewet, og for at den enkelte kunne opretholde sin integritet, hvis ikke den enkelte ønskede, at disse oplysninger skulle ud i dette forum. Samtidig gav materialet en mulighed for, at den enkelte kunne supplere interviewet med tanker, som evt. skulle dukke op efterfølgende, og som den enkelte synes var vigtigt at få sagt. Vi gik derfra med løftede arme og en god fornemmelse i kroppen, om at vi var kommet et langt skridt videre.

Alle informanter har efterfølgende returneret de demografiske oplysninger, dog uden supplerende oplysninger i forhold til fænomenet.

7.1.1 Opdagelser i interviewprocessen og umiddelbart efter

Temaer, u hensigtsmæssigheder, paradokser og supplerende spørgsmål, som vi undrede os over umiddelbart under eller efter interviewet inden vi gik til kodningen.

Temaer

- “Manglende tid i hverdagen”

Vi undrede os over, at informanterne havde et behov for at være sammen med andre (familierne), når de gav udtryk for, at de havde vanskeligt ved at finde tid til aftaler. De giver udtryk for, at de har så mange gøremål; *”vi har tit problemer med at finde et eller andet tidspunkt... ja det kan også være svært for os.....har du også meget travlt i din hverdag? (henvendt til den anden)... ja og fordi de har meget travlt og sådan noget...”* (se bilag 4).

- ”Familieterapeut”

Der stilles under interviewet følgende supplerende spørgsmål umiddelbart efter pausen: *”bør der være nogle tydelige rammer for familien, hvad man kan bruge familierne til, bør det gøres tydeligere.”* Baggrunden for dette supplerende spørgsmål er en fornemmelse af, at der er en berøringsangst fra den sindslidende i forhold til familierne. Og der følges op med dette spørgsmål: *”Så er det noget der skal udvikles, rammerne?”* og dette spørgsmål: *”så der er ikke nogle forhold, der kan tydeliggøres/tages forbehold for fra starten?”* Vi oplever, at der i dette interview og måske også kontaktfamiliernes interview er en gensidig berøringsangst, familierne tænker måske det samme som brugerne, dermed er der fra begge sider en berøringsangst. Disse overvejelser følges op med dette spørgsmål: Intv2 *”så man kan sige, at det er en form for en familieterapeut i situationstegn, som man får med til at snakke med familien (latter), det er måske en som kan hjælpe til med at få kommunikationen i gang.”*

- “Dansen om den varme grød”

Vi oplevede, at de alle sammen sad med den samme oplevelse af et fælles problem, ”den varme grød” en berøringsangst i interaktionen (et ønske om ”harmon”).

Vi har bevist valgt ikke at gå nærmere ind i disse tolkninger, før vi kommer til storyline/diskussionen for ikke at påvirke in vivo koderne for meget.

Uhensigtsmæssigheder

Vi observerede at informanterne havde svært ved at være konkrete, og det var en konstant udfordring gennem interviewet at konkretisere. Mange af sætninger ender ud i ”ingenting”; *”de virker meget fordomsfri og sådan noget.... Hvorfor jeg reagerer som jeg gør og sådan noget...fordi det er min alder så.....ja det er meget almindelige mennesker så.....måske selv har noget livserfaring. Mere forståelse.....(Se bilag 4)*

Dette er et godt billede på den indforståethed common sense (doxa), der er i konteksten mellem brugerne og til dels os som praktikere.

”Ingenting” i denne sammenhæng fortæller alligevel et eller andet, men dette vil komme til at bygge på fortolkninger, som falder udenfor grounded theory metoden, da analysen alene tager udgangspunkt i det sagte, der er den transskriberede empiri. Skulle man analysere det usagte, ville andre analysemetoder skulle inddrages, f.eks. konversationsanalyse (Scheuer 2005) der også indeholder et omfattende sæt af transskriptionskonventioner og forholder sig til metakommunikation, som kunne være et studie og analyse i sig selv. Dette vil vi dog ikke beskæftige os med i dette speciale.

7.2 Kodenoter

Heri redegøres for de valg og overvejelser, som vi har foretaget under kodningen. Således at det senere er muligt at se, om kodningen har været konsistent og gøre det muligt for andre at gennemskue, hvorfor vi har kodet som vi har gjort.

Efter interviewet gik vi hver til sit og transskriberede, hver især halvdelen af interviewet fuldt ud (se bilag 3). Derefter læste vi de samlede transskriberinger nogle gange for at blive fortrolige med interviewet. Allerede i denne fase (som også kan siges at være starten på den åbne kodning) begyndte vi, hver i sær, at gøre os tanker og ideer (og som forsker får man "billeder" på nethinden af begreber og forskellige sammenhænge), med andre ord starter den kreative proces, som er beskrevet i grounded theory. Det er in vivo koderne der bestemmer retningen i forskningen, og det er in vivo koderne, der ligger grundstenene til de første "spæde" formulerede in vitro begreber (emnekategorier).

Vi mødtes herefter til den første fælles åbne kodning. Under vores kodninger drøfter vi generelt de forskellige in vivo koder og deres placering under in vitro begreberne (kategorisering). Den konstante sammenligning og kreative proces, hvor in vivo koderne fører an, medfører også, at vi nuancerer og forandrer in vitro begreberne. F.eks. ændres in vitro begrebet: "At være sindslidende/et menneske (målgruppe)" til in vitro begrebet: "at være sindslidende/ det alment menneskelige". Anledning til ændringen er følgende in vivo kode; " *Andre folk forstår bedre, hvorfor jeg reagerer som jeg gør, hvis de kender noget til min baggrund.*, Det handler med andre ord om noget alment menneskeligt; at man forstår hinanden bedre og får skabt en tættere relation, hvis man kender hinandens baggrund. Disse alment menneskelige ting(hverdagslivet), bliver stærkt i tale sat og konkrete, når man ser det i denne kontekst. Dermed giver det et godt billede på den sindslidendes situation og hvad det egentlig betyder konkret at have en sindslidelse. Det bliver således in vivo koderne, der er det styrende og "grounded" for processen.

Vi bliver endvidere opmærksomme på, at brugerne i-tale-sætter nogle barriere i de strukturelle forhold, og er dermed med til at konstruerer familierne som tilbud, tilsvarende som familierne i modul 4 projektet konstruerede brugerne. F.eks. " *Det var de eneste familie der var*".

Undervejs i kodningsprocessen havde vejleder indkaldt til responsmøde, med henblik på at få andre øjne på specialet. Formålet var at belyse eventuelle "blinde punkter". Som tredje opponert deltog professor Kjeld Høgsbro, som oplyste, at han var inspireret af vores aksiale kodning. I sin tilbagemelding kom han med en ide om at reorganisere in vitro begreberne, ud fra et handlingsperspektiv. Det passede i forvejen godt med vores første udkast og gav dermed mening; at se brugernes meningsdannelser, som et led i at skabe harmoni i "Den svære relation". Det skabte logik og en forståelse for, hvad der sker i interaktionen. Det bandt endvidere den afsluttende kodningsproces mere sammen og dermed en rød tråd i kodningen.

7.2.1 Første åbne kodning

Første fælles åbne kodning endte ud med følgende 52 in vitro begreber (også benævnt emnekategorier) med underordnede in vivo koder (se bilag 4). I denne kodning samlede vi op på de tanker og ideer, som vi hver især havde fået ved gennemgangen af det transskriberede interview og vi endte ud med følgende 52 in vitro begreber:

- Behovet for relation(motiv) - Hvad søger brugeren - Forventninger - (søger efter)tillid, - (søger efter)samvær - (søger efter)ligeværd - (søger efter at minimere)ensomhed - (søger efter)indhold i hverdagen, - (søgen efter)integration/inklusion - (søgen efter)rummelighed - (søgen efter)forståelse - (søgen efter)familie - (søger efter)venskab, - (søger efter)veninde - (søger efter) arbejde - At være sindslidende - det alment menneskelige(målgruppen) - Stigmatisering - Tabu - Mangel på integration, - Indhold i hverdagen - At bevare "facaden" - Familiernes struktur(rammer) - Systemernes struktur, - Rummelighed - Forståelse - Tid - Overskud - Livserfaring - Hjertet på rette sted, - Metoder(hvordan skabes relationen) - Interaktion - Kommunikation - Effekt(hvad opnår den sindslidende) - Udvikling i relationen - Samvær - Den svære relation - Berøringsangst, - Hvem sætter dagsordenen - "spilleregler" - En proces/udvikling - Omsorg(den sindslidendes) - Forståelse(den sindslidendes) - Taknemmelighed(den sindslidendes) og ydmyghed(den sindslidendes) - Relationens tæthed - Forsigtighed - Roller - Tvivl - Balancegang - Kemi.

7.2.2 Anden åbne kodning

Ved den anden fælles åbne kodning var målet at forsøge at samle in vitro begreberne, som hver i sær kunne samle de 52 begreber med henblik på, at kunne gå til den aksiale kodning. Det lykkedes os, at finde 6 overordnede in vitro begreber (emner), som kunne samle de øvrige in vitro begreber og dermed lede os videre. Dette er ikke en lineær proces, men en proces, hvor man skifter mellem de forskellige kodeformer, for at se om de enkelte begreber dækker over samme indhold. Det har endvidere været en fordel at være to, således man ikke stirrer sig blind og udelukker nuancer. Men man er også nødt til at tage nogle valg, for at komme videre og se om emnekategorierne (in vitro begreberne) passer ind i den aksiale kodning og dermed afslutte den åbne kodning. De 6 større og mættede in vitro begreber med tilhørende underbegreber blev:

- **At være sindslidende/det alment menneskelige (målgruppen)** skaber nogle vilkår i dagligdagen og samfundet ud fra de diskurser, der går. Vi har defineret det ud fra følgende in vitro begreber: Stigmatisering, - Tabu, - Mangel på integration/Inklusion, - Indhold i hverdagen, - At bevare "facaden".
- **Behovet for relation (motiv).** Som sindslidende og som noget alment menneskeligt har brugerne nogle forventninger og søger i interaktionen efter følgende mål, som vi har kategoriseret under følgende vitro begreber: Søger efter: tillid, samvær, ligeværd, at minimere ensomhed, indhold i hverdagen, integration/inklusion, rummelighed, forståelse, familie, venskab, veninde, arbejde.
- **Familiernes (systemernes) struktur/rammer,** er de in vitro begreber, som vi finder beskriver dette fænomens vilkår og rammer og som vi definerer ud

fra følgende: Rummelighed, - Forståelse, - Tillid, - Tid, Overskud, - Livserfaring, - Hjertet på rette sted.

- **Metoder (hvordan skabes relationen)** er de handlinger som brugerne og familierne foretager sammen defineret i følgende in vitro begreber: - Interaktion, - Kommunikation.
- **Effekt (hvad opnår den sindslidende)** er det output, der kommer ud af handlingerne/ interaktionen defineret i følgende in vitro begreber: - En proces/udvikling i relationen, - Samvær, - Tillid, - Integration, - Roller eller en balancegang/kemi som defineret i det følgende og dermed relationens tæthed.
- **Den svære relation** som karakteriseres ud fra følgende in vitro begreber som ”tabu” belagt, ”berøringsangst” og om ”at bevare facaden”. Det giver sig udslag i den anden del af effekten nemlig: Forsigtighed, og tvivl, Hvem sætter dagsordenen, - ”spilleregler”? Og giver sig udslag i følgende handlinger: Omsorg(den sindslidendes), forståelse(den sindslidendes), taknemmelighed(den sindslidendes), ydmyghed(den sindslidendes).

Vi erfarede efter at have lavet disse kategoriseringer og set på in vivo koderne igen, at effekten havde to sider. En positiv (en mål opfyldelse), som vi var meget styret af i starten, da det var det, som var vores problemstilling, men også en ”negativ” eller en konstatering (et udviklings potentiale), at tingene ikke var som forventet og dermed bliver der skabt en svær relation.

Af hensyn til læsevenligheden har vi valgt at flytte in vivo koderne som definerer de ovennævnte in vitro begreber til bilag 4. In vivo koderne vil i det følgende blive inddraget til at belyse og underbygge den begyndende grounded theory.

7.3 Aksial kodning

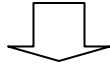
Vi vil nu gå til næste trin i analyse processen, som er den aksiale kodning, hvor vi skal forsøge at klarlægge forbindelserne mellem emnekategorierne og dermed skabe et overblik. Denne del af analysen bygger som tidligere nævnt på paradigmemodellen (se afsnit 4.1)

Som nævnt tidligere kan paradigmemodellen opfattes som en ”ide” om en lineær årsagssammenhæng. Men vi mener ikke, at man kan se brugernes udsagn og handlinger som kausale sammenhæng, men de mere skal forstås som pragmatiske funktioner og handlinger, der er integreret i hinanden og dermed reguleres (konstrueres) løbende i de intersubjektive processer, for at opnå en fælles forståelse og common sense. Man har en fornemmelse af, at brugerne udforsker og prøver sig frem i et ukendt land (område), hvor kortet (det indre/tidligere erfaringer) ikke altid passer overens med den aktuelle virkelighed (jf. fænomenologien). Kausalforklaringen eller den aksiale kodning, har således ”alene” det formål, ”objektivt” at påvise og give ideer om forskellige mulige

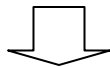
sammenhænge (hypoteser) i et komplekst socialt fænomen. I et aktør og fænomenologiske perspektiv, kan modellens kausalforklaring virke ”mekanisk” i dens udseende og anvendelse, men det er en del af metoden.

Vi vil i det følgende tage udgangspunkt i modellen, og benytte de kvaliteter den har, til at belyse de forskellige sammenhænge eller ”konstruktioner”, som vi ser i vores empiri. Ved hjælp af paradigmemodellen bliver sammenhængen som følgende, når man indplacerer de 6 in vitro begreber i den:

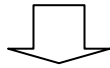
Kausal betingelse = Behovet for menneskelig relation (motiv).

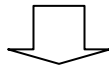
Fænomenet (kernekategori) = Den svære relation

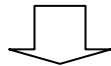
Konteksten = Strukturere/rammerne (familiernes)

Intervenerende omstændigheder = At være sindslidende/ det alment menneskelige (målgruppe)

Handlings- og interaktionsstrategier = Metoder (hvordan skabes relationen)

Konsekvenser = Effekten (hvad søger og hvad opnår, opnår den sindslidende ikke?)

”Objektivt” kan paradigmemodellen og den konstante sammenligning af in vivo og in vitro begreberne belyse, at der kan konstrueres en sammenhæng. Der kan være tale om en ny funderet teori i forståelsen af, hvordan sindslidende mennesker gennem interaktion i frivillige kontaktfamilier kan integreres i samfundet. Det er dog ikke uproblematisk og modellen/metoden hjælper os til at belyse, at der er nogle udfordringer: ”**den svære relation**”, som paradigmemodellen udpeger til at være kernekategorien og det centrale fænomen.

Når man i det følgende læser brugernes udsagn (in vivo koderne), og må tage dem for reelle gyldige oplevelser, giver det nogle nuancer til fænomenet og nogle udfordringer. For at kunne følge vores forskningsproces og stringens i forhold til metoden, har vi valgt at definere de forskellige begreber ud fra brugernes udsagn. Det vil således give nogle tolkninger og hypoteser, som vi vil uddybe yderligere i den selektive kodning og storyline.

Opsummering:

Opsamlende i.f.t. den aksiale kodning kan siges, at den ikke skal ses som en deterministisk lineær forklaringsmodel om et socialt fænomen, men som en øjenåbner om forskellige mulige sammenhænge, der kan konstrueres (på baggrund af forskerens kreativitet og forforståelse), og som er tæt forbundet til empirien.

Modellen belyser således forskellige mulige hypoteser (konstruktioner), herunder forskellige forbindelser og sammenhænge, der kan findes i vores empiri, men den har også været med til at stille skarpt på, at det er ”Den svære relation”, der er det centrale i det fænomen vi undersøger. Hypoteserne kan ”testes” ved hjælp af empirien, hvorved der, i grundet theory’s terminologi, finder en vekselvirkning sted mellem anvendelse af induktive og deduktive metoder. Systematikken og stringensen sikrer validiteten. Det væsentlige er, at kernekategorien ”Den svære relation”(det centrale fænomen) er fundet.

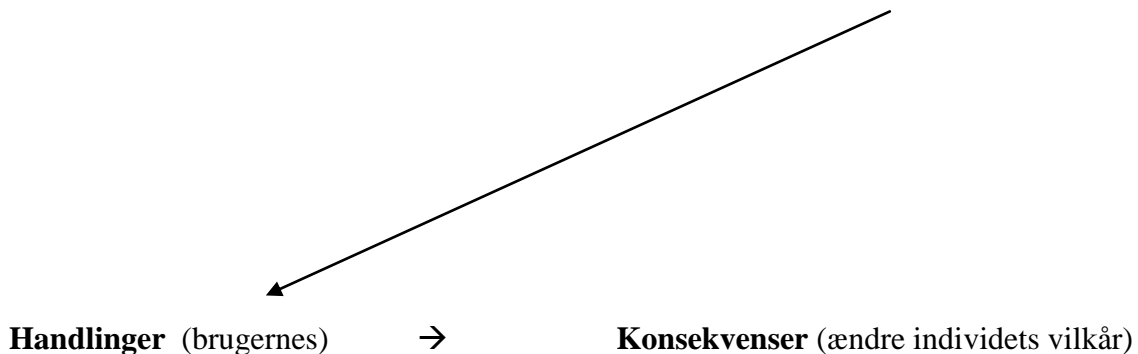
7.4 Den selektive kodning (begreber, hypoteser og konstruktioner - 4. kodning)

Vi vil i det følgende løsrive os lidt mere fra den aksiale kodning p.g.a dens manglende dynamik/dialektik og forsøge at placere og omorganisere vores in vitro/in vivo begreber i en anden model, som vi vælger at kalde en **handlingsmodel**. Det har vi valgt at gøre ud fra vores konstatering af, at outputtet i effekten har to sider og dermed to handlingsalternativer for brugerne alt efter, hvordan man bliver mødt (som sindslidende eller alment menneskeligt) og tolker situationen. Brugere er jo ikke passive individer (befinder sig i fase 3 -4 jf. Høgsbros fasemodel tidligere), som kommer i nogle familier der ordener og styrer uden mål og mening. Men familier handler og styrer ud fra deres tidligere erfaringer, brugernes opførsel og det omkringliggende samfunds holdninger. Vi har derfor valgt at kategorisere eller samle vores emnekategorier under andre ”neutrale” begreber, som vi har ladet os inspirere af gennem responsmøde med professor Kjeld Høgsbro, da vi mener, det giver en mere dynamisk sammenhæng i dette komplekse fænomen.

Følgende model er en skitse over et handlingsskema, genereret på baggrund af informanternes meningsdannelser(konstruktioner).

Handlingsskema: (se evt. bilag 7 med in vivo koder)

Betingelser, forstået som forventninger i samfundet. → **Vilkår** (individets situation)

BETINGELSER:

Det der gør det til den svære relationer, er den ydmyghed og taknemlighed, man som menneske med en sindslidelse står i, i forhold til familier, der lukker døren op til deres private rum for at udfylde et tomrum i det at være menneske.

Der ligger nogle betingelser og forventninger i det omkringliggende samfund.

Hverdagens symbolske orden, som påvirker brugerne(mennesket) og deres situation.

Tænk der er mennesker, der gør sådan noget.

- jeg synes at det er flot af de mennesker som gør det frivilligt som har travlt som har travlt i deres -hverdag og så har overskud til en til, det er utroligt

- man føler sig ikke påtrængende, men alligevel

- jeg synes også det er lidt svært med den rolle. Fordi de laver et stykke frivilligt arbejde.

Så det er måske lidt svært at komme med lidt modvægt til det. Så er det jo et sted man opfører sig pænt og sådan noget.

-føler lidt at jeg står i en ydmyg rolle fordi jeg står der afhængig af deres hjælp, som er frivillig

- hvis man selv har nogle dårlige familierelationer med, så er det måske svært bare at komme ind og fungere i en familie...

Brugerne oplever dog og er bevidst på, at det er noget, der bør tages hul på. Der ligger et tids aspekt og en proces i dette og et billede af den kompetente bruger.

- hvis der kommer konflikt, er det vigtigt at få det bearbejdet så man kommer ud med så få sår som muligt

- er meget i den proces, med at lære at kende hinanden først

- Ja man skal vænne sig til dem. Man skal lære dem at kende.

- Man skal opbygge tillid. Det er i hvert til fald vigtig for mig for det tager noget tid.

- Der er ikke her nogen emner man ikke kan snakke om

- Så sagde han. Han synes, også at jeg skulle give dem lov til at tage lidt hensyn, som måske ville være godt for mig.

- Jeg har da også sagt at de skulle sige deres mening

Behovet for menneskelig relation

I et fænomenologisk perspektiv har vi som individer og deltagere i samfundet et basalt og fundamentalt behov for at indgå i relationer, hvor motiverne kan være forskellige, hvilket vidner om, at vi er subjekter med forskellige livsverdener. For brugerens vedkommende, synes vi, det bevidner om brudte forhold, ensomhed og manglen ved ikke at være en del af noget. På den måde giver relationen indhold og struktur på livet/dagen og perspektivering i forhold til ønsker og drømme.

Men på en eller anden måde har jeg manglet, noget mere ballast på en måde

jeg har så en dårlige familierelationer og dårlig opvækst. Jeg søgte jo nok en egentlig erstatning.

- Det giver mig noget, jeg ikke har i forvejen

- Man er en del af et eller andet

- Jeg kunne godt tænke mig at komme helt der op, hvor man bliver venner til sidst....

- du behøver ikke at være ensom. Sidde hjemme i lejligheden og tænke. Nu er løbet bare kørt.

- De andre er godt i gang med familie og det der

- *må nok accepterer at jeg står uden en egentlig familie og sådan noget og i stedet får nogle venskaber*
- *det er jo gået over i et veninde forhold*
- *Jeg går stadig og drømmer om et eller andet job*
- *har et behov for at være sammen med andre mennesker, altså jeg har da været ensom tit, jeg har tænkt mig ensom*
- *Jeg ønsker da også at blive ligestillet med dem. Jeg håber da, også at blive rask på et tidspunkt.*
- *jeg har da været ensom tit*
- *jeg tænker mere bare på dem som venner, men det der basale behov kan godt drille lidt...*

VILKÅR:

At være sindslidende/det alment menneskelige (målgruppen)

Det virker til, at det at være sindslidende, giver en del problemer i relationerne/ interaktionerne, idet brugerne bærer rundt med ”noget i lasten”, der skaber nogle vilkår, som præger deres (et splittet sind) og familiernes handlinger i interaktionen.

- *det er svært at komme ved nye mennesker, og sige jeg har sgu nogle skide svære problemer, at fungere psykisk, det er ikke skide fedt, at komme med den viden, når man skal ud for at møde andre mennesker, det gør ondt fordi at man ved på et tidspunkt, hvis de kommer tæt på en, så oplever de delvist hvordan det er og det synes jeg på en måde er et nederlag, at man viser de ting, at man kommer til at vise det, for så er det jo mindre godt, men sådan er det desværre.*
- *det har jeg brug for, fordi så er det overstået, så har de fået at vide, hvor slem man er...i stedet for bare kunne sige som et normalt menneske...ved du hvad jeg er hverken dårligere eller ringere end andre mennesker og der er ikke nogle speciel hensyn...så er det nemmere at kunne sådan...man ved man ikke kan frastøde mennesker...det kan jeg godt misunde ved jer andre..*
- *det kan ikke betale sig at gå rundt og så, bare tænke at jeg er for dum til det her eller et eller andet..*
- *jeg har også stadigvæk... man skulle tro at nu har man taget den der BID uddannelse(Brugerlærer uddannelse) og så troede at man blev stærkere eller lidt stærkere, lidt stærkere er jeg da også blevet, men jeg har stadigvæk sådan at når jeg går på skolen nævner jeg det som regel ikke...*
- *jeg er mere bange for at folk skal tage afstand, jeg hørte også at... er det hver anden der ikke bryder sig om at bo ved siden af nogle psykisk syge, så tænker jeg også så er jeg nok ikke en god nabo, jeg tænker at det er da skrækkeligt, det kan også godt være at jeg ikke havde været bedre selv, hvis jeg ikke havde vidst noget...*
- *er svært at komme ved nye mennesker, og sige jeg har sgu nogle skide svære problemer, at fungere psykisk, det er ikke skide fedt*

Ud over disse stigmatiserede oplevelser sidder brugerne også med nogle ”handicaps”, som de må forholde sig til i dagligdagen.

- *Det der foregår i mit hoved*
- *Jeg kan have lidt svært ved at styre, at det løber af med mig.*

- Men så i perioder har jeg ikke så meget overskud
- Jeg håber da også at blive rask på et tidspunkt
- haft mange tvangstanker i hverdagen
- det bliver også nemmere og nemmere at takle sin sygdom med tiden, det synes jeg i hvert fald,
- jeg har haft en problematisk barndom
- Så jeg synes, ellers bliver det, sådan lidt kunstigt samvær, hvis man ikke kender noget...
- ... har jeg også stadig væk en del problemer, men der er blevet mere som at jeg prøver at tænke at, hvis der sker noget skal jeg selvfølgelig sige noget, men ellers så skal jeg bare prøve at betragte mig selv som ganske almindelig, altså at man ikke skal sidde at forklare alle sine svagheder eller forklare at... sidde at undskylde sig selv...
- jeg er skide bange for at folk de bliver bange for mig og sådan noget, hvis jeg begynder at græde, begynder at reagerer lidt voldsomt, så er der nogen gange jeg har næsten lyst til at fortælle alt med det samme, sådan så er det overstået... så ved de hvor slem jeg er... så tænker jeg også hvor lang tid går det før...så tænker jeg også nu skal jeg advare folk...det er slet ikke sikkert at I andre kan nikke genkendende til dette..
- en forståelse for hvorfor man reagerer som jeg gør i stedet for at sige det er en psykisk lidelse, jeg har jo været igennem ting der gør at jeg reagerer som jeg gør...
- hvis man har noget tungt med i lasten, så er det også svært... det er med at tage det positive først, så kan man altid komme hen til det tunge, men...

Strukturerne/rammerne i familierne (systemerne)

På baggrund af kodningen tolker vi, at brugerne indirekte og ubevidst siger meget om tidligere erfaringer i interaktioner, og det at blive respekteret og anerkendt som individ. Og samtidig siger de, at dette er et socialt tilbud, samt hvor vanskeligt det er, at lave standarder for at konstruktionen af sådanne et hybridt tilbud.

- Man kan ikke lave en opskrift
- men det vil måske bære derover af, hvor det ikke føles så meget som arbejde for dem, så er det jo oprigtigt og mere venskabeligt, i stedet for hvis de gør det for meget til et projekt så er det mere hjælpe organisationen der træder i kraft igen

Konkret siger de: om de ”hårde” rammer - Når jeg er der derude, er der også børn og sådan noget... når der er børn så passer det ikke lige ind i sammenhængen.

- når jeg er der ude er det altid små børn, så kan jeg jo ikke lige sidde og snakke om, hvad som helst
- jeg vil nok sige at mine personlige problemer, det har ikke noget at gøre med børnene at gøre, det er noget jeg skal snakke personligt med dem om...
- ikke terapi
- man kan ikke sætte tid på
- det var den eneste familie der var - Altså, hvis de var på mine forældres alder, så ville det være noget andet.. Fordi så var man mere - Nej det er jo ikke behandler De skal bare være familie.
- Men altså... Men det kan også være skide irriterende på en måde, men også meget rart, at., at folk tager; tænker på hvordan man er som... .Hvordan man har det, så man ikke bliver presset alt for meget. Det synes jeg er rart. (pause)

- ... men der er igen, det der, så skal der næsten være opfølgning af samtaler og sådan noget, fordi det ikke er noget, jeg lige snakker om i hverdagen, der er man jo bare socialt sammen.

- der skal være opfølgning, hvis de skal forstå lidt dybere, hvorfor jeg reagerer, som jeg gør og sådan noget.

- ... så tror jeg hvis de gerne vil gøre det rigtig rigtigt, så tror jeg, at det ville være en ide med en samtale, hvor de fik noget baggrund, om hvad jeg har lavet.

- jeg vil måske følge lidt op på det her med og prøve at se om ikke jeg kan få en samtale så det kan blive lidt i retning af min frivillig kontaktperson ordning, altså det gode forhold jeg har der, jeg vil gerne arbejde med at kontaktfamilie forholdet kan blive lige sådan

Og så stiller brugerne nogle "bløde" krav:

- de har også hjertet med

- familierne skal være sig selv...

- Være sig selv.

- Nogen der generelt bare vil give

- Ja, de er meget almindelige mennesker

- At der er en ordentlig respekt. At det ikke bare er på overfladen, at de bare gør det fordi de lige skal vise at de gør en god gerning

- At de har hjertet med i det de gør

- At man også kan mærke, at folk også selv har prøvet nogen ting

- Der bliver lyttet til mig, hvis jeg siger noget

- Måske selv har noget livserfaring Mere forståelse...

- Der var plads til mig

HANDLINGER:

Metoder

Hvordan tackler familierne disse omstændigheder?

Generelt var det vanskeligt for brugerne at konkretisere metoderne. Vi tolker det omhandler hverdagsting, aktører og brugere tror, er givet (common sense). En fælles hverdagslig forståelse. Det kan også tolkes som en berøringsangst. At brugerne ikke tør at stille spørgsmålstejn ved, hvad det egentlig er de gerne vil have eller drømmer om. Så er det lettere at være sammen om noget praktisk og ikke tale om følelser. Men det kan man ikke vide, før man er i de intersubjektive processer (det ville en anden metode, observationer kunne kortlægge). Det, der falder i øjnene ud fra in vivo koderne, er den kommunikative handlen og herredømmerfri dialog. Det kan tolkes som om brugerne er lidt klar over (ubevist), at familierne reagerer som de gør, ud fra den måde brugerne forholder sig til situationen/konteksten.

Det at gøre noget konkret sammen og indgå i familiernes dagligdag, virker til at være vigtig for relationen, og her har højtiderne/årstider og traditioner en vigtig funktion. Det samme har ture væk fra hjemmet som er metoder til fælles og nye oplevelser:

- Så hygger vi os sammen eller sådan noget... Tager på ture sammen eller sidder bare og hygge

- Det er mest kaffe og lidt hjemlige ting og sager. Opgaver som jeg er med til at hjælpe.

- De huslige pligter?

- jeg kan godt lide, hvis der er et bræt jeg kan holde, det er også socialt samvær.. det er helt vildt hyggeligt.
- Så er det godt, vi gør det med juledekorationer. Kunne gøre et eller andet sammen ind imellem.
- været med på weekend ophold
- Turist
- for et par år siden var vi i biografen..

KONSEKVENSER:

Effekten (hvad opnås og hvad opnås ikke?)

Umiddelbart kan man sige, at brugeren får opfyldt nogle af de forventninger, som de havde/har for at søge en kontaktfamilie.

Men effekten er ikke kun enstrengt og positiv. Konsekvenserne kan og effekten også være ”negativ” (se model) og er blandt andet karakteriseret i og defineret i in vitro begreberne **”Den svære relation”**, som går på nogle eksistentielle forhold i det at være individ.

Vi tolker det herhen, at der er drømme og forventninger, der ikke er blevet indfriet; ”*eneste familie der var*”, ”*der var plads til mig*” og derfor må bruger regulere deres forventninger gennem nogle handlinger og udsagn, der viser, at de acceptere situationen og får det bedste mulige ud af det, eller som positive, rationelle, ”*ydmygende*” tilpasningsdygtige individer er overbærende og lader tiden arbejde. Det er trods alt bedre end ingen ting:” *Det giver mig noget, jeg ikke har i forvejen*”. ”- *du behøver ikke at være ensom. Sidde hjemme i lejligheden og tænke. Nu er løbet bare kørt.*”, ”- *De andre er godt i gang med familie og det der.*” og ”*må nok acceptere, at jeg står uden en egentlig familie og sådan noget og i stedet får nogle venskaber*”.

Nedenfor har vi listet de positive og motiverende faktorer for at forsætte relation, som overskygger de tidligere erfaringer og mere eksistentielle oplevelser, og måske endnu en bekræftelse af, at det er vanskeligt at tale om følelser, selvom man befinder sig i fase 3-4 eller er sindslidende i civil-samfundet. (jf. Høgsbro tidligere)

- *det er ok at være mig, når jeg er der. Ok. At være den jeg er og have de meninger som jeg har. Der bliver lyttet til mig hvis jeg siger noget... Jeg bliver ikke ignoreret.. og der bliver talt pænt til mig ikke i et aggressivt tonefald.. der bliver talt pænt og assertivt til en...og det synes jeg er utroligt.. en glæde.. skønt at være sammen med nogen.*
- *de er med til at give en normal hverdag på en eller anden måde,*
- *Jeg bliver mere afslappet af at komme der.*
- *føler sig ikke så ensom mere*
- *Sådan en mor og far i dem*
- Endvidere er de med til at definere fænomenet ved at stille det op mod andre fænomener.
- *det er også noget andet at være i en familie end, hvad de professionelle gør.*
- *psykiatrisk skadestue, det er godt nok mens man er der, men når man kommer ud igen er situationen der igen... så er det bedre med en kontaktfamilie*
- *psykologen kan jo heller ikke give familiehjælp vel.*
- *Det er jo ikke en erstatning for ens egen familie, det bliver mere en ballast en form for holdepunkt, - det bliver det sociale at have det hyggeligt sammen... samvær.*

Vi tænker, at som det kan ses af de følgende citater, medfører fænomenet nogle rollekonflikter og handlinger, der er præget af usikkerhed og tvivl om forventninger til hinanden.

Hvor meget kan man tillade sig at presse sig ind i en ny familie.

- jeg startede med den der pæne rolle man måske har, da det nu er frivilligt

- Det kan altså være, når jeg siger jeg har den der pæne rolle, når jeg kommer. At de heller ikke kan være sig selv

- Det ligger så'n måske lidt usagt. Forkerte forventninger.

Kan man ikke tale forventninger, giver brugerne udtryk for, at det bliver vanskeligt at vide, hvad der kan tales om:

- Jeg synes, det er svært at snakke om følelser med dem

- sidder jo ikke og snakker problemer generelt derude

- jeg har måske generelt svært ved dette... hvor meget skal man sige, og hvor meget skal man ikke sige

- vi kan have det lidt svært med at diskutere følelser og sådan noget

- jeg er bare ikke så åben til hverdag generelt...

- at man ikke åbner sig op, gør også at man ikke får de tætte kontakter så... det er jo der, det så nok bliver problematisk...

Vi har endnu engang lavet en sammenhæng mellem in vivo koderne, og kategoriseret dem under nogle andre in vitro begreber (Betingelser, Vilkår; Handlemuligheder og Konsekvenser). Vi mener, at modellerne mangler en dynamik/cirkularitet i.f.t. det ”transcendentale jeg” for at kunne opfange kompleksiteten i interaktionen, som både kan være positiv og negativ. Det vil vi komme nærmere ind på i næste afsnit

Opsamling på den selektive kodning

Det kan diskuteres, hvilken kodeform der har været den mest relevante i denne forskningsproces. Vi tror på, at den aksiale kodning har været et godt udgangspunkt. Den skabte nogle ideer og har vist sin styrke, ved at belyse forskellige mulige vigtige sammenhænge i empirien og udpege kernekategorien som det centrale fænomen. Den selektive kodning, gjorde det muligt for os som forskere igen komme på banen med vores forforståelse og kreativitet og arbejde videre med at få beskrevet en sammenhængende ”grounded” teori.

Vi har i dette afsluttende analysetrin foretaget en mere dybdegående analyse i forhold til det centrale fænomen i forskningsprocessen eller kernekategorien ”den svære relation”, som den aksiale kodning var medvirkende til at stille skarpt på, da det er denne kategori, som bedst kan samle de øvrige 5 emnekategorier (in vitro begreber) i en ramme efter at have afprøvet alle kategorierne. Vi har løsrevet os fra den aksiale kodning p.g.a dens manglende dynamik og dialektik og placeret og omorganiseret vores in vitro og in vivo begreber i en anden model, som vi har benævnt **handlingsmodellen**. Dette kan anskueliggøres i følgende model, hvor vi har holdt henholdsvis den aksiale kodning og handlingskemaet op imod hinanden:

Kerne kategorien er forsat ”**Den svære relation**” i begge modeller med følgende underkategorier:

Paradigmmodellen:

- **Behovet for menneskelig relation**
- **Strukturerne/rammerne (familiernes/systemernes)**
- **At være sindslidende/det alment menneskelige**
- **Metoder**
- **Effekten**

Handlingsmodellen:

Betingelser

Vilkår

Handlinger

Konsekven

Betingelse (de sindslidendes efterspørgsel efter menneskelige relationer), de normer der ligger i det sociale arbejde og samfundet skaber betingelserne for, at fænomenet findes og forudsætningen for, at de frivillige kontaktfamilier kan byde ind med en frivillig indsats. Konteksten(vilkår) er de sindslidendes egen personlighed/situation, som gør, at de efterspørger/leder efter noget bestemt hos familierne, som de mener og oplever er afgørende for, at en relation kan udvikles endnu mere. Handlings- og interaktionsstrategierne er de redskaber(erfaringer)/de ting/det fællesskab, som den sindslidende mødes med familierne om, og som giver mulighed for interaktion (drikke kaffe, lave juledekorationer, tage på weekendophold, samvær, hygge etc.). Som vi ser det, og som brugerne udtrykker deres oplevelser, giver det nogle konsekvenser og en dobbelthed i effekten. Og det er nok det, der betegner metaforen, ”*den varme grød*”. Konsekvenserne (effekten) i paradigmmodellen kan gå to veje:

- Opnår den sindslidende det denne søger i kontaktfamilierne her og nu?
- Opnår den sindslidende ikke det denne søger (eller efterspørger) i kontaktfamilierne?

I det følgende beskrives en sammenhængende teori om, de teoretiske sammenhænge, vi ser i materialet om ”den svære relation”(dualismen). Vi ser, at den svære relation medfører nogle handlinger og en tilpasning til situationen, som vi mener sker på baggrund af: roller, strukturer og tid. Her tænker vi roller defineret som to forskellige systemer. Et bruger system(sindslidende) og familiesystem (socialt tilbud). Det giver noget knas i den idealistiske tankegang om familieidyl, da hvert system bringer nogle strukturer (forventninger, opfattelser oplevelser/tolkninger fra tidligere) med ind i relationen jf. Schütz (Jørgensen 2006:126).

7.5 Story line

Med udgangspunkt i kernekategorien eller overskriften ”Den svære relation” vil vi i det følgende skrive en sammenhængende grounded teori.

Individer er i udgangspunktet sociale, og i dagligdagen indgår individet i mange forskellige relationer med andre individer ud fra vores forskellige livsverdener (erfaringer). Det er vigtigt for individet og for samfundet, idet individet indgår som dele af en større helhed. På den måde bliver tingene reguleret, den enkelte socialiseres, får ny indsigt og således udvikler sig som individ - og samfund. I disse subjekt-subjekt forhold (intersubjektive processer), danner individet nogle billeder (ud fra tidligere erfaringer): ” *a stock of knowledge at hand*” (Larsen 2006:126 og Appelrouth 2008:541), og derudfra vurderer vi situationen og handler. Alle individer har et ansvar/valg i disse interaktioner, og alt efter, hvad det enkelte individ bringer ind i dette rum, giver det os nogle fælles virkelighedsfortællelser/erkendelser. Disse bliver dermed styrende for samværet og dets eksistens. Der findes mange ordsprog, som kan problematisere dette felt ex. ”Tomme tønner buldrer mest” eller ”tavshed er guld”, og som begge alt efter situationen og konteksten kan have sin mening. Uanset hvilken af disse strategier, der anvendes, sker det ud fra vores tidligere erfaringer, viden og kulturmønstre, og bringes ind i denne nye kontekst mellem to personer (systemer). I vores dagligdag udforsker og undersøger vi ubevidst de nye common senses og justerer på vores egen naturlige indstilling. Schütz beskriver det som en arena, hvor nærhed (det kollektive) og uafhængighed (subjektivitet) mødes (Larsen 2005).

Det er dette komplekse sammenspil mellem mennesker, vi har forsøgt at analysere og synliggøre i dette specielle konstruerede fænomen; frivillige kontaktfamilier til mennesker med sindslidelse. Netop konstruktionen af fænomenet sker på baggrund af de intervenerende omstændigheder (målgruppen), der jf. vores tidligere definitioner befinder sig i en fase mellem 3 og 4 jf. Høgsbro og det sociale arbejdes funktion (se indledning). Det bliver således et professionelt (politisk) konstrueret kommunikativt tilbud, hvilket medfører, at interaktion i udgangspunktet ikke er ” den herredømmefri kommunikation” jf. Habermas (Eriksen og Weigård 2003) og neutral, som man i udgangspunktet ville mene. Det er i stedet et komplekst fænomen med udfordringer og komplikationer, som brugerne (og familierne) giver udtryk for, og som man ikke bør negligere.

”- men det vil måske bære derover af, hvor det ikke føles så meget som arbejde for dem, så er det jo oprigtigt og mere venskabeligt, i stedet for hvis de gør det for meget til et projekt, så er det mere hjælpe organisationen der træder i kraft igen”.

”- føler lidt at jeg står i en ydmyg rolle fordi jeg står der afhængig af deres hjælp, som er frivillig.”

Men det er også et tilbud med et potentiale og håb for at relationerne kan udvikle sig over tid evt. med en ”fødselshjælper” eller ”familieterapeut”.

” .. tættere man kommer på familien, jo mere altså.... Jo bedre... er det jo altså... det bliver mere varmt og trygt.”; ” Der kan da godt komme noget rigtigt ud af posen” (Henvist til familiernes citat om at gøre det ”rigtige”).

”- er meget i den proces, med at lære at kende hinanden først”

”- Ja man skal vænne sig til dem. Man skal lære dem at kende.”

”- Man skal opbygge tillid. Det er i hvert til fald vigtig for mig, for det tager noget tid.”

Citaterne indikerer, at brugerne får noget intrasubjektivt med i deres interaktion med familierne. *Man bliver respekteret*, *man bygger selvtilid op*, *jeg tror faktisk også de er healende sådan en familie, der er healende..*. Det kan tolkes som nogle indre byggesten, til at styrke et læderet og skrøbeligt "jeg", og som derved kan være med til at bryde den negative spiral og stigmatiseringen, som det virker til, brugerne befinder sig i. Hvis disse byggesten sætter sig fast og hærdes på den rigtige måde, vil de kunne skabe et fundament, der kan modstå presset og forventningerne fra omgivelserne og som dermed bryde den rolle som det ser ud til, at brugerne påtager sig uforskyldt i ydmyghedens rolle for at skabe harmoni. Desværre brugerne viser hensyn og ydmyghed, påtager de sig rollen som sindslidende og placerer sig selv i en asymmetrisk situation. Dette styrker familiernes hensynstagen og fordomme: *"Så sagde han. Han synes, også at jeg skulle give dem lov til at tage lidt hensyn, som måske ville være godt for mig."*

"- jeg synes også det er lidt svært med den rolle. Fordi de laver et stykke frivilligt arbejde. Så det er måske lidt svært at komme med lidt modvægt til det. Så er det jo et sted, man opfører sig pænt og sådan noget."

Brugerne bliver selvrefererende, og en af dem siger: *"kommer til at føle sig som en eller anden freak."* i det de er bange for at tabe ansigt i ansigt-ansigt relationen. Mange af forholdene som brugerne nævner, er dog også alment menneskelige for at opleve sig som medborger. Relationen bliver svær på baggrund af brugernes situation og tilsvarende familiernes konstruktion af brugerne indirekte. Det er to systemer, der er bragt sammen i et asymmetrisk forhold. *"Jeg ønsker da også at blive ligestillet med dem"*, *"Det var den familie der var"*.. *"føler lidt at jeg står i en ydmyg rolle fordi jeg står der afhængig af deres hjælp, som er frivillig."*

Hermed siger brugerne, noget af det de ikke opnår, men det overskygges af en faglig og politisk diskurs, der siger at som menneske og sindslidende har man brug for menneskelige relationer. Det er de gode viljer og moral i omsorgs arbejdet handlingerne viser dilemmaerne og udfordringerne i et ellers ude fra set idyllisk og neutralt tilbud. Man kan fristes til at sige, at det genspejler det sociale arbejdes genealogi, da indholdet ikke er blevet anderledes. Og egentlig kunne man moralsk sige, at det var det, det oprindelige etableret system burde varetage. Men på grund af nye styrings former som NPM i det sociale arbejde mangler denne funktion. Dermed får de frivillige kontaktfamilier en plads i det sociale arbejde. Men umiddelbart kan det virke til, at man lidt glemme de etiske implikationer, et så broget og hybridt fænomen medføre. Vi kunne få associationer til "social ingeniørkunst", på baggrund af fænomenets organisatoriske forankring og udformning (Jarvinen 2005; Albek 1988)

Vi tænker, at det er i dette spændingsforhold mellem de to systemer (målgruppen familierne/socialt arbejde) hele kimen for en vellykket eller mislykket udvikling ligger, da det er her, rollerne og forventningerne, skal italesættes i det intersubjektive match. Metoderne som brugerne indtil videre nævner, de praktiske gøremål og hygge, er ikke nok. De bliver forsat behandlet som en "uldtot".

"- Det ligger så` en måske lidt usagt. Forkerte forventninger."

"- Jeg synes, det er svært at snakke om følelser med dem."

"- sidder jo ikke og snakker problemer generelt derude."

"- jeg har måske generelt svært ved dette... hvor meget skal man sige, og hvor meget skal man ikke sige? "

"- vi kan have det lidt svært med at diskutere følelser og sådan noget."

”- at man ikke åbner sig op, gør også at man ikke får de tætte kontakter så...det er jo der det så nok bliver problematisk...”

Metoderne kan ses som værktøjer, som led i en proces og som nævnt tidligere med en vis effekt. Men vi vil nok hellere kalde det lindring, idet det ikke skaber en radikal handling/ændring umiddelbart, men skal ses som byggesten på vejen i en barsk hverdag, hvor travlhed og det individualistiske og selvstændige er i højsædet for at mestre og blive hørt i hverdagen. Schütz peger på nogle nutidige og centrale temaer; at det er et fænomen der er indlejret mellem nærhed og uafhængighed og som brugerne siger en *”balancegang”*, hvor man skal lære *”spillereglerne”*. Når de er fundet, er det et sted man kan søge ly og beskyttelse. Der er således ingen garanti for et godt resultat.

Konsekvenserne er, at effekten kan gå to veje som tidligere beskrevet. Det er således den enkelte bruger eller familien, der må afprøve sin common sense (erfaringer/typifikationer) skridt for skridt og opleve, hvordan disse handlinger modtages. Det er det, der kan give usikkerheden, ydmygheden, tvivlen osv. Man kan sige, at familierne og brugeren i denne proces er hybrider. Gennem deres udforskning i det ukendte, skabes der nye oplevelser og overraskelser i begge systemer, da deres tidligere mønstre, modeller, typifikationer ikke umiddelbart accepteres. De transformerer deres antagelser/ livsverdener og den fremmedes (brugernes og familiernes) indstilling går forud for enhver social tilpasning/interaktion (Larsen 2005). Dette er den fænomenologiske ontologi og diskursen om det ansvarlige og kompetente individ i det sociale arbejde. Har vi som individer en nysgerrighed og åbenhed; *”den naturlige indstilling”* overfor det gådefulde skabes ny viden og erfaring.

At det er en proces, der forløber og kan lade sig gøre, viser den ene bruger med sit eksempel om en frivillig kontaktperson, der er blevet veninde. I de to timer brugerne var samlet til interviewet, sker der også en udvikling og lagring af ny viden i selve interviewet. Således kunne det antages, at det er tre *”ens”* systemer (brugerne, familierne, os som praktikere), der kommunikerer om noget tredje fælles, således sker den hurtige transformation af ny og vigtig viden. Dermed kan det siges, at den naturlige indstilling er alfa omega. Desmond Tutu anvender begrebet *”Ubuntu”* som er et afrikansk begreb, der siger: *”Jeg er til fordi du er til. At være menneske er at være fælles”* (Sally 2007:21).

Det der ser ud til at have en virkning, er at brugerne kommer til at tale sammen og danne et *”netværk”* i interviewseancen. De bekræfter hinanden, skaber deres fælles forståelse og opbygger nogle nye referencer, som de vil tage med videre.

”- jeg vil måske følge lidt op på det her med og prøve at se om ikke jeg kan få en samtale så det kan blive lidt i retning af min frivillig kontaktperson ordning, altså det gode forhold jeg har der, jeg vil gerne arbejde med at kontaktfamilie forholdet kan blive lige sådan ”.

Et godt billede på fænomenologien og det intersubjektives *”healende”* (jf. bruger) kraft for det enkelte individ, samt at mennesket er socialt.

Opsummering:

Ovenfor er der givet et konkret billede på hverdagslivets naturlige indstilling (en common sense indstilling) udfordringer. Konkret er det en historie, der eksisterer her og nu, fortalt i 2. ordens optik, både for brugerne og familierne og som har en fortid og fremtid. Den

naturlige indstilling er ”arvet” i en kulturel og social kontekst og lageret som en viden, som vi ubevidst trækker på, når vi indgår i hverdagens interaktioner og selvfølgeligheder. For de fleste sker dette uproblematisk i hverdagen, ja vi sætter næsten ikke spørgsmål ved det, da vi ifølge Schutz:

” ... kan vi stole på vores erfaringer, og vi kan umiddelbart foregribe det, der skal ske uden at tvivle på hvert skridt, vi tager, og uden at tvivle på resultatet af det, vi gør, siger og oplever” (Larsen 2005:9). Måske er det netop derfor, når vi ikke stiller spørgsmål, at det bliver **den svære relation**? Vi var selv nær ved at blive fanget i det positive (se f.eks. afsnit 2.4) og resultaterne, frem for processen og de mekanismer, der ligger bag, ” hvad er det brugerne søger/opnår i familierne”, og ikke så meget det kompromis, som det også ser ud til de indgår i.

Dette skal forstås negativt, men kan anskues og forstås i Bourdieus begreb om doxa²⁶. Her forstået som de antagelser og common sense, som brugerne og familierne trækker med ind i interaktionen og dermed at positionere sig i (roller):

”- Men altså... Men det kan også være skide irriterende på en måde, men også meget rart, at., at folk tage - tænker på hvordan man er som... Hvordan man har det, så man ikke bliver presset alt for meget. Det synes jeg, er rart (pause).”

”- ... men der er igen, det der, så skal der næsten være opfølgning af samtaler og sådan noget, fordi det ikke er noget, jeg lige snakker om i hverdagen, der er man jo bare socialt sammen.”

”- der skal være opfølgning, hvis de skal forstå lidt dybere, hvorfor jeg reagerer, som jeg gør og sådan noget.”

”- ... så tror jeg hvis de gerne vil gøre det rigtig rigtigt, så tror jeg, at det ville være en ide med en samtale, hvor de fik noget baggrund, om hvad jeg har lavet.”

”- men det vil måske bære derover af, hvor det ikke føles så meget som arbejde for dem, så er det jo oprigtigt og mere venskabeligt, i stedet for hvis de gør det for meget til et projekt, så er det mere hjælpeorganisationen, der træder i kraft igen.”

”- jeg føler lidt, at jeg står i en ydmyg rolle fordi jeg står der afhængig af deres hjælp, som er frivillig..”

” det ville måske hjælpe, hvis man tog det op og snakkede om det... ”

Så længe man ikke kan gennemskue, hvad denne positionering egentlig består i, vil brugerne forsat være fastholdt i et mønster være stigmatiseret og matesløse. Dette uddybes i det følgende.

7.6 Model om den svære relation

I det følgende redegøres for en model (en grounded theory) på den svære relation, som de sindslidende oplever, når de siger ja til en frivillige kontaktfamilier.

Modellen skal ses som et billede af brugernes meningsdannelse/konstruktion af det, de ser som ”den svære relation”, alle de besværligheder og hindringer brugerne beskriver, der kommer i vejen, så den tætte familielignende relation, som de efterspørger, ikke bliver skabt. Modellen kan således også ses som en handlingsstrategi og en

²⁶ Fuglesang og Olsen(2004): p.567 og p 370 ff.

videreudvikling af Høgsbros handlingsskema jf. ovenstående. Denne belyser brugernes problemstillinger og handlinger i en sådan indsats, og modellen kan pege på forskellige løsningsmuligheder, som kan ”trimme” kontaktfamilie” fænomenet, som social indsats. Der er tale om en dynamisk model, der tager højde for dynamikken og dialektikken i interaktionen mellem to subjekter (systemer) og ikke lineære proces mellem to objekter. Som et led i en triangulering og bekræftelse af, at vi har fat i noget centralt, inddrages en 3. teori om funktionssystemer (Luhmann), der kan nuancere forståelsen af fænomenets kompleksitet og konsekvenserne/effekten.

De første hindringer kan ligge i de fysiske rammer, ved at der måske ikke er ”rum” til en fortrolig samtale, det kan f.eks. være der er børn til stede:” *når jeg er derude er det altid små børn, så kan jeg jo ikke lige sidde og snakke om, hvad som helst...*”. Eller andre fysiske omstændigheder, der gør, at den enkelte ikke vurderer, at der ikke kan tales fortroligt. De kan også ligge i den ydre struktur, ved at der ikke er frit valg af familier:” *Det var den eneste familie der var..*”. Brugeren må derfor tage imod den familie, der tilbydes, selv om, den enkelte ikke mener, at ”kemien” er den rette, eller der er fælles interesser(at man ikke kan tale indenfor samme kommunikationssystem jf. nedenfor). Forhindringerne kan også ligge i de ydre strukturer (funktionssystemer²⁷) i form af normer og forforståelser om, hvordan man skal ”takle” hinanden som familie til bruger vice versa. Det kan således være et spørgsmål om, hvorvidt brugerne og familierne refererer til samme funktionssystem og taler inden for samme kode. ”*jeg synes at det er flot af de mennesker som gør det frivilligt*”(brugerne om familierne)... . ”*Fordi de laver et stykke frivilligt arbejde. Så det er måske lidt svært at komme med lidt modvægt til det.. Så er det jo et sted man opfører sig pænt og sådan noget..*” Der ligger med andre ord nogle forforståelser, som kan virke som en hindring i interaktionen, hvis målet er kærlighed og inklusion i familien - man skal være taknemmelig for familien, da de gør det frivilligt. Den enkelte skal være glad for den familie, der bliver stillet til rådighed og opføre sig ”pænt”, da der muligvis kan være en risiko for at miste familien igen, da ”*jeg er skide bange for, at folk de bliver bange for mig og sådan noget, hvis jeg begynder at græde, -begynder at reagere lidt voldsomt...*”

Taler familierne i denne sammenhæng indenfor samme diskurs, som umiddelbart leder tankerne over på en filantropisk diskurs, om at være i et hjælpeforhold (”hjælp” mod ”ikke hjælp”), refererer de til samme funktionssystem og således kan man jf. Luhmann nedenfor sige, at systemerne kommunikerer med hinandens kommunikation og de er fremmed refererende. Men der kommunikeres ikke i et kærlighedssystem, hvilket kunne være relevant, hvis brugeren søger en familie.

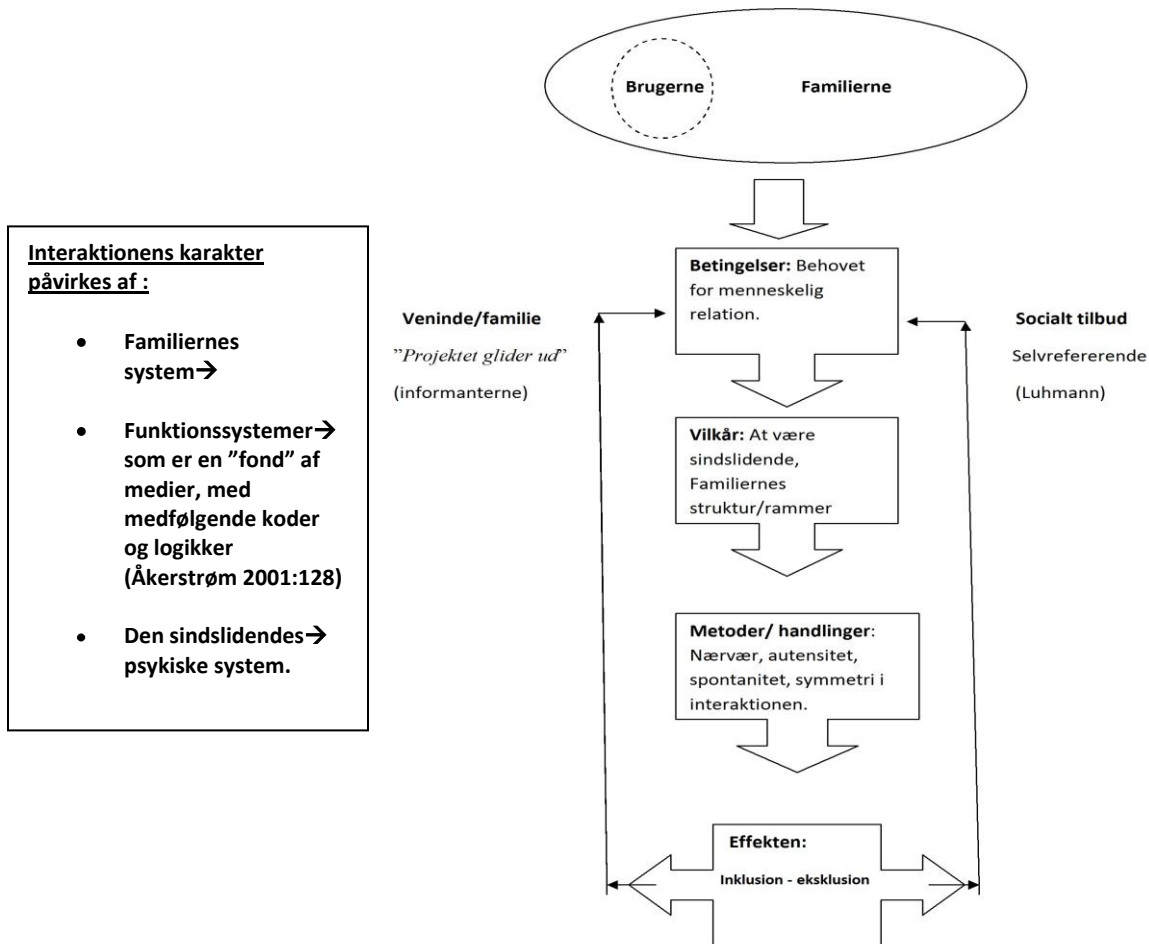
I Luhmanns terminologi består enhver kommunikation af udspil og tilslutninger, som udspiller sig indenfor et rum af forventninger. Forventningerne trækker blandt meget andet på forestillinger om ”den anden” og det fælles rum, der gør denne relevant som kommunikationspartner. ”*Dette kan også formuleres som spørgsmålet om, hvordan man kan optræde som en integreret part i den sociale sammenhæng, som man kan have*

²⁷ Funktionssystemer er blevet til igennem århundreder og en af deres helt basale evolutionære forudsætninger er skabelsen af symbolsk generaliserede medier, som gør usandsynlig kommunikation mellem kommunikationsdeltagere, der ikke kender hinanden, mulig. Medierne er generelle i den forstand, at de kan danne medie for en hvilken som helst form for kommunikation om hvad som helst..(Åkerstrøm 2001:125)

forventninger om og som kan have forventninger til en”(Åkerstrøm 2001:123). Man kunne stille spørgsmålet om brugeren bliver, så at sige, ”relevant” ved at beherske familiernes kommunikationskoder og form og dermed bliver lukket ind i familiernes (kærligheds) system? og er familierne interesseret i, at kommunikere i et kærlighedssystem med brugeren? Hvilket interviewet giver udtryk for, **er noget af det brugerne søger efter, når det siger ja til at få en kontaktfamilie**. Brugerne i talesætter her et *modbegreb* i interaktionen, at være elsket(inkluderet) \leftrightarrow ikke elsket (ekskluderet): ”Kærlighedssystemet” (Åkerstrøm 2001:129). Man kan dermed stille spørgsmål om brugerne og familierne taler indenfor samme kode, hvor brugerne fortæller: *”Jeg ønsker da også, at blive ligestillet med dem”... ”jeg selv, har stået uden familie og har savnet en familie...”*, hvor brugerne klart refererer til en kode, om at have/ikke have en familie(kærlighed). Refererer familierne her i stedet til et andet funktionssystem og en anden kode f.eks. ”tro” ikke ”tro” eller ”hjælp” ikke ”hjælp” - altså en filantropisk diskurs om at hjælpe ”den anden” et andet sted hen (en adfærd jf. socialt arbejde), og ikke til et kærlighedssystem. jf. Åkerstrøm, kommunikerer kommunikationen ikke, og familierne bliver måske selvrefererende, og brugeren forbliver ekskluderet, og opnår ikke at blive lukket ind i familiernes kærlighedssystem iagttaget i dette Luhmann perspektiv. Familien bliver blot et andet socialt tilbud jf. vores modul 4 projekt. Vi kan dog ikke vide, hvordan det konkret forholder sig i praksis i den enkelte familie, da vi ikke har lavet en undersøgelse af en konkret samtale eller observation mellem bruger og familie, men ovennævnte kan belyse faldgruber i denne indsats.

I modul 4-projektet gav familierne udtryk for, at deres målsætning med ”indsatsen” var: *”at kunne give et andet menneske nogle oplevelser”... ”et afbræk i dagligdagen”* (Poulsen og Haugaard 2007:36). Dette leder først og fremmest tanker hen på en filantropisk diskurs om hjælp/ikke hjælp. På den anden side sagde familierne også: *”men hvis det går godt, for det synes jeg at det gør for os, så synes jeg, at det udvikler sig til samvær og så kan det derfra udvikle sig til et endnu mere og det er os der trækker grænsen i det tilfælde – som kan udvikle sig til et venskab måske”* (Poulsen og Haugaard 2007:36). Først og fremmest i-tale-sætter det den asymmetriske position som brugeren kan stå i hos familierne, *”det er os der trækker grænsen”* og hvis *”det går godt”*, så kan det *”udvikle sig til en venskab måske”*. Med andre ord er det familierne der bestemmer, hvilken diskurs, der skal tales i. Modellen kan således belyse, at der kan være en diskrepans imellem, hvad det er brugeren søger hos familierne, og hvad det er familierne mener, der er deres rolle som kontaktfamilier. Således kan begrebet ”kontaktfamilier” være misvisende for brugeren, hvis det brugeren søger er en ”familie” (kærlighed) og ikke at indgå i et filantropisk hjælpeforhold (omsorgsarbejde/den moderne helgen). Nedenfor er der genereret om model omkring dette fænomens væsen; frivillige kontakt familier til sindslidende mennesker, som kommer til udtryk i brugernes handlinger/valg, ud fra de dilemmaer og udfordringer der opstår i sammenspillet med familierne. Det er disse handlinger, der genererer relationens karakter (effekt) og interaktionens væsen.

Interaktionen. Den gode og svære relation mellem brugerne og de frivillige kontakt familier.

Vi sidder nu ikke kun med brugernes og familiernes (modul 4) meningsdannelser af fænomenet. Vi har også fået kortlagt nogle af handlingerne mellem disse to systemer. To systemers interaktion og relation (den svære relation), det sociale arbejdes udfordring. At kunne mødes som individuelle subjekter i en kommunikativ interaktion, hvor fælles forståelse skal generere udviklingen. Ovennævnte belyser, at det som er afgørende for succesen med et kontaktfamilie tilbud er etikken og handlingerne i interaktionen.

Modellen er generel i ansigt til ansigt relationen og påvirkes af den omkring liggende funktionssystemer, der definerer nogle roller, som bliver afgørende for interaktionen, som hvis man ikke passer på eller stopper op – kan tages for givet af aktørerne!

Således er de omkringliggende funktionssystemer og diskurser afgørende for fænomenets karakter, men også, hvordan vi som individer tilpasser os situationen for at få kontakt. Fundamentale handlinger i det sociale og hellere dette end ingen kontakt. Sat på spidsen handler det om, at være synlig og/eller ikke usynlig for den anden. Så på trods af "ubuntu" har vi som individer og specielt i det sociale arbejde et ansvar for en

nysgerrighed og åbenhed overfor det gådefulde/fremmede, for således skabes ny viden, lagring og erfaring.

8.0 ”Triangulering” - Den kommunikative handlingsteori

Som en opsummering og afslutning på dette speciale, inddrages Jürgen Habermas²⁸ kommunikative handlingsteori (Eriksen og Weigård 2003). Dette skal ses som et supplement til specialets pragmatiske og fænomenologiske tilgang om hverdagslivet og samtidig vurderes det, at Habermas som bl.a. ladet sig inspirere af de to videnskabsteorier fænomenologi og systemteori (Eriksen 2003) kan belyse og samle fænomenologien og systemteorien.

8.1 Den kommunikative handlingsteori

I det følgende vil fokus være på ”livsverden” begrebet, men ”system” begrebet vil også blive inddraget, da tingene hænger sammen. Habermas er ofte blevet beskyldt for at have en eklektisk tilnærmelse, hvad han også har været kritiseret for (Bordum 2001). Jf. ovennævnte ses dette ikke som et problem, hvis der sker en kritisk begrundelse af valg af gyldige teorier og håndværk samtidig med, at der kan skabes en større forståelse af hverdagslivets kompleksitet.

Som analysen ovenfor har været inde på, findes der to perspektiver der påvirker interaktionen et mikro; handlingsorienterede perspektiv (Weber-tradition, det sociale definitionsparadigme)

- A) Bruger (individerne) og familie (kollektiverne), to livsverdener der kommunikerer, for at skabe mening og konsensus.

og et makro; strukturelt orienterede perspektiv (durkheime-tradition)

- B) Det sindslidende menneske(system) og den frivillige kontaktfamilie (system) som (system). En livsverden og et system, der prøver at skabe konsensus gennem pragmatiske handlinger og ud fra de givende diskurser i samfundet som beskrevet tidligere. (Eriksen 2003:135)

Analysen stillede spørgsmål ved, hvorvidt individet skal regnes som subjekt (aktør), der skaber begivenhederne eller om individernes handlinger er udtryk for bagvedliggende strukturer og traditioner, der sætter sig igennem bag deres ryg/bevidsthed. Det leder tankerne ind på Webers ”jernbur” og bureaukrati, som er med til at holde borgeren fast i et jerngreb(som sindslidende) og dermed dehumanisere tilværelsen (Eriksen 2003:16). Med øget fokusering på rationalitet og målstyring (NPM) i det offentlige er faren for at miste ideen om, ”den herredømmefri dialog” ganske nær. ... ”en samtale, hvor enighed udelukkende bygger på fælles erkendelse af argumenternes egen vægt og den erkendelsesledende interesse er så den emancipatoriske”(Andersen 2005:377). Mange gange må brugerne kvalificere sig til juridiske rettigheder, og det bliver en blanding imellem etik og moral. Habermas mener ikke, at man kan skille tingene af, men de bør kombineres, hvilket han begrundes i teorien om den kommunikative handlingsform, hvor

²⁸ Se endvidere Andersen og Kaspersen 2005: 372 – 395.

han dog differentierer rationalerne i de to begreber for at belyse forskellene, **System** (funktionelle og målrationelle handlinger) og **livsverden** (forståelsesorienterede handlinger) eller deres indbyrdes relation.

Den kommunikative handlingsteori består af den **intersubjektive verden**, interaktionen mellem brugerne og familierne (forståelses orienterede handlinger), samt den **systemiske verden**, hvor brugerne, familierne og det sociale arbejde som funktionelle systemer i dialektiske forhold (funktionelt og målorienterede). Disse to perspektiver kan belyse, hvorfor der er en overvægt af positive udtalelser og en søgen efter konsensus og om denne konsensus ikke er et symptom og en handling på baggrund af nogle forskelle og ”konflikter”. Således tænkes at man kan komme bag interaktionen og give en forståelse for fænomenets karakter (hybrid) og udfordringer. **Hvad er det brugerne søger, når de siger ja til en kontaktfamilie?** Vi mener, at den common sense og ”selvfølgelighed”, som familierne og brugerne går ind i interaktionen med, i høj grad er et udtryk for ubevidste handlinger. Derfor skal handlingerne forstås som pragmatiske og funktionelle handlinger i det konkrete møde mellem to forskellige systemer, mennesker og udtrykkes i moralske og følelsesmæssige forhold, der er præget af de impliceredes livsverdener. Disse livsverdener er på forhånd givet, men kan ændre sig alt efter om interaktionen er rationel. Livsverdenerne kan således være begrænsende, men også en forudsætning for vores autonomi og udvikling, som det fremgår af empirien.

Som skrevet indledningsvis, er det disse to begreber, der præger og konstituerer det sociale arbejde og dermed også de frivillige kontaktfamilier.

Diskursetikken får hermed sin berettigelse ” ...kun de normer kan gøre krav på gyldighed, som finder tilslutning blandt alle berørte som deltager i en praktisk diskurs.” (Ibid:374). Der er således ikke klare handlingsanvisninger, men konteksten bliver den retningsgivende og udviklede markør, der udfordrer og aktiverer de implicerede livsverdener, hvilket vi kan se ud fra brugernes citater:

” Jeg synes også det er lidt svært med den rolle. Fordi de laver et stykke frivilligt arbejde. Så det er måske lidt svært at komme med lidt modvægt til det. Så er det jo et sted man opfører sig pænt og sådan noget”. ”Hvor meget kan man tillade sig at presse sig ind i en ny familie”. ”Det kan altså være, når jeg siger jeg har den der pæne rolle, når jeg kommer. At de heller ikke kan være sig selv”.

Der er således tale om en praktisk erkendelse, som er normativ i betydningen af, hvordan der bør handles i en given situation. Spændingsfeltet mellem den autentiske og subjektive livsverden og det rationelle objektive system. Fænomenet står således i krydsfeltet. Et moralsk spørgsmål om næstekærlighed og uskyld der udformes og udøves i daglige interaktioner og rutiner i hjemlige private rammer, men implicit også institutionelle rammer og normer, hvis logikker formidles i brugernes udtryk:

”... men det vil måske bære derover af, hvor det ikke føles så meget som arbejde for dem, så er det jo oprigtigt og mere venskabeligt, i stedet for vis de gør det for meget til et projekt, så er det mere hjælpeorganisationen, der træder i kraft igen”. ”- Jeg ønsker da også at blive ligestillet med dem. Jeg håber da, også at blive rask på et tidspunkt.” ” -at man ikke åbner sig op, gør også at man ikke får de tætte kontakter så... det er jo der, det så nok bliver problematisk...”

Brugerne i-tale-sætter her dualismen mellem samfunds perspektivet (system) og det subjektive sociale liv (livsverden). I ovennævnte model om den svære relation, er det illustreret gennem effektens to muligheder (se model afsnit 7.6). Effekten kan siges at være resultatet af de forudgående handlingerne, der er baseret på en forståelseorienteret indsats (livsverden) og/eller handlinger præget af formynderi (strategi) og det sociale arbejde (system). Disse to muligheder er således med til at frigøre eller holde brugerne fast i stereotype roller. Det tænkes at differentieringen af de to perspektiver også er med til at komplimentere hinanden eller samfundsvidenskaben, som forklaringer for at kunne forstå fænomenets kompleksitet.

I det følgende fokuseres på livsverdenbegrebet, da det ses som determinerende for de efterfølgende handlinger i hverdagens utallige interaktioner.

Livsverden (forståelseorienterede handlinger).

Samlet er livsverden rammen om subjektets liv. Den er socialiseret gennem kulturen og binder individet sammen med samfundet. ... *"den formidler et fælles tankegods, der giver den enkelte og kollektivet en (sammenfaldende) identitet"* (Eriksen 2003:79). Individet er ikke bevidst om sin livsverden i dagligdagen, den kommer først i spil, hvis den enkelte kommer i en situation, hvor denne pludselig må revidere sine common sense antagelser, på grund af spørgsmål og udforskning fra andre. Livsverden-begrebet er som for Schütz bevægeligt og kan formes alt efter konteksten og den måde meningerne ekspresivt kommer til udtryk og tolkes. Dette er således en proces, hvor livsverden kan ændres, men vi kan ikke ændre alting på en gang. I interaktionen mellem brugerne og familierne kan tiden, være en faktor, der kan igangsætte denne proces gennem den tvangsfrie dialog og dermed nå til enighed om problematiske og eksistentielle spørgsmål. *Hvad opnår brugerne ikke, nu de har sagt ja til kontaktfamilierne?*

"Det ligger så en måske lidt usagt. Forkerte forventninger" "Jeg synes, det er svært at snakke om følelser med dem" ... "sidder jo ikke og snakker problemer generelt derude". "jeg har måske generelt svært ved dette... hvor meget skal man sige, og hvor meget skal man ikke sige" ... "vi kan have det lidt svært med at diskutere følelser og sådan noget" "jeg er bare ikke så åben til hverdag generelt..." "når jeg er der ude er det altid små børn, så kan jeg jo ikke lige sidde og snakke om, hvad som helst". "jeg vil nok sige at mine personlige problemer, det har ikke noget at gøre med børnene at gøre, det er noget jeg skal snakke personligt med dem om..." ". "at man ikke åbner sig op, gør også at man ikke får de tætte kontakter så... det er jo der, det så nok bliver problematisk..." "

Livsverden består af mening, solidaritet og personlig identitet og kan ikke frembringes kommercielt eller administrativt, kun gennem interaktion og sproglig kommunikation indenfor livsverden. Dette sker i forståelsesorienterede handlinger/processer i de intersubjektive relationer. Anvendelsen af kontaktfamilierne er de redskab i det sociale arbejde, som kan fremme disse processer. Det kan være en grov tolkning, men ikke mindre et spørgsmål man måske bør stille, hvis man har læst Foucault²⁹. Habermas ønsker at fjerne sig fra disse rationaliseringstendenser og synet på mennesket som et rationelt/kalkulerende individ, der prøver at bruge sin viden til at optimere sine valg og

²⁹ Foucault's *magtanalytik* og *magtens mikofysik*. "Magten eller kraften har ikke noget særligt væsen. Den er en neutral evne til at bevirke, påvirke og forandre." (Andersen 2005:340 samt p.331 - 349)

dermed opnå sine mål. Dette mener han kendetegner og afspejler rationaliseringen af og i det moderne samfund, samt koloniseringen af livsverden. Han har således fokus på de intersubjektive processer; subjekt – subjekt relationerne, hvor fornuft og logikker opbygges i en ”kommunikativ rationalitet” (Eriksen 2003:19), således der skabes mulighed for frihed og autonomi.

Habermas deler livsverden op i et **ydre samfundsteoretisk tilskuerperspektiv**, der omhandler de ydre strukturelle faktorer som kultur, sociale normer, moral og menneskers personlige identitet og er, ifølge Habermas, radikal anderledes end systemet med dets styringsmedie, der er præget af formålsrationelle og funktionseffektive handlinger og ikke kommunikative handlinger, der kan gøres til genstand for refleksion, dialog og dermed social integration.

Derudover taler Habermas om **indre deltagerperspektiv**, som er komplementært til gyldighedskravet i interaktionen. Dette perspektiv har en funktion og et forklarende element i fremstillingen af den kommunikative handlingsindstilling, om hvordan en forståelsesorienteret tilgang er mulig for at skabe konsensus.

System (målrationalle handlinger)

Systemperspektivet har Habermas videreført fra Talcott Parson og Niklas Luhmann (Ibid. 2003).

Systemet er præget af et krav om effektivitet og en funktionsevne, som er afhængig af aktørens rationalitet og logikker. Til dette anvendes styringsmedier, som i det politiske og økonomiske system er magt og penge, og i det sociale arbejde er logikker om individers udvikling og adfærd ud fra forskellige diskurser. Disse medier bygger på rationelle tankegange, og bliver næsten usynlige i vores markedsorienterede hverdag, da de er indforstået og derved kommunikerer med et minimum af kommunikation. Dette er dog også deres forudsætning for effektivitet og gøres derfor ikke til genstand for nærmere vurderinger eller refleksion. Habermas har en tese om systemets kolonisering af livsverden (Andersen 2005: 385), hvilket passer godt med vores beskrivelse indledningsvis af udviklingen i samfundet og det sociale arbejde.

Den tvangsfrie dialog danner ramme om de kommunikative handlinger, der minimum består af to kompetente individer (brugerne og et familiemedlem/familierne), der søger at opnå en gensidig forståelse omkring konteksten for derved at kunne koordinere sine handlinger. Det er en proces, hvor begge parter har mulighed for at udtrykke sine tolkninger og oplevelser for at sikre, at de forstår tingene på samme måde. De forsøger at opnå konsensus gennem handlingerne. Dette ønske om at få interaktionen (”familien”) til at fungere, at blive bekræftet, fremstå som troværdig og tillidsfulde bør efter vores analyse ikke undervurderes. Det er her, det bliver **den svære relation** og en usikkerhed skabes.

”Så sagde han. Han synes, også at jeg skulle give dem lov til at tage lidt hensyn, som måske ville være godt for mig.” *”jeg synes også det er lidt svært med den rolle. Fordi de laver et stykke frivilligt arbejde. Så det er måske lidt svært at komme med lidt modvægt til det. Så er det jo et sted man opfører sig pænt og sådan noget.”* *”... det er svært at komme ved nye mennesker, og sige jeg har sgu nogle skide svære problemer, at fungere psykisk, det er ikke skide fedt, at komme med den viden, når man skal ud for at møde andre mennesker, det gør ondt fordi at man ved på et tidspunkt, hvis de kommer tæt*

på en, så oplever de delvist hvordan det er og det synes jeg på en måde er et nederlag, at man viser de ting, at man kommer til at vise det, for så er det jo mindre godt, men sådan er det desværre.”

Kommunikationen har således både en handlingskoordinerende og socialkoordinerede funktion, da interaktionen: ”forpligter aktørerne rationelt til at optræde på en bestemt måde”(Eriksen 2003:63). Dette bygger på gyldighedskravet, som er indbygget i ytringerne i den forståelsesorienterede kommunikation til forskel fra den formålsrationelle kommunikation i systemerne, hvis funktion er selvregulerende (eller strategisk og egennyttig orienteret) i form af gensidige udvekslingsrelationer med hinanden og resten af samfundet i form af individernes resultatorienterede adfærd, som skal sørge for den materielle produktion.

I den forståelsesorienterede kommunikation er gyldighedskravet således:

- A) At udsagnet er sandt
- B) At talehandlingerne er rigtige i forhold til gældende normative kontekst, og
- C) At talerens manifeste intention er ment sådan, som den er udtrykt (Eriksen 2003:63).

Det er livsverdenens indre (fænomenologiske) perspektiv. Habermas mener, vi også bør inddrage ”udefra perspektivet” for at få det fulde billede af, hvad livsverdenen er og derfor **behovet for menneskelig relation**. Vi ser således en klar parallel til den genererede teori om den svære relation. Følgende komponenter og processer kunne sagtens sættes ind i vores kasser.

Kultur, samfund og personlighed har hver deres funktion i opretholdelse af livsverden (brugernes og familiernes). Det sker gennem følgende processer:

- Gensidig forståelse/situationsdefinition (undersøge og definere livsverden)
- Koordinerende handlinger (social integration og solidariske relationer)
- Socialisering (som skaber personlige identiteter)

Hver af de tre processer bidrager til hver komponent. Processen i **det kulturelle** er primært at sørge for ny viden, der kan integreres med de gamle traditioner, således den nye viden bliver forståelig i forhold til de indre skemaer, man hidtil har forhold sig til og således finde frem til fælles situationsforståelse. Disse skemaer er nødvendige for at legitimere og holde samfundet og dets institutioner sammen. Overleveringen af disse kulturelle skemaer sker gennem socialisering i familien eller institutioner, hvor individerne tilegner sig mønstre, standarder og dermed personligheder.

” Jeg er skide bange for at folk de bliver bange for mig og sådan noget, hvis jeg begynder at græde, begynder at reagerer lidt voldsomt, så er der nogen gange jeg har næsten lyst til at fortælle alt med det samme, sådan så er det overstået...så ved de hvor slem jeg er...så tænker jeg også hvor lang tid går det før...så tænker jeg også nu skal jeg

advare folk...det er slet ikke sikkert at I andre kan nikke genkendende til dette.. ”. ” jeg har også stadigvæk... man skulle tro at nu har man taget den der BID uddannelse (Brugerlærer uddannelse) og så troede at man blev stærkere eller lidt stærkere, lidt stærkere er jeg da også blevet, men jeg har stadigvæk sådan at når jeg går på skolen nævner jeg det som regel ikke... ”

Den **socialle proces** har til formål at etablere intersubjektive relationer/inklusion gennem koordinering af vores handlinger. Dette sker ud fra, hvad der forventes i de forskellige hverdagslige situationer. Det kan kun ske, hvis der findes institutionaliserede normer om forpligtigelser samt, at der skabes en social identitet (integration), der giver subjektet en oplevelse af tilhørsforhold i samfundet og kontaktfamilien.

” jeg kan godt lide, hvis der er et bræt jeg kan holde det er også socialt samvær.. det er helt vildt hyggeligt.”. ” Så er det godt, vi gør` det med juledekorationer. Kunne gøre et eller andet sammen ind imellem.”. ” Været med på weekend ophold.”. ”Turist.”. ” de er med til at give en normal hverdag på en eller anden måde.”. ” Jeg bliver mere afslappet af at komme der.”. ”føler sig ikke så ensom mere.”. ” Sådan en mor og far i dem.”

Socialiseringsprocessen skal sørge for at evnerne for, at handle og samarbejde overføres til nye generationer. Det kræver, at der er udviklet personligheder med en identitet, der kan tackle hverdagslivets udfordringer og er i harmoni med det omkringliggende samfunds normer.

” Det er jo ikke en erstatning for ens egen familie, det bliver mere en ballast en form for holdepunkt, - det bliver det sociale at have det hyggeligt sammen...samvær.”. ” du behøver ikke at være ensom. Sidde hjemme i lejligheden og tænke. Nu er løbet bare kørt.”. ” det er ok at være mig når jeg er der. Ok. At være den jeg er og have de meninger som jeg har. Der bliver lyttet til mig hvis jeg siger noget...Jeg bliver ikke ignoreret.. og der bliver talt pænt til mig ikke i et aggressivt tonefald.. der bliver talt pænt og assertivt til en...og det synes jeg er utroligt.. en glæde.. skønt at være sammen med nogen.”. ” de er med til at give en normal hverdag på en eller anden måde.”

Det lyder således til, at nogle af de processer forløber vellykket i interaktionen mellem brugerne og familierne. Det kræver, at den viden/erfaring der udveksles er rationel (tillidsvækkende) i forhold til en tilregnelig personlighed. Tillid er forbundet med andre individer og genererer en socialkapital, da det er i interaktion til andre, at tilliden får sin funktion. Jf. Bordum kobler diskursetikken tillidsbegrebet sammen med gyldighedskravet om oprigtighed:” *Oprigtigheden kan anvendes deontologisk, som en test på subjektets motiver og intentioner.*”(Bordum 2001: 164) Det er dog umuligt at undersøge andres hensigter og motiver og Thyssen siger: *”Derfor har moralen indbygget en tidsdimension, man ser tiden an, ser hvad der sker og hvordan ord og handlinger rimer, før man fælder sin dom.*”(Bordum 2001:164). Er der ikke overensstemmelse, er der mulighed for, at der skabes patologier, der er specifikke for de forskellige livsverdensområder (kultur, integration og identitet). Det sker ved tab af mening knyttet til den kulturelle reproduktion. F.eks. hvor der fokuseres på hårde data, individualisering og gøre det ”rigtige” frem for bløde værdier i form af relationer og inklusion, der giver individet motivation og retning i tilværelsen. Hvis integrationsprocessen svigter, vil det skabe mistillid (anomi) og forstyrrelser i socialiseringen, som vil kunne medføre psykopatologier jf. Habermas (Eriksen2003). Det er vel det, vi kan konkludere, er sket for disse brugere tidligere og chancen for at integrationsprocessen igen svigter eller opretholdes, virker til at være aktuell, hvis ikke der bliver taget hul på ”problemerne” og

talt forventninger. Det er det, som brugerne søger nu, hvor de har gjort/gør deres erfaringer gennem kommunikative handlinger i interaktionerne med de frivillige kontaktfamilier.

” Er meget i den proces, med at lære at kende hinanden først”. ” Ja man skal vænne sig til dem. Man skal lære dem at kende. ”. ” Man skal opbygge tillid. Det er i hvert til fald vigtig for mig for det tager noget tid.”

Ud fra brugernes udsagn tolker vi, at tiden er moden til at komme videre. Som en af brugerne udtaler:

”Der er ikke her nogen emner men ikke kan snakke om.” og ” hvis der kommer konflikt, er det vigtigt at få det bearbejdet, så man kommer ud med så få sår som muligt.”

”Der skal være opfølgning, hvis de skal forstå lidt dybere, hvorfor jeg reagere, som jeg gør og sådan noget.”. ”-...så tror jeg, hvis de gerne vil gøre det rigtigt, så tror jeg, at det ville være en ide med en samtale, hvor de fik noget baggrund, om hvad jeg har lavet.”.

”jeg vil måske følge lidt op på det her med og prøve at se om ikke jeg kan få en samtale så det kan blive lidt i retning af min frivillig kontaktperson ordning, altså det gode forhold jeg har der, jeg vil gerne arbejde med at kontaktfamilie forholdet kan blive lige sådan.”

Tages der således ikke hul på dette etiske og normative dilemma, forbliver kontaktfamilierne pseudohumanistisk socialt arbejde i den forstand, at brugerne vil forblive usynlige klienter frem for synlige medborgere.

Livsverden bidrager til at forme individer, men også en forudsætning for deres liv. Eriksen skriver (2003:139) ” I den forstand er de produkter af deres livsverden”. Er vi berøvet vores livsverdenskontekst, meningsgivende sociale relationer, er der ikke grundlag for at fremstå som autonome og rationelle subjekter. **Behovet for menneskelig relation** må være det brugerne søger, når han/hun siger ja til at få en frivillig kontaktfamilie. At det bliver **den svære relationen**, ser vi som en del af processen om at skabe tillid og konsensus i den kommunikative handling. Endvidere tolker vi det som et led i brugerens udvikling til fase 4 jf. Høgsbro (recovery).

Opsummering:

Det kan være vanskeligt at komme med kritik til ovennævnte teori, da brugernes handlinger nu kan forstås som ”rationelle” og meningsfyldte i det at opretholde og koordinere ”harmonien” og tillid i interaktionen. Det giver nu mere mening, om hvorfor brugerne er ydmyge og opretholder rollen som stigmatiserede. I starten af analysen virkede det ulogisk, da rammerne var altruisme.

Det kan være svært helt at integrere og holde styr på Habermas teorier, der bevæger sig i en vekselvirkning mellem det objektive system (systemteori) og det fænomenologiske subjektive meningsgivende. Og kan denne samordning legitimere en universal teori som diskursetikken? Universalismen gør det dog muligt i praksis at indtage en eklektisk position.

9.0 Kvalitetsmæssig diskussion af forskningsprocessen

Resultaterne af undersøgelsen

De temaer, som er fremkommet i brugernes meningsdannelser, mener vi har kunnet belyse vores undersøgelses spørgsmål: ”**Hvad er det den sindslidende søger, når han/hun takker ja til en kontakt familie?**”. Derfor må de ses som relevante i denne sammenhæng.

Undersøgelsen siger endvidere noget om, hvad der sker i interaktionen mellem aktørerne og hvorfor, hvilket er nok så interessant og tankevækkende.

Men for at disse resultater skal have en mening og relevans, må vi kritisk se på, hvordan vi er kommet frem til resultaterne og om de lever op til kvalitetsmæssige krav for kvalitative undersøgelser.

Metoden

I den kvalitative forskning, findes der ikke faste kvalitetskrav, som i den kvantitative forskningstradition. Kvalitativ samfundsforskning fordrer dog alligevel **generaliserbarhed**, **reliabilitet** (pålidelighed) og **validitet** (gyldighed) dog indenfor en mere hermeneutisk tilgang til disse begreber, der oprindeligt er arvet af den naturvidenskabelige og rationelle tænkende tradition, hvor Henning Olsen ville sige, ”*at sidstnævnte vil hæmme den frie og kreative proces*” (Olsen:2005: 22). Der er således brug for en anden opfattelse af disse begreber, når genstandsfeltet er hverdags livets common sense i de sociale interaktioner (som ”lever” sin egen fornuft - apriorier³⁰). Men ikke desto mindre, stiller det store krav til forskeren kan sit håndværk (Kvale:2005 og Olsen:2002). Disse krav mener vi, at vi lever op til, hvilket også fremkommer af vores databearbejdning og brug af metoderne. Stringensen, systematikken og den kontinuerlige kontrol i metoderne mener vi, er med til, at andre kan se os i kortene og forhåbentlig forstå vores argumenter og valg. Man kan diskutere, om valgene, som træffes gennem analysen, bliver for kreative eller, om de kan siges at være en af de absolutte styrker i grounded theory og fænomenologisk forskning. Vi mener, at det er en personlig og faglig proces, der sker i forhold til genstandsfeltet og dermed en phronesis -viden³¹. I den forbindelse har vi valgt følgende metoder, til at genere og verificere resultaterne:

- A) Fokusgruppinterview til indsamling af empiri
- B) Grounded Theory til bearbejdning af data
- C) Jørgen Habermas` s Kommunikative handlen (Grand Theory) til at perspektivere og triangulere vores data.

Ad A) Ved at vælge fokusgruppinterview tænker vi, at vi lever op til **verifikationsspørgsmålet**, da det tager udgangspunkt i den *tvangsfrie* dialog, hvor brugernes naturlige indstilling/historier (meningsdannelser) og dermed livsverdener er gyldige argumenter om det konkrete fænomen. ”.... *kun de normer kan gøre krav på*

³⁰ På forhånd givet, uafhængig af erfaring, rent logisk begrundet (Gyldendal 1984)

³¹ Phronesis er praktisk viden, klogskab og indsigt – en hermeneutisk vidensform. Phronesis-viden står i modsætning til episteme, som er verdensformer, der kan erhverves gennem lærdom og er metodiske (Fuglesang 2004:580)

gyldighed, som finder tilslutning blandt alle berørte som deltager i en praktisk diskurs” (Andersen 2000: 374). Denne dialog skaber et rum, der åbner op og skaber nye muligheder og nuancer i antagelser og handlinger. Tilsvarende har vi mulighed for at generalisere fra det ene til det andet (induktion) ved at analysere disse virkelighedsopfattelser systematisk gennem grounded theory.

Vi kan dog ikke udelukke, at undersøgelsesspørgsmålene, som ligger på bordet, bliver styrende for seancen og dermed brugernes tanker og svar. Men det er et kompromis og et strategisk valg i forhold til at praktisere epoche` og således få konkrete data om fænomenet, idet brugerne, indbyrdes, taler om et tema og dermed data frembringelsen, som hurtigt kan blive noget andet. Vi ser således også en udvikling i interviewet, hvor brugerne selv begynder at reflektere, rejse spørgsmål, ønsker for fremtiden og bliver dermed selvkommunikerende. Først siger de positivt, hvad de opnår her og nu (effekten), men gennem den intersubjektive proces sker der nogle intrasubjektive overvejelser, der nuancerer interaktionen og relationen. En udvikling = ”*Den svære relation*”. Vi mener, at det er den optimale måde at frembringe ægte data om vores hybride fænomen. Det bliver ikke et forhold mellem interviewer og informant, som i det kvalitative interview, der kan have tendens til at søge efter noget bestemt, og dermed øget krav til validiteten.

Muligheden er dog, at informanterne kan blive grebet af temaer, der ligger ved siden af det oprindelige fænomen, eller en eller flere informanter kommer til at styre seancen og dermed meningsdannelserne. Derfor er det en fordel med spørgsmålene på bordet og to interviewere, der har fordelt deres roller som henholdsvis styrende og observerende.

Vi tænker endvidere, at det kan have sin fordel, at vi bevidst valgte en homogen gruppe indenfor samme fase 3-4 (jf. Høgsbro tidligere), og som har benyttet sig af kontaktfamilier mere end et år, der kunne dele fælles oplevelser (common sense). De kunne derved finde en konsensus om fænomenet. Det var med til at fremme dialogen og udveksling af ideer og erfaringer om fænomenet. Vi mener også, at denne fælles kontekst var med til at skabe en tryghed og mod til at udtale sig om mere ømtålige emner (dilemmaer); *den svære relation*.

Kan vi praktisk verificere denne viden?

Ad B) At bruge grounded theory og dens systematik er et led i **reliabiliteten** (pålideligheden), således andre kan se os i kortene. Vi synes, det kan være problematiske at bruge reliabilitets begrebet i en undersøgelse som vores, da undersøgelsen tager udgangspunkt i den fænomenologiske ontologi og dermed påvirkes af alle aktuelle aktører i undersøgelsen (undersøgere + informanter). Andre undersøgere ville næppe få samme resultater, trods grounded theorys systematik og gentagende kontrol af in-vivo og in-vitro begreberne. Alene, at vi allerede har sat en proces i gang ved informanterne, de har snakket sammen og ændret på deres antagelser, som beskrevet tidligere, gør at en forskel og dermed skabes der en anden livsverden. Endvidere er vi forskellige som personer (livsverdner), og andre informanter samt undersøgere ville sikkert have vægtagt andre ting.

Det stiller selvfølgelig spørgsmål til gyldigheden (**validitet**).

Kvale skriver: ” *Der ligger et undersøgende valideringsbegreb i Glaser og Staruss´ (1967) ” grounded theory”. Her er validering ikke nogen endegyldig verifikation eller*

produkt kontrol, verifikation er indbygget i forskningsprocessen med kontinuerlig kontrol af resultaternes troværdighed, plausibilitet og tilforlidelighed” (Kvale 2002: 237).

Validitetsbegrebet ligger dermed op til, om der er sammenhæng og om vi har undersøgt(”mål”), det vi ønskede at måle, samt om det er gyldige temaer (indikatorer) for fænomenet.

Disse refleksioner vil stille spørgsmål til vores tolkninger/fortolkninger (in-vitro begreber), der er forekommet, og som selvfølgelig er præget af vores livsverden og dermed kan danne blinde punkter i forhold til det, vi som undersøgere (fagpersoner) står overfor.

Jf. Kvale er det at validere, det samme som at spørge til undersøgelsens indhold og formål. En kritisk refleksion af de valg, der er foretaget undervejs, inden der spørges til selve metoden. En drøftelse af validitetsbegrebet kan således give mulighed for diskussion og refleksion. Fowler mener, at subjektive spørgsmål ikke lader sig validere, fordi der findes ikke sande størrelser (Olsen 2005:26). Validitets begrebet kan således udsættes for samme ”kritik” som ovenfor og fører os dermed tilbage til starten, om der har været stringens og konsensus i hele forskningsprocessen, og mere om undersøgeren kan sit håndværk. Det må stå i det uvisse, indtil der har været en nærmere drøftelse (eksamen) af forskningsprocessen. For ligesom der skabes meningsdannelser mellem brugerne, vil der gennem en drøftelse af projektet, skabe ny phronesis-viden.

Vi havde ønsket, at det landsdækkende ”*Netværksfamilieprojekt*” (2008) var kommet lige så langt i deres undersøgelser, således vi havde kunnet foretaget en triangulering af data, da det er samme målgruppe (informanter), samt fra andre landsdele, hvilket kunne have løftet generaliserbarheden og dermed verifikationen af vores projekt. Men de har ikke samme pres i forhold til datelines (3-4 år jf. Protokol) som vi. Validiteten af en sådan sammenligning, ville der dog også kunne stilles spørgsmål ved, da nogle vil påstå, at sociale metoders effekt ikke vil kunne akkumuleres, da der ikke findes to sociale strukturer (kontekster), som er ens (Koivisto 2007:531; Ekeland 2005:110) og da sociale interventioner er indlejret i multiple sociale systemer (Pawson 2006:30)

Et observationsstudie, f.eks. konversationsanalyse af interaktionen mellem familierne og brugerne, ville også kunne supplere undersøgelsen og yderligere nuancere fænomenets karakter ved at se, hvad der konkret sker i interaktionen. Indtil nu har vi ”kun” fået fortalt, hvordan det opleves. Det må blive et andet projekt og hermed er bolden kastet videre til en yderligere undersøgelse af dette hybride fænomen og inddragelsen af frivillige i det sociale arbejde.

Vi har valgt at inddrage ”grand theory” i form af Jørgen Habermas ”kommunikative handlen”, til at perspektivere vores data i en anden horisont. For uanset, hvor brugerne kommer i kontakt med individuelle personer i det sociale arbejde/frivillige arbejde er grundlaget for den ”herredømme fri kommunikation” til stede. Vi vil mene, at brugerne befinder sig i en situation med et potentielt grundlæggende problem/udfordring. Enten er det et rum, hvor der er bedre viden/professionalisme og alting er typificeret og tendens til at glemme det unikke individ. Eller et rum med uskyld og novice og ”ringe” status i det sociale arbejde. Som det fremgår af det tidligere materiale, ser det ud til, at brugerne

udvikler nogle strategier som umiddelbart kan forekomme irrationelle. Analyseres og blotlægges interaktionen mellem aktørerne (systemerne), bliver brugernes handlinger ”rationelle” – meningsfulde. Det vil vi begrunde i det følgende som en opsummering på projektet.

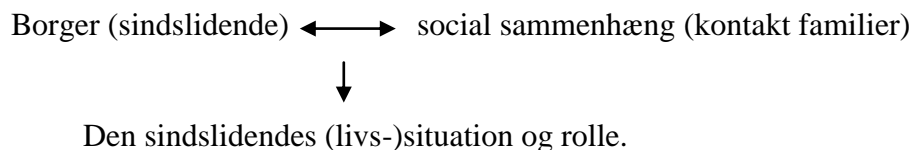
Vi mener med det ovenstående, at vi har argumenteret for, at have skabt en generativ teori. Denne kan åbne op for nye og alternative måder at tænke og handle på i de daglige sociale interaktioner, dels i.f.t. den konkrete sociale indsats som har været genstandsfeltet i dette speciale og dels i forhold til det sociale arbejde generelt.

10.0 Konklusion

I vores modul-4 projekt sad vi med følgende overvejelser og spørgsmål:

”Vi kom under denne kodning til at diskutere, hvorvidt familierne har berøringsangst i forhold til den sindslidende, i forhold til mennesket. Usikkerhed i forhold til, hvornår næste skridt kan tages i udviklingen af kontakten/samværet. Hvad handler denne usikkerhed om? Vi diskuterede også, hvordan den sindslidende oplever kontaktfamilien og hvad tænker den sindslidende om dem? Der er usikkerhed omkring roller og hvilket syn den sindslidende har på dette. Vi diskuterede også, at familierne havde meget svært ved at definere, hvad der er deres opgave, og at der herskede meget usikkerhed på dette område. Vi diskuterede relationen, og vi var sikre på at relationen var et vigtigt tema, men vi oplevede, at familierne ikke tematiserede og spekulerede meget over relationens konsekvenser”. (Haugaard og Poulsen 2007: 32) Vi må nu erkende og konkludere, at vi har bekræftet fænomenets kompleksitet og mangfoldighed. Vi har endvidere skabt en generativ teori, der ligger op til dialog og kommunikation både på mikro- og makro-niveau. Konkret og pragmatisk i den enkelte og sociale interaktion mellem brugerne og familierne, men også, og nok i lige så høj grad, en etisk og refleksiv (faglig) dialog, mellem de instanser der iværksætter disse tiltag, således tingene ikke ”bare” tages for givet, fordi de skifter karakter til det gode hjerte (”uskyld”).

Vi har givet et billede, der forklarer den sindslidendes situation, ud fra konsekvenserne (effekt), der opstår i interaktionen, når man som bruger i et bestemt system, ”placeres” i en bestemt social sammenhæng/socialt tilbud i de frivillige kontaktfamilier.

For os var dette ikke indlysende, da vi startede vores rejse ind i den frivillige verden, hvor de fleste undersøgelser var/er positive. Vi så nye muligheder i det sociale arbejde og det socialpsykiatriske felt. Men et historisk tilbageblik på udviklingen i samfundet, set i forhold til psykiatrien, det sociale arbejde og det frivillige arbejde sammenholdt med brugernes og familiernes informationer, gav os en anden forståelse af fænomenet og dets karakter. Det blev mere nuanceret, og fænomenet har således også en anden side eller udfordring, som der fremover bør tages hul på, således det ikke bliver gammel vin på nye flasker (”neo” filantropi). Vi har illustrativt fremstillet denne sammenhæng i vores model ”**den svære relation**”. Den svære relation skabes gennem livsverden, der former de forskellige roller, som det enkelte individ indtager i den konkrete situation. Ifølge brugerne giver det nogle rollekonflikter, usikkerhed og et ønske om opfølgning, hvor der kan tales om forventninger. Det tænker vi kan hænge sammen med, at fænomenet er ”nyt”, hybridt og dobbelt, idet indsatsen og indholdet er socialt arbejde (asymmetrisk forhold) jf. brugernes udsagn og indledningen, men i en frivillig og hjemlig kontekst med ønske om ligeværdighed og kærlighed. Der findes således ikke kendte symbolske og rituelle indikatorer, som i den behandlingsmæssige, terapeutiske eller pædagogiske verden, der guider og ubevidst fortæller, hvilke forventninger der er til hinanden, og

hvilke ”rigtige” faser/udvikling man skal igennem. Der er således ikke givet, hvilken opførsel og hvilke reaktioner, man forventer af hinanden undervejs i interaktionen.

”- jeg er skide bange for at folk de bliver bange for mig og sådan noget, hvis jeg begynder at græde, begynder at reagere lidt voldsomt, så er der nogen gange jeg har næsten lyst til at fortælle alt med det samme, sådan så er det overstået...så ved de hvor slem jeg er...så tænker jeg også hvor lang tid går det før...så tænker jeg også nu skal jeg advare folk...det er slet ikke sikkert at I andre kan nikke genkendende til dette.. ”

”- det er svært at komme ved nye mennesker, og sige jeg har sgu nogle skide svære problemer, at fungere psykisk, det er ikke skide fedt, at komme med den viden, når man skal ud for at møde andre mennesker, det gør ondt fordi at man ved på et tidspunkt, hvis de kommer tæt på en, så oplever de delvist hvordan det er og det synes jeg på en måde er et nederlag, at man viser de ting, at man kommer til at vise det, for så er det jo mindre godt, men sådan er det desværre. ”

Vi mener dog også, at denne model illustrerer en dynamik, der perspektiverer muligheder i brugernes situation. Brugerne er positive, da interaktionen har en positiv effekt, som må tolkes overskygger de negative. Dermed de brugerne villige til at fortsætte processen som det fremgår af interviewet, de mangler ”bare” lige det sidste, således familierne kan give det ekstra, som brugerne søger f.eks: *” Jeg ønsker da også at blive ligestillet med dem.”* , *” Man skal opbygge tillid. Det er i hvert fald vigtigt for mig for det tager noget tid.”* eller *” jeg betragter mere min kontaktfamilie som venner end som familie.”*. Vi mener ikke, brugerne skal integreres i familierne, men inkluderes, som et led og værktøj i deres udviklingsproces og dermed forsætte deres vej i fase 3 og 4 – recover(y). Vi har bevist valgt at skrive inkluderes, da vi mener indsatsen ligger mere op til inddragelse og dialog end at skulle indordne sig under givne normer og regler en herredømmefri dialog som i fokusgruppeinterviewet. De frivillige kontaktfamilier bliver således et supplement i det sociale arbejde og en proces i det at blive socialt integreret som medborger. Indsatsen kan legitimere brugernes eksistens som tilregnelige individer, der ikke er en samfundsbyrde, men kan indgå i kollektivet og evt. gøre gavn som f.eks MB`er (medarbejder med brugerbaggrund); selvoprejsning jf. indledningen. Brugeren bliver således integreret i en gruppe (peer groups) med ny identitet. Er det godt nok i kampen for sociale rettigheder, anerkendelse, selvbestemmelse og myndiggørelse jf. nyere retssikkerhedsforståelse? Det ved kun brugerne selv.

Dermed bliver det pragmatiske, handlingerne (skjult viden) vigtige, og der findes ingen evidensbaserede løsninger for dette, da mulighederne er uendelige og afhængige af øjne der ser og mærker. Det er for komplekst og indlejret i multiple sociale systemer, og kan derfor ikke akkumuleres til evidens i snæver eller bred forstand. Projektet har således et normativt budskab, hvor diskursetikken og dette speciales metoder kan danne referenceramme for, hvordan man kan inddrage brugerne i kvalitetsvurderingen i forhold til socialt arbejde/frivilligt socialt arbejde med sindslidende.

Til slut et lille rejsebrev fra en verden, der engang lå langt, langt borte. Samt nogle souvenirs, der kan bruges i hverdagen (praksis) fremover.

Det har været en dannelsesrejse i en broget verden sammen med brugerne og tidligere sammen med familierne. Vi startede med at sætte os ind i historien til denne verden, vi skulle besøge (genstandsfeltet; sindslidende og frivillige). Pakkede vores kufferter med en parlør (fænomenologi og lidt kritisk teori), således vi havde et udgangspunkt for at kunne forstå og komme i dialog, dog indirekte med henblik på epoche, med de mennesker vi skulle møde på vores vej. Endvidere pakkede vi et kompas (grounded theory), som kunne hjælpe os på vej i et til tider utilgængeligt terræn og dermed tilbage til virkeligheden (Krav i kvalitativ forskning). Brugere og familierne åbnede dørene og banede vej for en verden med mange interessante områder, der fortjener nærmere og større interesse. Men den største oplevelse var den sociale virkelighed/verden, som er en udtømmelig kilde af muligheder, ressourcer og mening.

Vi har kun taget få souvenirs med til refleksion om en spændende og udfordrende verden:

- Opgave \leftrightarrow venskab \leftrightarrow familie. At der skabes klarhed både overfor bruger og familier om opgavens indhold. For at sikre at der er overensstemmelse mellem familiers og brugernes forventninger. Er der tale om et familie forhold eller er der tale om et hjælpe forhold?
- Opmærksomhed på ikke at professionalisere et sådan tiltag, gennem at overføre den professionelle kultur, normer, metoder og kompetencer til indsatsen. De frivillige kontaktfamilier skal have andre kompetencer, der er lige så vigtig for den funktion de udøver i samfundet. Familien skal fungere som et eksistentielt frirum, hvor det enkelte individ kan opleve at være sig selv i en tvangsfri dialog.
- Match beskrevet som et vigtigt punkt i ”visitationen” trods mangel på tilbud. Ikke bare tage (gælder alle parter) for god orden skyld. Men høre hvad der bliver sagt eller ikke.
- Afklaring af forventninger til hinanden, således man ved hvor langt kan og bør man gå og hvor rækker ens kompetence ikke længere. Er der brug for en ”Familieterapeut” til støtte bruger og kontaktfamilie i at håndtere den svære relation? Hvilket brugerne kunne ønske sig i nogle situationer.
- Det sociale arbejde er i konstant forandring gennem en påvirkning af samfundets rådende ideologier og normer. Effekten af det sociale arbejde bliver eksplicit i interaktionen mellem aktørerne.
- Økonomiske styringsrationaler bliver tiltagende dominerende i styringen af udbuddet af sociale ydelser. Derfor mener vi, at menneskerettigheder og lovbestemte sociale ydelser fremadrettet vil få større relevans. Dette med henblik

på sikring af fremtidens sociale arbejde og som kan komme det enkelte individ til gode.

Lige så snart vi begynder at operationalisere ved at definere, specialisere, systematisere og rationalisere, er vi godt på vej til at ”ødelægge” noget af det unikke, spontane og befriende i interaktionen og fænomenologien.

Litteraturliste

- Aaland Einar(1997):**” *Og eg ser på deg....*”. ” *Vitenskapsteori og metode i helse og socialfag*.” Einar Aaland og Tano Aschehoug, Otta
- Adolph, Erik m.fl.(2000):**” *Kvalitet i socialpsykiatrien*”. Videnscenter for Socialpsykiatri, København.
- Andersen, Niels Åkerstrøm (2006):**” *Partnerskabelse*”. Forfatteren og Hans Reitzels Forlag, København.
- Andersen, Heine og Lars Bo Kaspersen(2005):** ”*Klassisk og Moderne Samfundsteori*”. 3. Udgave Hans Reitzels Forlag, København.
- Andersen, Niels Åkerstrøm og Asmund Born (2001):**”*Kærlighed og omstilling*”, Frederiksberg Bogtrykkeri A/S, København
- Appelrouth, Scott og Edles, Laura Desfor(2008):** ” *Classical and contemporary sociological theory*”. Pine Forge Press. A Sage Publications Company, California.
- Albek, Erik(1988):**”Evalueringforskning i USA – før og nu”,Akademisk forlag, ISBN 87-500-2736-0
- Bech Jørgensen; Birthe og Søren Kristiansen(2000)** ”*Sociale perspektiver*”, Aalborg Universitet, ALFUFF, Aalborg
- Bourdieu, Pierre (2001):**”*Modild*”. Hans Reitzels Forlag, København K
- Bojlèn, Sybille i Lunde Marie Inga og Pia Ramhøj(2003):**”*Humanistisk forskning inden for sundhedsvidenskab*. Forfatterne og Akademisk Forlag, København.
- Bordum, Anders(2001):**” *Diskursetik og den positive selvreference*”. Forkaget Samfundslitteratur, Frederiksberg.
- Dahler-Larsen,Peter og Hanne Kathrine Krogstrup(2003):**” *Nye Veje i Evaluering*.” Systime, Århus.
- Dean, Mitchell(2006):** ”*Governmentality*”: Forlaget Sociologi, Frederiksberg C
- Ekeland, Tor-Johan: (2005)**”*Kvalitetssikring eller instrumentalistisk fejlgreb*” Socialkritik nr. 102, 17 årgang 2005.
- Elm Larsen, Jørgen og Iver Hornemann Møller(2004)** ”*Socialpolitik*”, Hans Reitzels Forlag, København
- Eriksen, Erik Odd og Jarle Weigård(2003):** ”*Kommunikativt demokrati*”. Hans Reitzels Forlag A/S, København
- Eskelinen, Leena. Søren Peter Olesen og Dorte Caswell(2008):** ”*Potentialer i socialt arbejde*.” Hans Reitzels Forlag, København.
- Foucault, Michael(2002):**”*Overvågning og straf*.” Det lille Forlag, København.
- Frostholm, Henrik red. (2005):** ” *De kompetente Frivillige – En antologi om dannelse og kompetenceudvikling i det frivillige sociale arbejde*”. Center for Frivilligt Socialt Arbejde, Odense.
- Fuglsang; Lars og Poul Bitch Olsen(2004)** ”*Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*”, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg C
- Guvå, Gunilla og Ingrid Hylander(2005):**” *Grounded theory – et teorigenererende forskningsperspektiv*.” Hans Reitzels Forlag; København
- Gyldendal(1984):** ”*Fremmedordbog*”. Nordisk Forlag A.S, København
- Habermann, Ulla(1987):**” *Det tredje netværk - grundbog om frivilligt socialt arbejde*” Akademisk Forlag, Viborg.
- Halkier, Bente(2008):**” *Fokusgrupper*”. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg

- Hartman, Jan (2005):** *"Funderet teori. Udvikling af teori på empirisk grund."* Alinea, København.
- Hulgård, Lars(2007):** *"Sociale entreprenører"*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Hutchinson, Gun Strand og Siv Pltedal(2002):** *"Modeller I socialt arbejde."* Nordisk Forlag A/S, København.
- Høgsgbro, Kjeld(2003):** *"Skjulte Livsverdener"*. AKF Forlaget, København.
- Høilund, Peter og Søren Juul(2005):** *"Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde"*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Jacobsen, Kurt og Claus Larsen(2007):** *"Ve og Velfærd"* Lindhardt og Ringhof, København.
- Jensen, Pernille(2006):** *"En helt anden hjælp"*. Pernille Jensen og Akademisk Forlag København. Et selskab i Bonnier Forlagene A/S.
- Järvinen, Margaretha m.fl.(2005):** *"Det magtfulde møde mellem system og klient."* Aarhus Universitetsforlag, Århus.
- Järvinen, Margaretha og Nanna Mik-Meyer(2005):** *"Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv."* Hans Reitzels Forlag, København.
- Juul, Søren(2002):** *"Modernitet, velfærd og solidaritet"*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Jørgensen, Anja(2006):** *"Når kvarteret opdager sig selv."* Anja Jørgensen og Aalborg Universitetsforlag, Aalborg.
- Koivisto, Juha (2007):** *"What evidence base? Steps towards the relational evaluation of social interventions"*, The Policy Press.
- Krejsler, John m.fl.(2004)** *"Relationsprofessioner"* Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag, København
- Kvale, Steiner(2005):** *"Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview."* Hans Reitzels Forlag, København.
- Larsen, Malene Sejer(2005):** *"Alfred Schutz. Hverdagslivets Sociologi"*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Layder, Derek(1998):** *"Linking Theory and Social Research"*. Sage Publications.
- Ljunggren, Synnöve (2005):** *"Empiri, Evidens, Empati – Nordiska röster om kundskapsutveckling i socialt arbete"*. AKA-print A/S, Aarhus.
- Meeuwisse, anna, Hans Swärd og Sune Sunesson(2000):** *"Socialt arbejde – en grundbog."* Hans Reitzels Forlag, København.
- Meeuwisse, Anna og Hans Swärd(2004):** *"Perspektiver på sociale problemer"*. Hans Reitzels Forlag., København.
- Moos, Leif, John Kreisler og Per Fibæk(2004):** *"Relationsprofessioner - lærer, pædagoger, sygeplejersker, sundhedsplejersker, socialrådgivere og mellem ledere"*. Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag, København.
- Nielsen, Peter(2007):** *"Produktion af viden. – en praktisk guide til samfundsvidenskabelig metode"*. Nyt Teknisk Forlag, København.
- Olsen Henning(2005):** *"Fra spørgsmål til svar"*. Akademisk Forlag, København.
- Olsen Henning(2002):** *"Kvalitative kvaler – Kvalitative metoder og danske kvalitative interviewundersøgelsens kvalitet"*. Akademisk Forlag A/S, Danmark
- Pawson, Ray (2006):** *"Evidence-based Policy – A realist Perspektive."* Sage Publications, California.
- Payne, Malcolm(2005)** *"Modern Social Work Theory"* Palegrave Macmillan, New York

Sally, Birgitte(2007):”*Smalltalk- dit vigtigste sociale redskab på job, i netværk og privat.*”. Gyldendal, Gylling.

Scheuer, Jann(2005) “*Indgange til samtaler.*” Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag, København NV

Strauss, Anselm og Juliet Corbin(2008) “*Basics of qualitative research 3e*”. Sage Publications, London

Strauss, Anselm og Barney G. Glaser(1971) “*The Discovery of Grounded Theory*” .Aldine, New York

Strauss, Anselm og Juliet Corbin(1997) ”*Grounded theory in practice*” Sage Publications, London

Villadsen, Kasper (2004): ”*Det sociale arbejdes genealogi*”. Hans Reitzels Forlag, København.

Wadskjær, Hans(2001):” *Brugeren som den ekskluderede medborger*”. I Andersen J.G & Jensen P.H: Marginalisering, integration og velfærd . Aalborg Universitet.

Willing Rasmus(2003): ”*Behovet for anerkendelse*” Hans Reitzels Forlag, København

Rapporter

Aagaard m.fl.(2005): ” *Aflastningsfamilier til voksne psykiatiske patienter.* ” Ugeskrift for Læger 167/34, 22. August.

Nyboe, Jette og Ditte Ehrenreich(2004):” *Lov til et bedre liv. Retssikkerhed for socialt udsatte*”. Videns- og Formidlingscenter For Socialt Udsatte, København.

Poulsen, Niels-Ulrik og Mikael Karup Haugaard(2007).” *Indsatsen som de frivillige kontaktfamilier yder til sindslidende.*” Modul 4, Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde, Aalborg Universitet.

Region Nordjylland(2007):” *Sådan står de til med sundheden i Nordjylland*”. Region Nordjylland.

Protokol. ”Netværksfamilieprojektet.” Effekter af et nyt socialpsykiatrisk tilbud. Center for Psykiatrisk Grundforskning og afd. S, ved Jørgen Aagaard, Psykiatrisk Hospital i Århus. MTV og Sundhedstjenesteforskning, ved Ulla Væggemose, Center for Folkesundhed, Region Midtjylland; Århus. Videnscenter for Socialpsykiatri, ved Michael Freiesleben, København.

Hjemmesider

Center for frivilligt socialt arbejde: www.frivillighed.dk

Videncenter for Socialpsykiatri: www.socialpsykiatri.dk

WHO. World Health Organization: <http://www.who.int/en/>

Projekt

”Projekt netværksfamilier. For mennesker med en sindslidelse i Aalborg Kommune”
Projektkoordinator, Lene Due.

Illustration på forsiden

”*På rejse*”, Vejlekunst 8.jpg: www.google.dk

Bilag 1

Sindslidelsens faser

Fase	Rask del	Mestring	Syg del
1.	Tilbagetrækning Skule sig Generthed	Etablering af »front-stage« og »back-stage«.	De første tegn på »underlige oplevelser«
Inter-fase	Familie og netværk afslører »back-stage«	Kollaps af strategier	Indlæggelse
2.	Tab af netværk Skam Regression	Tilvænning til patientrolle	Omfattende tab af kontrol Stemninger og indtryk, der ikke kan kontrolleres.
Inter-fase	Udslusning til socialpsykiatri		Udslusning til distriktspsykiatri
3.	Personlig krise Vrede Stort omsorgsbehov	Tilvænning til klientrolle	Lægefaglig etablering af kontrol via medicinering. Tilvænning til bivirkninger
Inter-fase	Det socialfaglige personale skifter rolle fra omsorgsperson/forældrerstatning til støtte/hjælper		Det lægefaglige personale skifter rolle fra offentlig myndighed til offentlig service. Etablering af egen kontrol med medicinering
4.	Ny identitet som specielt menneske Netværk af andre sindslidende Mærkesager/særlig fascination Kritisk bruger af professionel støtte	Tilvænning til brugergruppernes subkulturer	Opretholdelse af egen kontrol med medicinering og eventuelle perioder med indlæggelse. Eget medicinvalg ud fra hensyn til bivirkninger.

(Høgsbro m.fl.2003:30).

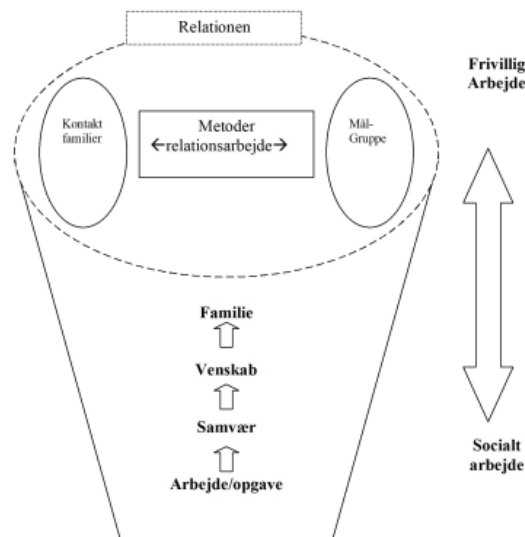
Bilag 2

Grounded theory om frivillige kontaktfamilier

Dette er et udkast til den teori som vi genererede i modul 4 projektet. Teorien belyser kontaktfamiliernes oplevelser/konstruktion af den indsats, som de yder overfor de mennesker med sindslidelse som de fungerer frivillige kontaktfamilier overfor. Teorien er genereret ved en grounded theory analyse af to kontaktfamilier, som var udvalgt som eliteinformeranter:

"Fænomenet er det frivillige arbejde. Motiverne og målgruppen er de årsager og den intentionalitet(jf. fænomenologien), vi mener, der ligger til grund for at familierne vælger, at forsøg sig i det frivillige arbejdes kontinuum. De hjemlige og menneskelige rammer laver en kontekst, hvor brugerne med deres "særheder" og behov kan indgå i nogle interaktioner ved hjælp af familiernes metoder, relationsarbejde, relationsopbygning, som i "yderste" konsekvens måske kan ende med et venskab eller familie lignende relationer.

Kontaktfamiliernes frivillige arbejde i et udviklings perspektiv:

Modellen udgør et tredimensionelt udviklingsperspektiv - en "tragt" som man kan se ned i, jo længere nede i tragtens en relation befinder sig, jo mindre om sig gribende og følelsesmæssig involverende er relationen (professionel). Relationen har mulighed for at udvikle sig fra en "opgave" til en "familie" lignende relation.

Det kan også være et billede på relationen eller dens tæthed som kan aflæses på indsatsen karakter (kontinuumet) og omvendt. Man kan sige, at relationens tæthed er omvendt proportional med opgavens karakter. Jo mere opgaven ændre sig fra et (samfundsmæssigt moralsk forpligtende = rapport/journal) samvær til et venskab til en familie, jo tættere bliver relationen og opgaven forsvinder. Den bliver spontant, autentisk og menneskelig.

Det er også det, der skiller det sociale arbejde fra det frivillige arbejde, som kontaktfamilierne udøver. Forpligtelsen pga. løn, dokumentation, output og at det skal udløse en eller anden ydelse socialt,

genstandsmæssigt eller økonomisk ud fra nogle love og rettigheder, til og for borgeren. Der ligger nogle "klare" implicitte forventninger i dette asymmetriske forhold uanset om man kan sammen(samarbejde) eller man synes, den anden har fortjent det eller ej. I det frivillige arbejde er det et samvær(en dyade), der er målet og som begge har lyst og overskud til af menneskelige årsager(motiver) og ikke, et andet incitament, som i det sociale arbejde, hvor relationen/samarbejdet er midlet til at udløse; for begge to: Borger = en ydelse og for den Professionel = løn. Et hierarkisk samvær – relation. Det er en anden dagsorden og er et politisk ønske om udvikling fra en "uønsket" situation til en ønsket "normal" hverdag. Dette skal ses som kraftigt karikeret, da mange indenfor professionelt socialt arbejde også vil påstå, at de udfører arbejde mere af menneskelige årsager en af lønnen.

Spørgsmålet er om man i de frivillige kontaktfamilier, er bevidst om relationens konsekvenser og etiske ansvar. Har man gjort sig klart fra starten, at "arbejdet" – opgaven man påtager sig kan skifte karakter til at blive et familiemedlem(idealet) med hvad det så indebære?? "Det kan godt være opgaven forsvinder; men er relationen forsat let?" Bliver det nogensinde et familiemedlem? Er det ikke "kun" menneskekærlighed, frivillighed en opgave så længe familierne skal "lede" efter effekten, resultaterne og selv får noget igen.

Det bliver vel først et venskab den dag brugerne "springer" eller ikke påtager sig rollen(stereotyp/stigma) og gør noget spontant. Selv tager initiativ for at bryde de regulerede rammer. Indtil da må familierne nok væbne sig med tålmodighed, da det er en lang proces, hvor ingenting er givet. Dette kan brugerne muligvis gøre os klogere på i det følgende.

Sådan som vi ser det, handler det om gennem familiernes metoder, relationsarbejde og samvær, at skabe anerkendelse og tryghed. Skabe et fundament der kan bære og ikke så meget, om det er et familiemedlem eller et venskab. Det er den stabile proces/metoderne over tid, der vigtig og ikke så meget resultatet(opgave – ven - familie), da alle relationer på et eller andet tidspunkt må ophøre og så må man stå på egen ben; men nok med nogle positive og konstruktive erfaringer, til at komme videre på.(Jf. fænomenologien)

Der vil altid være et asymmetrisk forhold, men måske et mere ligeværdigt forhold, da det er det, brugerne og familierne kommer efter og ikke en ekspert-/ klientrolle.

Men de er forskellige og det er vi også som mennesker, som familierne siger: **"Vi er overskudsmennesker" og fortæller: "Vi har sagt, at han bare kan komme forbi, når han er på vejen. Men det gør han ikke!!"**

De(brugerne) har brug for faste strukturer, dem holder de og det bliver måske aldrig anderledes.

Udefra kunne man godt tro, at brugerne havde masser af tid og overskud. Men gennem deres passivitet og indre struktur kommunikerer de nogle "usynlige" rammer, som familierne slås lidt med. Og det er dette spændingsfelt, som er udfordringen og det familierne gerne i fremtiden vil drøfte med ligestillede familier og vi gerne vil undersøge. Det er ikke for at blive mere professionel; men for at overleve: At indgå i relationer kan virke som common sence indtil de operationaliseres og gøres synlige(Items) indtil da, kan det virke som et spil mellem liv og død..." (Poulsen og Haugaard 2007)

Bilag 3

Fokusgruppeinterview 29/9-08 med tre mennesker, der har erfaring med at komme i kontaktfamilier.

Informanter er delt op i:

- **Y1 (kvinde)**
- **Y2 (kvinde)**
- **X1 (mand)**
- **O1** (Den styrende i interviewet)
- **O2** (Den observerende og supplerende spørgsmål).
- **XXXX** nævnes et par gange, som er projektkoordinator for netværksfamilieprojektet..

Pause(stilhed) er mere end 5 sekunder.

Interviewet.

Det startede lidt kaotisk, da der er tvivl om alt udstyret virker og hvordan spørgsmålene skal ”angribes”. Men så kommer vi i gang, da alt ser ud til at lyse og parate.

O.1: Vil du læse spørgsmålet op igen?

Y.1. Hvad har familierne givet jer og hvordan? Stilhed?(Stilhed)

O1: Hvad tænker I. Hvad har I fået ud af at komme i de her familier?

Y1 Det ved jeg ikke, jeg synes jeg har. For det meste af tiden har jeg haft hyggelige stunder. Der hvor det så ikke har været så hyggeligt har mest været. Det har mest været fordi at, det der forgår i mit hoved; måske. Og så de tanker jeg har gjort mig og sådan nogle ting.(Pause) Men det har givet så`en en form for struktur og nogen man har kunne besøge og så`en. Som ikke var en egens familie, men samtidig hvor der var plads til mig. For man havde nogle problematikker man skulle arbejde med og.... Jeg ved ikke. Jeg synes bare....Jeg overvejede det meget grundigt og... Men vi har også snakket om, at jeg er meget atypisk, for jeg har hus og kæreste og bil og vi har familie vi kommer sammen med og vi har venner. Men på en eller anden måde har jeg manglet, noget mere ballast på en måde. For jeg synes ikke på mange områder der har været plads til at være mig, hos mine forældre. Det har jeg haft et savn om. Så derfor har jeg ønsket mig en familie at komme ud til så`en hvor det var ok at være mig. Det synes jeg faktisk har været ok.....(Pause) Iskal bare spørge hvis der er noget I gerne vil vide.

O1: Ja,ja. Selvfølgelig. Ja, ja....(pause)

Y1: Så hygger vi os sammen eller sådan noget... Tager på turer sammen eller sidder bare og hygger. Det har ikke været så meget, de lige skal have lavet, så har jeg bare, hvis jeg ikke lige magter, at skal være med til det, det ene eller det andet. Nu har jeg også selv hus og så noget. Så er det ikke så`en at jeg har en lejlighed til at overtage andres have, da jeg også selv har have. Så sætter jeg mig til at spille klaver. Så har jeg haft mine egne ting med, så har jeg bare siddet og lavet det. Det ikke været så`en . Da har vi også sagt fra

starten, det var ikke så`en at jeg skulle underholdes. Jeg skal bare være der; egentlig. Være der.

O1: Hvordan har du mærket at kontakten/relationen har udviklet sig? Du sioger, Jammne det har jeg ikke lyst til for jeg har, nok med have derhjemme. Har du kunne mærke noget. Har detv udviklet sig? Er det nemmere at sige fra måske eller...i forhold til man kommer første gnag?

Y1: Jeg bliver mere afslappet af at kommer der. Der var så et halvt år, hvor jeg ikke rigtig kom hos dem, fordi, der gik jeg på dagsbehandling ude påXXXXXX. Jeg ved ikke om I kendet det?(Jo og anerkendende nikkende fra gruppen). I 5 måneder for der have jeg valgt at sats 100 eller 200 %. Så måtte venner og familie komme i anden række. Det har jeg ikke frotrudt for det har også givet mig meget.

O1: men spå var det også ok at komme tilbage igen til familien??

Y1: Ja.... De spurgte godt nok om det var det rigtige tilbud og så dan noget. Og nogen gange kan jeg da godt blive lidt..., når jeg tænker på. For jeg har så`en en meget travl hverdag, for jeg fylder den ud med mange kreative ting, træning og så dan noget. Og socialt og så`en lidt.....

O1: Tror du, de blev i tvivl?

Y1: nej det var ikke så`en at de blev i tvivl. Det var bare så`en jeg tænkte på. Hvis jeg ikke havde brug for det, så ville det godt glæde en anden. Og så var det jeg tænkte, jeg må indrømme jeg har de tanker, men samtidig, men nej...så synes jeg det er dejligt, at de ikke er for meget alligevel. For det var så det halve år. For så bagefter så kom der en periode, hvor jeg skulle sy brudetøj. Så det var faktisk alt og alle jeg forsømte...

O1: Ja, ..

Y1: Så æææ...men det er bare faldet tilbage i vante rammer, når jeg så besøger dem igen.

O1: Kan du sige med et ord, hvad er det de giver dig?

Y1: Det ved jeg godt nok ikk`.... ææææ. Jeg synes det er venskab og æææ... hvor der er plads til mig. Ellers er det bare altid hyggeligt, at være sammen med dem. Altså kan der selvfølgelig godt være, hvis man diskuterer noget et eller andet med dem. Man kan ikke altid synes det er interessant, det den anden snakker om. Så er det selvfølgelig også hygge og så`en, for at gøre plads til mig...

O1: Hvordan foregår sådan nogle diskussioner? Har du nogle konkret eksempler på det?

Y1: Ja men det var nu så`en her sidst gang. Vi kom meget til at snakke om vægt og sådan noget og motionere og der var vi bare rygende uenige. For vi er begge to meget heldige.... Ææææ. Konen i huset, hun kan bare æde og det kan man ikke rigtig se og han skal bare passe lidt på, som jeg har på fornemmelsen, så kunne han godt holde vægten. Og så tror, de ikke på, at lille mig skal motionerer, 7 – 9 t. i ugen. Jeg ved ikke om jeg snakker for meget om mig selv nu...?? 7-9 t. i ugenm og skal passe meget mere på end dem, det tror de simpelthen ikke på. For bare at kunne se så`en nogenlunde ud. Så det havde vi en diskussion om. Så....

O1: Hvad tænker du så bagefter. Styrker det jeres relation. Er det godt at have disse diskussioner?

Y1: Ja det synes jeg på en måde. Men så føler jeg, at jeg kommer....fordi jeg har mine problematikker, at jeg kommer lidt ud på gyngende grund, fordi at æææ.... Så bliver jeg bange for at blive for højtråben og sådan noget, for jeg ved ikke...jeg kan have lidt svært ved at styrer, at det løber af med mig. Så kommer det også, når man er i kontakt med

andre mennesker, så det det jo frem det hele(pause) Det er da noget man arbejder med. Det er også godt, at det er noget man arbejder med., når man ude blandt andre mennesker.

O1: Så du er lidt spændt til du skal til dem næste gang eller hva` ?

Y1: Det ved jeg ikke. Jeg har godt nok tænkt mig at give dem nogle facts og så dan, men jeg ved ikke...Jeg har også tænkt mig at melde lidt fra igen og sige, at, at jeg har altså min mening og erfaring med det ikke også..!!

O1: Ja, Ja...

Y1: Men jage har nok liudt svært ved at give slip fra så` en nogen ting. Det er generelt hvis der lige forstyre mig lidt. Men altså... Det kommer også op når man er sammen med....

O1: Me de har forståelse for din mening, Den måde du ligger det frem på, må du; kunne de godt se?

Y1: ja jeg tror godt de kan høre og se hvad det er jeg siger. Jeg tror heller ikke det er fodi de tror jeg lyver, men jeg tror bare ikke at andre mennesker forstår det. Hvis man ikke er vat til at leve sammen med nogen der har problemerne. Så æææ. Men altså.... Så ka vi godt diskutere ting som religion og sådan noget. Men altså, hvis det bliver for meget så har jeg bare sagt. Orker ikke lige at diskuterer det,

O1: Ja, og det går fint nok??

Y1: Ja det er fint nok. For de har en anden religion. For de er også kristen. Men ææææ..... De er så`en har helligdag om lørdagen. Og går i kirke hver lørdag. Og vegetar og sådan noget. Der er så`en lidt anderledes. Og andre måder at anskue tingene på; så.....

O1: Me det betyder ikke noget for jeres kontakt?

Y1: Nej, nej ikke andet en så`en, at det går ud på, at jeg tænker på atææææ. Det er som, det er at når det er noget med mig så det også noget med alle mulig andre så`en Ja som man kunne anfægte, jeg ved ikke rigtig om man kunne anfægte, men som andre ikke lige synes om.

O1: Hvad tænker I andre, når I hører det. Er det genkendeligt? Er det genkendeligt, der hvor I kommer fra? (Pause)

X1: Jeg har ikke været oppe og diskutere endnu, det har jeg ikk`.

O1: Endnu, så du venter på det?

X1. Jaa, Måske jeg skal have noget modstand også.

O1: Synes du at du mangler det? Mangler du lidt modstand eller...??

X1. Neejj. De er simpelthen for søde... (små ler)

O1. Jeg har skrevet et spørgsmål. Er det kun idyl i familierne?

X1. Det synes jeg.

O1: Ja, Kunne du tænke dig lidt mere pondus? Eller er det godt nok Der behøves jo ikke at være det?

X1: Der har ikke været nogen tidspunkt hvor jeg synes de er bare dumme eller sådan noget.(pause).

Y2: jeg synes også det er lidt svært med den rolle. Fordi de laver et stykke frivilligt arbejde. Så det er måske lidt svært at komme med lidt modvægt til det. Så er det jo e sted man opføre sig pænt og sådan noget.

O1: Ja, nemmelig.

Y1: Det er mere for mig et sted amn skal opføre sig som over for alle mulig andre mennesker, venner og sådan noget. Man skal ikke opføre sig pænere det ene sted end det andet sted. Tænker jeg os. Så`en tænker jeg, så`en(pause).

O2 : Så man skal ikke gå med fløjlshandsker på; nødvendigvis?

Y1: Nej; men jeg synes, at på nogen måde har jeg pænt brokket mig, at altså jeg synes I tager for meget hensyn til mig. Så sagde han. Han synes, også at jeg skulle give dem lov til at tage lidt hensyn, som måske ville være godt for mig. Fordi at...vi har jo vores begrænsninger os brugere og æææ...så på nogen måder kunne det måske være en støtte end at jeg tænker på at man siger, at man skal selv. F. eks hvis de ved at æææ... jeg blev lidt mindre stresset hvis de ikke lagde deres program om, så kunne de godt finde på det og så'en nogen ting.

O1: Hvis de forsætter med det? Jeg forstod det ikke helt.

Y1: Nej, det kunne godt f. eks. hvis de ved jeg nu kommer, øøø... i hvert til fald ikke foreslå noget, som de ved, der tror der kan stresser mig. Jeg ved heller ikke hvor håndgribeligt det er. Eller jeg kan tage og føle på. Så'en nogen ting f. eks.

O1: Tager du meget hensyn til dem?

Y1: Nogen gange synes jeg det. Men så har jeg også erkendt, at så'en er det, fordi at det godt kan være, at det er det, der er godt for mig. Det er heller ikke altid til at se, hvad der er godt. Fordi at , på den måde at. Jeg kan godt føle at jeg er parat til nogen ting i min proces, men så kan det godt være jeg ikke er det alligevel. Til at give slip på nogen ting. Til at være... Med noget struktur og sådan noget. Så kan det være at de faktisk oplever, at jeg bliver utryk ved og så kan det være derfor de laver om og sådan noget. Jeg synes faktisk, det er den balancegang(pause).

O1: Er de gode til at mærke?

Y1: både og På en måde er de rigtig gode, men på den anden side, så synes jeg også, at de; de snakker altid pænt til mig, det er ikke sådan at de kommer til at råbe af mig,. Det er da også en lille smule mystisk. Men det gør venner jo heller ikke normalt. Jeg kan da godt blive lidt ophisset, men så. Men det er ikke sikkert at det er specielt meget. Jeg har da også sagt at de skulle sige deres mening. Hvis de tror de kan komme til at skade mig ved det, så tror jeg heller de ville lade være med det, på den måde. På nogen planer gør de måske nok.

X1: Der er denne her balancegang, når man snakker sammen. Den ene yderlighed er når man er søn den er når man er en fremmed. Det er så'en lige et eller andet sted.

O1: Synes I bliver behandlet som en uldtot. De er lidt forsigtige.

X1: Ja.

Y1: Ja lidt....

X1: Det... Jo det mener jeg godt. Det tror jeg.

O1: Indtil videre. I hvert til fald.

Y1: Ja.

O1: Jeg ved hvor lang tid har I kommet i familierne?

X1: Et år.

Y1: Siden 2006 ... nej, jeg kan ikke huske det nu. Et par år eller 2½ år.

Y2: Jeg har nok haft længst. Jeg har haft 3 – 4 år .

O1 Ok. Du sagde før; man ikke rigtig kunne tillade så'en for meget. Har du også så'en at de behandler jer lidt forsigtige... som en uldtot? Nu skal vikke pres for meget sige for meget som Y1, de tager for meget hensyn, eller er de lige til, efterhånden? Nu har du jo kendt dem længe.

Y1Bryder ind: Jeg vil også sige lige til alligevel. Det er ikke så'en.

O1: Men du fornemmer alligevel lidt.

Y1: Ja...

O1: Som de passer på dig?

Y1: Ja...

Y²: Det ved jeg ikke. Så tæt går vi heller ikke på. Vi hygger os og så dan noget. Er ude og sådan noget, men Nej jeg synes, de er meget normale over for mig.

O1: Familierne sagde nemlig selv, at de oplevede lidt. Det var en proces der gik fra en opgave til et samvær, til en ven til en familie. Så`en oplevede de det. Og så`en sagde de også sådan går udviklingen på en måde. Hvad tænker I?

X1: Vi er meget i den proces, med at lære at kende hinanden først. Det er det første stadigvæk Men altså... Der kan også godt være nogen ting, der gør at man kommer tættere på hinanden. Så`en hvis der pludselig lige er et eller andet man skal. Hvis der kommer et eller andet...ææææ. Nu skal jeg tage et godt eksempel(pause) Hvis man nu skal låne en cykel eller et eller andet f.eks så, så....

O1: Kan du ringe til dem og sige har U en cykel jeg kan låne eller siger du det mens du er der?

X1: Det er nok mest når man er der, ja det tror jeg.

Y1: Jeg tænker da lige på en måde. Jeg føler mig meget privilegeret. Altså, det er ikke fordi jeg lige har lyst til at øre det, eller behov for at gøre det. Men hvis jeg havde lyst så kunne jeg sige... Så kunne jeg diskutere porno med dem. Det tror jeg. Der er ikke her nogen emner men ikke kan snakke om. Så det er meget frit på den måde. Ikke fordi de sidder og gør det, men heller ikke at de dyrker det. Men der er ikke ret meget man ikke kan sige.(pause)

O1: Nej. Gør I meget sammen? Aktive sammen eller bliver det meget snakken/samværet?

X1: Det er mest kaffe og lidt hjemlige ting og sager. Opgaver som jeg er med til at hjælpe.

O1: De huslige pligter?

X1: Ja, nemlig.

O1: Støvsuger du?

X1: Nej ikke endnu. Det kommer nok (med et smil).

O1: Bager kage?

X1: Nej, jo det gjorde vi godt nok til jul sidste år.

O1: Ja f. eks.

Y2: Vi har også mange hyggelige traditioner. Hun er gartner, hende som jeg kommer ved. Så hun hjælper med juledekorationer og sådan nogle ting.

O1: Så der er du med til at lave dekorationer.

Y2: Ja, og så laver jeg også min egen.

O1: Så det er sådan en tradition til jul.

Y2: Ja, hvis vi kan finde tid. Vi har, ja de har travlt og jeg har travlt. Så det er så`en at finde tid til.

O1: er det godt at lave noget konkret sammen?

Y1: Vi har gået nogle lange ture og så`en f.eks. Været på Bangsbo f. eks. Så har vi været med på weekend ophold, i den tro de har. Det var to overnatninger der, og så havde de inviteret os med som gæster, så måtte vi være med til, hvad er det, de hedder, de der workshops. Foredrag eller oplæg eller debatter, eller hvad vi havde lyst til. Det var meget frit. Så det...

O1: Er det jer der foreslår ting når I er der eller er det dem?

X1: Det er dem.

O1: Det er dem? Altså dem der sætter dagorden?

Y2: Det er blandet.

O1: Hvordan gør I det: Ser I i avisen eller er det årstiden traditioner der bestemmer?

Y1: Det er noget man godt kunne tænke sig F. eks Bangsbo eller... Eller koreansk eller sådan noget. Det har de også sagt, de gerne vil være med til sådan noget. Det så en hvad der falder ind. Så en som man gør over fra andre venner. Men det ved jeg ikke med I andre?

Y2: Vi har tit problemer med at finde et eller andet tidspunkt. Så er det letteste måske også et eller andet socialt samvær. For så er man heller ikke så afhængig af, at skulle finde et tidspunkt for begge partner.

Y1: Ja det kan også godt være svært for os. Har du også en meget travl hverdag(henvendt til Y2)?

Y2. Ja og fordi de har meget travlt og sådan noget.

O1: Men der er tid, når man er sammen. Så er der tid til at være. Sætte sig ned og være.? Ja sammenstemmende.

Y1: Hvor tit ser I jeres familier?

X1: Det svinger lidt. Det er fra mellem. Nogen gange så går der...3 uger og andre gange så går der en uge, ikk`.

Y2. Mit er engang i måneden.

Y1: Det er mit også. Det som det jeg ligesom kan overkomme. Hva med dig`?(henvendt til Y2)

Y2: jamen det er ca. en gang i måneden.

O1: Aftaler I fra gang til gang eller ??

Y1: Somme tider. Men det er ikke altid.

Y2: Det gør vi ikke vi ringer sammen.

Y1: Men så snakker jeg ikke så med dem i det daglige eller ringer sammen med dem. Det gør, man ikke i starten. Men så i perioder har jeg ikke så meget overskud til det og de havde også lidt travlt de gange jeg ringede så er det gledet ud. Jeg gør det heller ikke til mine venner mere. For det er mere vigtigt for mig at være sammen med folk. Eller lave nogle af de ting jeg grene vil. End at sidde over en telefon. Det er det blevet til.

X1. Ja man skal vænne sig til dem. Man skal lære dem at kende.

Y2. Man skal opbygge tillid. Det er i hvert til fald vigtig for mig for det tager noget tid.

Y1: Hmmm.... Er du så ved at føle dig tryk ved dem?

Y2: Ja, Men nu havde jeg også en dårlig erfaring fra en tidligere familie. Så det er også noget af det.

Y1. Ja det er forståeligt. (Pause)

Y2: Men tillid og blive respekteret og sådan noget(Pause).

O1: Har I fået den familie I savnede in dagligdagen?

Y1: nej det vil jeg ikke sige. Det...

X1: Nej der er mest i weekender og sådan noget.

Y1: Nej. Er det det, du mente?

Y2: Det er jo ikke en erstatning for ens egen familie.

X1: Det er noget helt andet.

Y1: Det kan jo godt være når ens egen forældre dør at det bliver mere en ballast. At da kom man mere end en gang i måneden eller oftere, hvis ens forældre ikke er der mere. Det som en form for holdepunkt.

Y2: Nu var det min baggrund for at søge. Nu har jeg søgt før. Før denne ordning kom op, søgte jeg en betalt støttefamilie. Det er fordi jeg har så en dårlige familierelationer og dårlig opvækst. Jeg søgte jo nok en egentlig erstatning. Men det er jo for omfattende. Det kan man jo ikke gå ind og forvente af en frivillig kontakt familie. Det bliver noget andet... Det bliver det sociale at have det hyggeligt sammen. Samvær.

Y1: Jeg synes, bare jeg havde forestillet mig en hel anden familie. Men så fik jeg den her. Og jeg er glad for den. Det er som man mødes på forskellige måder og planer. Jeg sad og tænkte på vi snakker rigtig godt sammen og sådan noget. For jeg har andre fritidsinteresser end de har. De er helt anderledes på den måde. Så øøø Det køre godt alligevel. Fordi jeg tænkte på måske nogen der var musikalske eller at lave hobby ting eller kreative ting gåture og sådan nogen ting og måske film om aftenen. Men det bliver ikke sådan noget. Det behøves det heller ikke at være. Vi kan være lige gode venner uden det lige er sådan noget. Jeg tror ikke, lige man skal prøve at finde sådan en kategori mennesker jeg skal holde af og være sammen med. Det tror jeg bare ikke. Jeg er da mere til at elske, den du er sammen med end alt det at skulle søge så meget. Nu vil jeg heller ikke sige ubetinget det andet. For det kommer and, på om man har en god kemi. At man har det rart sammen. Det er alfa omega., synes jeg. Det andet det er sådan set, nej det betyder ikke... Nej, det jeg sagde før, med at jeg ved ikke om, det er rigtig. Der var jeg så en lidt.

O1: Hvad tænker du på.

Y1: Det var det jeg sagde med at, man skal elske den man er sammen med. Det synes jeg også er meget godt sagt. Fordi der da en lille smule om det.

O1: Når I søger sådan en familie, så er det noget med at finde kemien. Du sagde det selv lige før (henvendt til Y1). Det var ikke så meget musik, som du interessere dig for og sådan nogen ting. Det var ikke det der gjorde at du faldt for dem. Men hvad er det der gør at man lige ... vælger den familie frem for en anden familie?

Y1: Det var den eneste familie der var og vi havde det rigtig og vi snakkede godt af fra starten, og det var rart at være der og så gik vi ligesom derfra. Jeg ved ikke med jer andre?

O1: Hvordan startede det?

X1: Vi var derude sammen med XXXX. Det var jo så gennem hende. Jeg ved ikke om man. Det kan vel også godt være andre?

Y1: Tænker du på bostøtte?

O1: Evt. en man har det godt med føler tillid til, tænker jeg.

X1: Så tog vi derud. Så lærte jeg dem bare at kende. Jamen altså....

O1: Så det var ikke ud fra fælles interesser som sådan du valgte, men mere kemien og matchen, du valgte ud fra.

X1: Ja, de er meget almindelige mennesker, så....

Y1: Er jeres fritidsinteresser så de samme eller er de meget forskellige.

X1: Nej der er.... Jeg kan jo også godt lide at gå rundt og tuller derhjemme med et eller andet og det gør de også meget i. Men det er så meget mere udbygget det de gør. For de har sådan et parcelhus og jeg bor så i lejlighed så der er den store forskel. Jeg kan også godt li`. Og så hjælper jeg dem derude. Jeg kan også godt li` hvis der er et bræt jeg kan

holde. Det er også socialt samvær. Det er helt vildt hyggeligt. Hvis man kommer der. For jeg har det med at være meget stresset og så en nogen ting. Og så kommer man derude og så er der e der siger, Hold det her bræt. Det er stort set bare en oplevelse; bare det. Det er noget nyt igen. Det giver mig noget, jeg ikke har i forvejen. Det der med at man æææ... Man er en del af et eller andet. Det tror jeg også. Det der med at være på førtidspension. Der har du jo ikke de der. Der har du jo ikke et job. Jeg går stadig og drømmer om et eller andet job, som jeg kan være en del af et eller andet. Jeg skal også nok få det på et eller andet tidspunkt. Fordi; altså ja altså... det var bare det(småler)

Y1. Hva' med jer har I så de samme interesser eller hva'? Eller er det også bare så kemien er der?(henvendt til Y2)

Y2: Altså i begyndelsen, havde jeg nok ligesom som dig, ønsket de samme interesser. Men i dag er det mere vigtigt at det er nogen jeg kan stole på. At det er ordentlige reelle mennesker jeg kan stole på. Så det er det, der betyder noget nu. Så er det jo så godt, at vi kan gøre det med juledekorationer; kunne gøre et eller andet sammen indimellem.

O1: Hvornår er man ordentlig og reel?

Y2. Jamen altså, hvis man respekter psykisk syge eller sådan noget. At der er en ordentlig respekt. At det ikke bare er på overfladen at de bare gør det fordi de lige skal vise at de gør en god gerning ved at være kontakt familie for en psykisk syg. At der er en mere grundlæggende....

X1. Forståelse.

Y1: At de har hjertet med i det det gør, er det du mener? At de virkelig ønsker dig?

Y2: Jamen at folk er til at stole på. Det ved man egentlig også godt, hvad det er. Men der er bare lige svært at definere hvad det er. Det er svært lige og....

O2: Ja, det er det jo. Det som du siger. At have hjertet på rette sted. At have hjertet med.

Y2: Ja, det kan godt være det er det.(pause)

Y2: At man også kan mærke, at folk også selv har prøvet nogen ting. Det betyder også noget. At det ikke kun jeg har. Måske selv har noget livserfaring. Mere forståelse...

X1: Jeg betragter min kontaktfamilie mere som, familie en d som venner. Jeg kunne godt tænke mig at komme helt derop, hvor man blive venner til sidst.

O1: Vil du hellere være ven end familie??

X1: Ja. Jamen så jo'e. Fordi de er på min alder, så....

Y1: Jeg ønsker da også at blive ligestillet med dem. Jeg håber da også at, blive rask på et tidspunkt. Men altså.... Men det kan også være skide irriterende på en måde, men også meget rart, at., at folk tager; tænker på hvordan man er som.... Hvordan man har det, så man ikke bliver presset alt for meget. Det synes jeg, er rart. (pause)

O1: Skal vi taget et spørgsmål mere? Det kan godt være de lapper over hinanden efterhånden, men bare tag et.

X1: Fortæl om jeres erfaringer?

O1: Er der nogle ting der er vigtig at formidle, synes I?

Y1: Det er i hvert til fald det jeg tænker på. Det er ok at være mig, når jeg kommer der. OK at være den jeg er og have de meninger som jeg har. Og der bliver lyttet til mig hvis jeg siger noget. Jeg bliver ikke ignoreret. Og der bliver talt pænt til mig ikke i et aggressivt tonefald eller... eller et eller andet. Det er utrolig rart. Har I det lige sådan? Der bliver talt pænt og assertivt til en. Og det synes jeg er utroligt. En glæde.

X1: Og du behøver ikke at være ensom. Sidde hjemme i lejligheden og tænke. Nu er løbet bare kørt. De andre er godt i gang med familie og det der. Men altså. Så får man så en tilbud her. Det er altså kanon. Ja, bruge tid sammen med....

Y1: Tænk der er mennesker, der gør sådan noget.

X1: Ja.

Y1 Det man ikke selv har overskud til.

X1: Ja.

Y2: ja.

Y1: Det er lidt vildt(Pause)

O1: Er der noget I kunne ønske jer?

(Pause)

Y1: At de i hvert til fald er dem selv. Og vi hygger os. Det er så`en...

O1: Men der er ikke noget I savner som så`en?

Y1: Ikke andet end det der, med det er svært med balancegangen. Hvornår bliver man pakket for meget ind i vat og sådan noget. Så kunne man selvfølgelig godt savne at lave et eller andet kreativt med dem. Men så kan man jo gøre det derhjemme eller et eller andet sted; et kursus.

O1: Kan du ikke tage det op med dem. Kan du spørge dem skal vi ikke....? Nu er det jul og sådan nogle ting.

Y1: Jeg har spurgt dem om hvis der har været noget. Som f. eks juledekorationer. Nej det plejer de ikke at lave....

O1: Nej; det er så på grund af deres tro?

Y1: Nej det tror jeg så men ikke. Ikke nødvendigvis. Men ellers ... så æææ. Det er mest dem der får lov at bestemme. Jeg vil heller ikke presse mig så`en på. Det gør man heller ikke med venner.

O1: Nej, nej...

Y1: Hvad med jer andre(pause)?

X1: Jeg synes at, det er hyggeligt som det er. Nu har vi altså lige en have der skal graves eller et eller andet. Nå ja jeg skal også til at hjem....(alle ler lidt)

O1: Siger du det?

X1: Nej slet ikke. Man bestemmer selv hvor meget man vil være med i det. Det kan bygges op på sådan et paln, så man godt kan være med ikk`. (pause) Men det er skønt at være sammen med nogen, som, som har nogen kreative sider ikke også. Vi ska´ jo. Så`en som at diskuter musik, det kunne da også være meget sjovt at prøve det(pause)

O2: Men XXXX. Den familie du kommer hos. Er de ikke ældre end dig?

X1: Nej der er på min alder.

O2: Hvor gammel er de?

X1: 35 og 39 tror jeg det er.

O2: Så det gør også en forskel hvilken alder I har?

X1: Det gør det. Altså, hvis de var på mine forældres alder, så ville det være noget andet. Det er helt klart. Det er jo... Men stadigvæk, så kunne de jo godt have givet mig noget alligevel ikk`. Fordi så var man mere så`en mor og far i dem. Jeg har været vandt til at have ældre forældre. Det akn godt være det er ikke sikkert. Men det err rigtig nok. Det med alderen, der er jeg jo meget heldig ikk`. At det lige blev dem ikk`. (Pause)

O1: Så for dig har det været mere vigtig at finde en ven eller venner frem for en familie?

X1. Ja,.....ja(pause).

Y1: jeg tænkt godt nok mest på det der familiære. Det der med æææ..
X1: det gjorde jeg også.
Y1: Med en god ballast i starten. Men jeg ved ikke hvad jeg skal kalde det. Tendensen bliver lidt mere mor far artig, når de er 50 år, når jeg er 38, så...`Men altså jeg ved ikke. Tror man kan være lige så gode venner selv om man har forskellig alder. Det er bare forskellige interesser man deler sammen; måske.
O1: Hvor går grænsen fra familiemedlem til ven?
Y1: Det er nok mere... Nej det ved jeg ikke. For mit vedkommende har det måske mere været at, det bliver lidt mere forældretypen, når det har været. Når de næsten kunne være ens forældre.
O1: Altså Alderen??
Y1: Ja måske. Så er de også mere moden og har livserfaring og sådan noget.
Y2: Familie er for mig lidt tættere.
X1. Man opnår jo aldrig den der tryghed, der hjemme hos ens forældre. Den samme følelse fornemmelse. Den opnår man ikke. Det er jo kun engang man har den.
Y2: Det er jo så nok den jeg ikke har så meget med, som jeg havde håbet at finde.
Y1: Har du så fundet den, synes du?
Y2: Nej.. egentlig ikk`. Jeg må nok acceptere, at jeg står uden en egentlig familie og sådan noget og i stedet få nogle venskaber. Ikke fordi de ikke gør det godt, men det er jo altså ikk`.... Jeg er også en del af. Jeg føler også jeg er end el fa det på den måde bliver inviteret med til fødselsdage sammen med resten af familien. Så på den måde, er jeg da en del af det. Men det bliver jo ikke det samme som....
Y1: Nej der er også ligesom den der grænse der. Hvor meget kan man tillade sig at presse sig ind i en ny familie.
Y2: Det er også det, jeg startede med, den der pæne rolle man måske har, da det nu er frivilligt. Så man føler man kommer.....
X1. Jeg føler, jeg har mistet mine forældre. Og æææ... Så det at komme ind i en anden familie. Det er ikke det samme; men det er lige så godt. Ja, jeg tænkte på...
Y1: Det betyder måske også mere for dig, når du/hvis du ikke har dine forældre mere.
X1: Ja; men det har jeg ikke(Pause)
Y1: Så kan de være nok så irriterende ens forældre.....
X1: Jep...
Y1: Så uassertive: Eller hva` det nu end er. Kærligheden set fra min side, er noget helt specielt ens forældre på trods af alt. Så`en har jeg det i hvert til fald(Pause)
O1: Tag bare et spørgsmål, når I synes, nu har vi uddebatteret det. Der har vi ikke mere at snakke om. Tag I bare et nyt.

Y2: Familierne siger, de ønsker at gøre det rigtige og ikke bare noget ud af posen. Hvad tænker I om det?

(Pause)

O1: Forstår i spørgsmålet?

Y2: De ønsker, at gøre det rigtige i forhold til vores situation. Det kan altså være, når jeg siger jeg har den der pæne rolle, når jeg kommer. At de heller ikke kan være sig selv. Det kan godt være, ja.

Der har jeg også,.... Der har jeg nok savnet lidt at man har fulgt op lidt, at man følger op på det. Jeg har haft en samtale med XXXXX. Der havde jeg også brug for det, for jeg havde positiv erfaring før. Men at man netop kan følge op på de der forventninger, man har til hinanden. Det ligger lidt, at jeg måske kan snakke med XXXX, st det ligger lidt dybere. Det ligge så`en måske lidt usagt. Forkerte forventninger. De ønsker at gøre det rigtige og ikke bare køre af sig selv.

Y1: kan du ikke sige noget direkte til dem. Eller føler ikke at du ikke kan?

Y2: Jeg synes, det er svært at snakke om følelser med dem, Ikk`.

Y1: Er det fordi det er dem eller fordi det er dig?

Y2: Begge dele måske tror jeg.

O1: Var det, det der skete i den tidligere familie? Blev det for tæt eller hva´ var det...?

Y2: Nej, jeg synes bare ikke jeg følte mig respekteret og måden det blev afsluttet på. De blev bare væk fra nogle møder. Jeg følte mig ydmyget og krænket simpelthen. Så det har sat sig så`en lidt. Så jeg tænker, hvis jeg siger noget her, så bliver de bare væk. Så det kan godt være at det sidder lidt. At jeg har de der følelser med, uden at få det bearbejdet i den nye familie.

O1: Så du tænker det er godt at have de her møder med XXXXX.?

Y2: Ja, Det er ikke noget vi har , men det kunne måske være en ide.

O1: Så man for stoppet lidt op?

Y2: Ja; hvad er forventningerne. For om man siger om det er dem eller mig der har det svært. Selvfølgelig har jeg det svært med nogen ting inden for det sociale. For ellers havde jeg ikke haft en familie. Så jeg har svært ved at snakke om følelser. Jeg har svært ved at snakke om andre ting så.....

Så hvis det altså lige som skulle blive. Nu er det en sted jeg bare tager hen og hygger mig socialt en gang imellem. Men hvis man skulle få noget mere udvikling i familien, så kunne det måske være en ide at, Det var et sted jeg kunne udvikle mig noget mere.

Y1: Jeg tror det havde været godt, at have nogle samtaler om det.

Y2: Om forløbet (Pause)

Y1: Hvis der er nogen ting som jeg er i tvivl om, så prøver jeg at snakke med min mand om det eller ZZZZZ(tilbud i socislpsyktrien), hvordan jeg skal sige det. Det har jeg det nogen gange lidt svært ved. Hvordan kan man sige det, uden at gå i selv sving. Og så siger de det tit på så` en en pæn måde. Og det er altid faldet i god jord. Og der sker ikke en døjt ved det. Jeg synes nogen gange det er svært og øøø...Få det sagt, så det bliver pænt(pause)

O1: Skal de have så`en en form for kompetence udvikling. Skal de have nogen viden, de her familier?

Y1: Nej det er jo ikke behandler.

Y2: Jeg synes da min familie klare sig udmærket, dem jeg har nu i forhold til tidligere.

Fordi de virker meget fordomsfrie og sådan noget.

Y1: Nej det ved jeg ikke. Det synes jeg ikke. Ikke andet hvis der er problemer, så kan de jo kontakte XXXX. Ellers kan vi snakke om det. Ellers så bliver det behandlere, det synes jeg heller ikke jeg har lyst til.

X1: Jeg synes bare. De skal bare være familie.

Y1: Være sig selv.

O1: Så når de siger de vil gøre noget rigtig og ikke bare noget ud af posen hvad tænker I så?

X1: Der kan da godt komme noget rigtig godt ud af posen. Der kan komme kage eller... (ler).

Y2: Så en har jeg slet ikke tænkt på dem. Som om de gerne vil gøre det rigtige.

Y1: Jeg tænker da på dem, som nogen der generelt, bare vil give. Bare den måde de er over for hinanden. Gerne vil give en noget ballast, så man kan klare livets modgang (Pause)..... Det ser jeg da som noget positivt.

Y2: Der så også den tillid jeg skal arbejde på at bygge op.

O1: Det er jo ikke sikkert, at det familierne siger, er rigtigt. Det er jo også vigtigt at høre, hvad I synes, der er rigtigt. Det er jo bare en ide/antagelse, de havde, da de sagde det.

Y1: Men det vigtigste er at de er sig selv; synes jeg.

X1: Ja, Ja.

Y2: Ja at man har et ligeværdigt forhold. (Pause).....

O1: Skal vi taget et nyt spørgsmål?

X1: Skal jeg tage et(rækker ud)

X1: Skal familierne vide noget om jeres baggrund?(Tid på optager 44.35)

X Det vil jeg sige er det er det bedste, hvis man vil have et venskab altså..

Y1 at de skal vide alt eller...

X nej det behøver de ikke..

Y2 nej...

Y2 det synes jeg også, men der er igen det der, så skal der næsten være opfølgning af samtaler og sådan noget fordi det ikke er noget jeg lige snakker om i hverdagen der er man jo bare socialt sammen, der skal være opfølgning, hvis de skal forstå lidt dybere hvorfor jeg reagerer som jeg gør og sådan noget..

Y1 ja...

Y1 de har nogen gange spurgt efter om det er det det drejer sig om nor du reagerer sådan, så har jeg også forklaret dem nogle ting, intv1 når det spørger, hvad siger du så til dem, jeg fortæller hvordan det er eller hvordan jeg tror det er, hvis jeg ikke er fuldstændig klar over det, det siger os at jeg bare kan fortælle det jeg har lyst til, det har jeg så gjort lige når, der tilfældigvis er brug for det, men jeg bruger dem ikke sådan til at hælde vand ud af ørene hos og snakke problemer med, altså den grundlæggende, jeg sidder ikke og græder snot fordi jeg har været op at skændes med min mand eller sådan noget, intv1 kan man tage disse ting op i et opfølgingsmøde...

Y2 man sidder jo ikke og snakker problemer generelt derude, Så hvis man skal have en lidt dybere forståelse, altså ikke for at snakke problemer, men for at de skulle få en forståelse for, hvorfor man er den person man er, og hvorfor man reagerer som man gør så tror jeg, hvis de gerne vil gøre det rigtigt, så tror jeg et det ville være en ide med en samtale, hvor de fik noget baggrund, om hvad jeg har lavet

Y1 har du ikke mod på at fortælle dem lidt efterhånden

Y2 når jeg er der derude er der også børn og sådan noget så det er jo altså..

Y1 ja det kan godt være svært

Y2 ja det kan godt være svært når, det er nogle svære tanker man går med, når der er børn så passer det ikke lige ind i sammenhængen.. Det er derfor vi måske aldrig kommer rigtigt tæt på hinanden fordi...

Y1 de har altså også halv voksne børn, dem her mine og så har de to plejebørn ellers så er det ikke sådan at jeg behøver at tage dem ud i enerum for at sige noget, det er ige meget om de andre er der.. jeg har en gang imellem gjort det, hvor jeg har spurgt vil du lige komme med, jeg har lige brug for at sige noget så gør de det også, hvis de lige har tid (pause over 5 sek)

Intv1 jeg tænkte skal de overhovedet vide noget, hvis man skal være venner, det sagde du noget om X...

X ja det synes jeg

Y2 andre folk forstår bedre, hvorfor jeg reagerer som jeg gør, hvis de kender noget til min baggrund, så jeg synes ellers bliver det sådan lidt kunstigt samvær, hvis man ikke kender noget...

X ja...

Y1 jeg synes både og fordi at ellers.. jeg har fået besked på at jeg ikke skal sidde at undskylde for den person jeg er, det er nok også fordi jeg har fået det noget bedre ved det... jeg har så også fortalt dem en del fordi der var også, havde jeg også.. har jeg også stadig væk en del problemer, men der er blevet mere som at jeg prøver at tænke at, hvis der sker noget skal jeg selvfølgelig sige noget, men ellers så skal jeg bare prøve at betragte mig selv som ganske almindelig, altså at man ikke skal sidde at forklare alle sine svagheder eller forklare at...sidde at undskylde sig selv...

Y2 jeg synes ikke det hedder, at man behøver at undskylde sig selv at man giver en forståelse for, hvorfor man er den person man er..det synes jeg ikke..

Y1 nej men nogen gange kan det godt være f.eks. hvis man anden gang.. det fik jeg i hvert fald at vide, da jeg gik i terapi, han sagde, hvorfor fortæller du sådan og sådan når du har været sammen med dem tre gange..hvorfor ikke bare lade mennesker selv tage en vurdering af om de synes du er ok, jeg synes også begge to er i orden men det er også noget med en balance gang i det.. Y2 jeg det er jo ikke noget man skal gøre hele tiden..

Y1 ja det ved jeg også godt og det er også fint.

Intv2 sådan er det vel generelt mellem venner at hvis man skal kunne forstå hinanden er man nødt til at fortælle noget og have en baggrunds viden om hinanden..

Y1 ja.

Intv2 så det er vel også det der gør sig gældende her..

Y2 jeg har måske generelt svært ved dette...hvor meget skal man sige, og hvor meget skal man ikke sige

X ja...

Y1 jeg synes at det er svært fordi...jeg har også svært ved at skelne, hvor meget skal man sige og hvor meget skal man ikke sige, jeg har så fået nemmere ved det...

Intv2 nu når det er svært og det er det vel i en eller anden forstand i alle nye bekendtskaber, men kan det, at man er sindslidende besværliggøre det yderligere..gøre det det endnu sværere?...

Y1 ja.. jeg er skide bange for at folk de bliver bange for mig og sådan noget, hvis jeg begynder at græde, begynder at reagerer lidt voldsomt, så er der nogen gange jeg har næsten lyst til at fortælle alt med det samme, sådan så er det overstået..så ved de hvor slem jeg er...så tænker jeg også hvor lang tid går det før...så tænker jeg også nu skal jeg advare folk..det er slet ikke sikkert at i andre kan nikke genkendende til dette..

Y2 hvis det får en forståelse for hvorfor man reagere som jeg gør i stedet for at sige det er en psykisk lidelse, jeg har jo været igennem ting der gør at jeg reagerer som jeg gør...

X hvis man har noget tungt med i lasten så er det også svært...det er med at tage det positive først, så kan man altid komme hen til det tunge, men..

Y1 det er svært at komme ved nye mennesker, og sige jeg har sku nogle skide svære problemer, at fungere psykisk, det er ikke skide fedt, at komme med den viden, når man skal ud for at møde andre mennesker, det gør ondt fordi at man ved på et tidspunkt, hvis de kommer tæt på en, så oplever de delvist hvordan det er og det synes jeg på en måde er et nederlag, at man viser de ting, at man kommer til at vise det, for så er det jo mindre godt, men sådan er det desværre.

Intv2 du sagde lige før, at du gerne ville fortælle dem noget fordi så kunne de se, hvem du egentligt var...

Y1 det har jeg brug for, fordi så er det overstået, så har de fået at vide, hvor slem man er...i stedet for bare kunne sige som et normalt menneske...ved du hvad jeg er hverken dårligere eller ringere end andre mennesker og der er ikke nogle speciel hensyn...så er det nemmere at kunne sådan...man ved man ikke kan frastøde mennesker..det kan jeg godt misunde ved jer andre..

X vil du lige række mig colaen...

Y1 har i det også sådan?

X ja men altså, det kan ikke betale sig at gå rundt og så, bare tænke at jeg er for dum til det her eller et eller andet..

Y1 nej men det giver lidt angst at skulle ud for at møde nye mennesker..

X det gør det..(colaen bliver hældt op og det bruser)..det er klart nok, men altså de familier, de er jo også kvalificerede, tit altså, hvis man har noget i lasten så kan det være, men nærmest kan bearbejde det med dem på et tidspunkt.. det kan godt ske..

Y1 jeg tror faktisk også at de healer sådan en familie, de er healende..

X ja...

Intv1 synes i at man går med en hemmelighed i forhold til familierne...

Y1 nej..

Y2 nej..

X nej..

Y2 jeg tror der gerne, at jeg vil åbne mig for dem, hvis det var det, jeg skal bare lige finde...

Intv2 så der er sådan en proces...

Y2 der er meget forskel på, hvor de er voksne børn(henvist til Y1) når jeg er der ude er det altid små børn, så kan jeg jo ikke lige sidde og snakke om, hvad som helst, så der er meget forskel på situationen, hvad man kan snakke om...

X hvis man har en af dem i bil på et tidspunkt, så kan man måske åbne posen lidt, hvis der nu er et eller andet man gerne vil snakke om..

Y1 i er ikke sådan sammen når børnene ikke er hjemme, er i haven eller i skole? (henvist til Y2)

Y2 nej den ene er ikke så stor og den anden er.. for et par år siden var vi i biografen en gang...

Y1 jeg må indrømme at jeg, jeg har svært ved at finde ud af det, hvis det var mig der kom i en familie med små børn, så tror jeg at jeg ville spørge om jeg kan snakke selv om at der er børn, fordi det har forældrene vel også en fornemmelse af, der er også forældre der har det sådan at intet skal skjules for børnene med mindre at det er meget groft eller noget, der

er også nogen der mener at sådan nogle ting skal de ikke vide nu, jeg tror måske at de er forskellige, jeg aner ikke hvad der er bedst i børneopdragelsen...

Y1 jeg vil nok sige at mine personlige problemer, det har ikke noget at gøre med børnene at gøre, det er noget jeg skal snakke personligt med dem om...

Y1 det er også hvad man føler...

X skal jeg tage et spørgsmål til?

Intv1 ja..

"Hvorfor tror i at familierne er kommet ind som et tilbud"

Det er fordi det er så, der er mange mennesker der har et behov for at være sammen med andre mennesker, altså jeg har da været ensom tit, jeg har tænkt mig ensom, men det er det igen, men det jo bare som noget kontaktværk..

Y1 føler du dig så meget mindre ensom nu..

X ja det synes jeg, ja.. altså jo tættere man kommer på familien, jo mere altså... jo bedre.. er det jo altså.. det bliver varmt og trygt.. efterhånden, det kan jeg mærke, det er skønt.... man havde sådan lidt af et standpunkt.. sådan et luksus standpunkt(lidt latter fra alle)

Y1 standpunkt..

X jeg sådan et luksus standpunkt, hvor man kan tage ud og så bare være sig selv og hjælpe nogen med et eller andet...

Y1 ja...

Intv1 dækker de noget som ikke var før..som ikke har været tidligere, der er jo mange tilbud kan man sige, men hvad er det lige de gør?

Y1 men det er jo... Y2 de er med til at give en normal hverdag på en eller anden måde, jeg går ud fra at det er sådan et eller andet behov, netop som X siger er der mange der er isoleret og måske ensomme...

X ja, det tror jeg også at der er...der er jo væresteder og sådan noget, men det bliver man måske træt af på et tidspunkt af en eller anden grund det ved jeg ikke, men det er jo ikke alle dage de har åbent...

Y1 det er rart at have flere alternativer...

Y2 det er også noget andet at være i en familie end, hvad de professionelle gør..

X der er også det med at tage op på den psykiatriske skadestue, det er godt nok mens man er der, men når man kommer ud igen er situationen der igen...så er det bedre med en kontaktfamilie..

Y1 det er så vigtigt at man bare får lov til at være som man er, det ville man måske ikke få lov til at være, hvis man er sammen med sin egen familie/forældre..

Intv1 dvs. at de giver noget de etablerede systemer ikke kan give jer.. det bliver noget andet?

Y1 psykologen kan jo heller ikke give familiehjælp vel..

X men det er noget rimeligt nyt, den her ide er det ikke? Intv1 jo det er det..det er meget nyt, men jeg tænker da at det kommer op på baggrund af nogen af de ting i siger.. det er et udækket behov..

X ja, hvor længe har det kørt..

Intv1 der er mange forskellige projekter rundt om i landet, der har kørt på forskellige tidspunkter, men det er nok dig der ved det bedst, du har jo mest kontakt til projektkoordinatoren..

Y2 jeg kan ikke engang huske det... intv1, jeg tænker at sådan som det kører nu, det har det gjort i to år..

Y2 først havde jeg kontakt med en anden familie, det var gennem anden person som kørte det i første omgang..i den her for er det lidt anderledes, hvor de var lidt lønnede til at starte med..

X jeg synes at det er flot af de mennesker som gør det frivilligt som har travlt som har travlt i deres hverdag og så har overskud til en til, det er utroligt..

Y2 jeg har så også en frivillig støttekontaktperson, det har jeg faktisk haft mere udbytte af, altså vi er kommet tættere på hinanden..

Y1 hvordan har du fået sådan en?

Y2 det kan jeg ikke engang huske, fordi jeg kan ikke engang huske, hvem der står for det, det er Sind der står for det, jeg vil nemlig ringe for at sige tak for det, fordi det har været så godt, det er blevet sådsn et rigtigt veninde forhold så det har været...jeg tror at det er igennem Sind...

Intv2 kunne man ikke også tænke sig at familien også kunne gå hen og blive det, et rigtigt familieforhold eller venne forhold også måske?

Y2 jo det kan man da ønske...altså jeg ved ikke om, hvorfor vi ikke lige er kommet tættere på hinanden, men vi kan have det lidt svært med at diskutere følelser og sådan noget...

X det er også det når man kommer i sådan en kernefamilie som min er så er det man tænker, hvor står jeg, der skal man lige finde sin egen plads altså, det er svært det synes jeg...

Y1 det er også svært nogen gange så tænker man på, at det skal være mine nye forældre, så går jeg sådan i ekstremerne, nej det skal bare være venner, men jeg kan godt styre mig og jeg synes egentlig heller ikke at det skal være forældre når det kommer til stykket, der har jeg også haft nogle tanker. Det er ikke sådan at det har været et stort problem eller noget jeg tænker mere bare på dem som venner, men det der basale behov kan godt drille lidt...

Intv2 men det kan vel godt være en familie i situationstegn uden at man nødvendigvis er nødt til at sige at det er en mor eller en far eller forældre?

Y1 ja...

X ja..

Y1 det kan bare være nogen man holder af at være sammen med om så det er det ene eller andet, det kan være lige meget..

X man føler sig ikke påtrængende, men alligevel, det er det der med altså, man skal jo...man er kun den man er...man har jo en eller anden form for rolle derude, den skal man lige finde tror jeg, måske det ved jeg ikke, men sådsn har jeg det bare...

Y1 men sådan har man det vel sammen med alle mennesker..

X Ja.. Y1 på en eller anden måde så finder man lige sin rolle..

X ja det er rigtigt nok...

Y1 men det er da dejligt..nu har jeg også mand og hus så har jeg også når vi har venner og sådan noget, der mangler ikke noget at få tiden til at gå med, men hvis jeg var single og sådan noget, så ville jeg være meget glad for de tilbud Kildehuset har..

X ja..

Y1 men jeg vil også synes det var en kæmpe tinge at få en familie ud over at sidde derude onsdag og hver søndag fordi, det er jo ikke altid der sker lige mange ting...

X ja.. Y1 så der var andre alternativer til bare at hænge der, nogen gange var det røv kedeligt

X ja.. Y1 fordi der ikke rigtigt var nogen eller sådan noget...

X ja det kan godt være kedeligt..

Y1 jeg hvis der ikke rigtigt er nogen..

X ja..Kidehuset er i hvert fald et rigtigt godt tilbud det synes jeg.

Y1 ja..(pause over 5 sek.)

Intv1 skal vi tage et spørgsmål mere?

Hvorfor har i ønsket en kontaktfamilie

Pause over 5 sekunder.

Y2 jeg har sagt for mit vedkommende er det pga. at jeg selv har stået uden familie og har savnet en familie og så har jeg nok også oprindeligt, haft mange tvangstanker i hverdagen, så havde jeg nok også håbet på at komme ud et sted hvor jeg kunne fungere praktisk, så det er oprindeligt derfor jeg har...og så siden hen så er det måske bare blevet at skabe tillid til andre mennesker at..... (pause over 5 sek.)

Intv1 havde du nogle forventninger til dem? (pause over 5 sek.)

Y2 det ved jeg ikke lige hvad jeg skal svare på... (pause over 5 sek.)

Y1 jeg synes jeg har sagt det...(pause over 5 sek.)

X1 jeg har for meget fritid i weekenden, så det er derfor, der er nok mange som ville ønske bare jeg var i den situation (henvist til at have så meget fritid som X føler han har), men det er jo det igen altså, men kommer ikke ud for at gøre de ting man drømmer om, hvis man er i en familie eller et eller andet, hvis man er familiefar drømmer man om at det måske kunne være dejligt at have 14 dage et eller andet sted alene, jamen naboens græs det er altid grønnere ik?

Y1 jo..

Y1 jeg kan også godt følge dig, hvis det er konstant man går og føler sig meget ensom, så er det belastende, det tror jeg at det vil være for de fleste..

X ja..

Y1 det er jo ikke sådan bare lige at du kan sige de og de weekender der vil jeg slappe af eller den uge der vil jeg slappe af, man er jo tvangsindlagt til det, hvis ens venner ikke kan se en tit og det ene og det andet, så er man tvunget til at være alene..

X ja..men...ensomhed det kan man godt blive som førtidspensionist det kan man altså godt, ja det kan alle blive tror jeg egentlig... (pause over 5 sek.)

Y1 er der mange familier der gerne vil være med, er der kommet flere?

Intv1 der er ikke kommet flere koordinatoren har nogle enkelte hun skal ud for at snakke med, men det er ikke sådan at det falder over benene på hinanden..

Intv2 der her lige varet opslag i avisen her for en 14 dage siden så jeg..

Y1 jeg tænker også bare på hvordan man kunne gøre for at bryde fordommene, før jeg kom ind under dette kriterium, jeg har altid selv synes at der ikke var som det skulle være, med mine tanker og sådan noget.. men jeg har ikke tænkt på mig selv som psykisk sindslidelse, personlighedsforstyrrelse eller, hvad nu det er..jeg har da også selv fordomme...jeg tror simpelthen de tror men er en eller anden ligesom..voldsom der afreagerer og er mystisk og tror at der er mange der tror det...

Intv2 I kan blive psykiatriens ambassadører med at gå ud og fortælle om det..

X vi kan gå over broen med et skilt, vi er sindslidende og er stolte af det... (høj latter fra alle)

Intv1 nej jeg tænker nu i kommer hos familierne i er sammen med i siger det bliver normalt på en eller anden måde, det er ikke så farligt, det går faktisk godt, så fortæller de det ud til andre og så går ringene sådan ud..

Y2 det kan man jo gøre alle de steder hvor man er til hverdag, men jeg er bare ikke så åben til hverdag generelt...

Y1 det er heller ikke alle jeg går og fortæller det til jeg fortæller det til venner til mine forældre og kun de venner som jeg har gennem kildehuset, det er også svært for mig, jeg tror ikke, jeg tror at det vil være rimeligt ok at fortælle det til resten af vennerne...

Intv2 hvorfor er det svært at fortælle til andre?

Y1 der er fordi jeg kommer til at føle mig som en eller anden freak...

Y2 jeg har også stadigvæk... man skulle tro at nu har man taget den der BID uddannelse og så troede at man blev stærkere eller lidt stærkere, lidt stærkere er jeg da også blevet, men jeg har stadigvæk sådan at når jeg går på skolen nævner jeg det som regel ikke...

X når der er noget i radioen så er det jo også en eller anden sindslidende der er gået bersærk eller sådan noget...

Y2 det er ikke så meget det, jeg er mere bange for at få medynk eller sådan noget..

X ja..

Y1 jeg er mere bange for at folk skal tage afstand, jeg hørte også at.. er det hver anden der ikke bryder sig om at bo ved siden af nogle psykisk syge, så tænker jeg også så er jeg nok ikke en god nabo, jeg tænker at det er da skrækkeligt, det kan også godt være at jeg ikke havde været bedre selv, hvis jeg ikke havde vidst noget...

X f.eks. det med at høre stemmer, jeg kom ud for en her den anden dag hun sagde at det er sku da normalt at høre stemmer og hun var læge eller et eller andet, men det kommer an på hvad det er for noget, men ja det er normalt og det har jeg ikke, jeg er gået rundt i 13 år og har tænkt at det er unormalt, det er med at være på det rigtige sted på det rigtige tidspunkt med de rigtige mennesker, som kan få det fortalt til en..

Y1 da jeg var barn troede jeg også at dem der var skizofrene var sådan nogen personlighedsspaltede personer, jeg troede bare ikke at det var ganske normale mennesker som bare havde lidt problemer, jeg toede det var sådan nogle som var gæk gæk i låget, men altså....

X vi skal vise dem noget andet skal vi.. (latter)

Y2 at man ikke åbner sig op, går også at man ikke får de tætte kontakter så...det er jo der det så nok bliver problematisk...

Y1 det vil det ikke blive hvis det er nogen der holder af dig, tror jeg ikke, så tror jeg at der er meget større tolerance..

Y2 ja det har du nok ret i...

Y1 det tror jeg ikke man skal være bange for, for så skrider de alligevel på et tidspunkt for de kan jo mærke hvordan man er dem man kommer tættere på, hvis man skal give sig selv den trøst...

Y2 jeg er nok mere bange for at vise svaghed og blive ynket og sådan noget....

Y1 jeg kender det godt, før jeg vidste hvad jeg fejlede, havde en personlighedsforstyrrelse så er det jeg overvejede om jeg skræmte andre mennesker væk fordi jeg reagerede ud af i stedet for...jeg reagerede voldsomt en gang imellem ved at blive meget vred og sådan noget, det har også gjort at jeg er blevet angst, men der er ikke

noget at gøre ved det så må man bare leve i den angst, hvis jeg har lyst til at lære nogle nye mennesker at kende, så må de skride hvis de får brug for det det er der ikke noget at gøre ved...

X det bliver også nemmere og nemmere at takle sin sygdom med tiden, det synes jeg i hvert fald, jeg lærte mig engang den sætning hvor jeg sagde, du har det dårligt, men det bliver bedre igen ik. Så går der måske bare en halv time så bliver det bedre igen, i stedet for man tænker åhh nej nu kan jeg lige så godt vente på at jeg bliver psykotisk klokken 19.00 eller sådan noget (latter) (pause over 5 sek.)

Y1 har i også haft meget med svigt i jeres liv, på nogle områder..

Y2 jeg har sagt at jeg har haft en problematisk barndom...

X jamen jeg har haft en god barndom, jeg tror mest at det var mig der svigtede i livet, fordi jeg pludselig sank bagud og kom på bistandshjælp og så, det jeg tror at jeg var på bistand i 5-10 år, jeg tror at det var der omkring...så men ja...

Intv1 skal vi tage et spørgsmål mere.

Er det socialt arbejde eller ej?

(pause over 5 sek.)

X jamen det er da socialt arbejde, hvem har skrevet dette spørgsmål?(ironi)(latter)

Y2 der er det jo at jeg har den frivillige kontaktperson, det er jo gået over i et veninde forhold, det har slet ikke noget med det at gøre (henvist til socialt arbejde)...

Y1 jeg synes både og, da de gik ind i det for at glæde et andet menneske, for at gøre noget socialt, men de har også hjertet med for de vil det, bare gerne være venner og sådan noget..så som jeg føler det... Intv1 men hvor er det det sker, hvor er det går fra hun ikke er veninde til hun er veninde, hvor går skellet?

Y2 det er både vi snakker om altså, måden hun engagerer sig på f.eks. hvor jeg ikke vidste om jeg skulle melde mig til BID, der var det hende der bakkede mest op at det var lige det helt rigtige for mig, altså måden hvor på hun engagerede sig personligt på i mig det går sådan lidt ud over...

Y1 hvad er det BID...

Y2 det er brugerlærer uddannelsen og så..altså også det med at jeg bliver inviteret med til hendes fødselsdag sammen med hendes andre veninder, til hendes fødselsdag, men det er jeg nu også i den frivillige kontaktfamilie, der er jeg også inviteret med. Det er også måden vi er sammen på, en uformel kontakt..ikke fordi jeg bare sådan uden videre ringer til hende det gør jeg ikke...er det svar nok? Intv1 ja det er det vi synes der er spændende, hvor går grænsen det er sådan nogle usagte ting..der er svært..sådan diffust, men vi ved alle sammen hvad det er vi kan bare ikke rigtigt sige det, det er lidt det vi står i, hvor går grænsen fra det sociale arbejde, fra at være et samvær til at blive en familie, det der skel.... (intv1 fortsætter med at snakke i det uendelige)

Y2 nu har jeg været meget glad for min støttekontaktperson, der er jo også meget forskel på dem hvor man kan sige, der føler man jo også at de gør lidt ud over deres arbejde måske, hvor andre..det måske mere er deres arbejde, der vil selvfølgelig være en forskel. (pause over 5 sek.)

Y1 men det vil måske bære derover af, hvor det ikke føles så meget som arbejde for dem, så er det jo oprigtigt og mere venskabeligt, i stedet for vis de gør det for meget til et

projekt så er det mere hjælpe organisationen der træder i kraft igen.... Intv2 et nyt socialt tilbud?

Y1 ja de hjælpe organisationer som skal ud for at redde....et andet menneske eller sådan noget...groft sagt.

(rygepause)

Supplerende spørgsmål fra intv2, ***Bør der være nogle tydelige rammer for familierne, hvad man kan bruge familierne til, bør det gøres tydeligere?***

X om de skal have nogle arbejdsopgaver eller hvad?(ironi) man får sådan en pjece så kan man bygge sin egen familie eller hvad (latter)

Y1 jeg synes at det er fint som det er fordi man kan ikke lave en opskrift..

X nej fordi man er jo et menneske, så det er individuelt..

Y2 der hvor jeg kunne bruge de samtaler, men kan muligvis ikke lave nogle faste rammer, men man kan snakke om det han af vejen måske, hvad rammerne er..

Intv2 så det er noget der skal udvikles rammerne..

Y2 det synes jeg, da det er menneskelige forhold..

Intv2 så det er ikke nogen forhold der kan tydeliggøres/tages forbehold for fra start?

Y1 der var det Y2 sagde, det er jo ikke meningen at vi skal bruge dem som terapi, at det skal være ganske almindeligt samvær og give os noget andet...

Intv2 men det vi oplever er i dette interview og måske også kontaktfamiliernes interview er, at der er en gensidig berøringsangst, familierne tænker måske de samme som jer.. kan vi nu tillade os at gøre det, kan vi nu tillade os at sige de her ting dermed er der fra begge sider en berøringsangst.... X ja der er en ramme der skal brydes...

Y1 jeg synes da nok.. det kan være svært i situationer, hvor man kører rundt i et eller andet, men synes bare at familierne skal være sig selv....

Intv2 så man kan muligvis ikke sætte nogle rammer op, men der er noget der skal udvikles over måneder og år?

X ja

Y1 man kan ikke sætte tid på..

X det eneste der er, det er at det er en kontaktfamilie...

Y2 jeg synes godt at man tage det op ved samtaler..

X ja

Y2 jeg føler lidt at jeg står i en ydmyg rolle fordi jeg står der afhængig af deres hjælp, som er frivillig, det ville måske hjælpe hvis man tog det op og snakkede om det...

X jeg så havde sin støttekontaktperson med..

Y2 ja projektkoordinatoren..

Intv2 så man kan sige at det er en form for en familierapeut i situationstegn, som man får med til at snakke med familien (latter), det er måske en som kan hjælpe til med at få kommunikationen i gang..

Y2 ja..

Y1 det sagde projektkoordinatoren dog også til mig at hvis der var noget kunne jeg tale med min bostøtte om dette. ..

Y2 men det er sjovt nok så har jeg jo den frivillige kontaktordning der har der jo ikke været noget det har bare kørt.....

Y2 men det kan godt være at i griner lidt når der bliver sagt det der familieterapeut, men det er vel ikke så ulogisk, hvis man selv har nogle dårlige familierelationer med, så er det måske svært bare at komme ind og fungere i en familie...

Y1 jeg kan da opfordrer dig til at, hvis du laver nogle møder, hvor du fortæller lidt om, hvad du har lyst til intv2 spørgsmålet er hvad man skal kalde det en familiecoach det kan hedde mange ting.. (snakken i munden på hinanden)

Y2 det skal bare være en...

Intv1 det må være koordinatorens rolle det her..man kan lige tage en telefon til hende og snakke med og sige der er et eller andet her, hvordan kan vi lige komme over dette og finde ud af hvordan det kan gribes an, det du siger at der er nogen som man lige kan vende tingene med...Der kunne man godt bruge projektkoordinatoren og sige, hvordan skal jeg lige få dette her serveret på en ordentlig måde uden at støde dem, de er trods alt frivillige...

Y2 nu har jeg også oplevet dårlige erfaringer med en anden familie, de blev jo væk og sådan noget... Intv1 det vi oplever er at familierne står lidt på samme måde, hvor meget skal vi presse, hvor meget kan vi sige.

Intv1 er der noget i er kommet i tanke om er der noget i synes det er vigtigt at få med afslutningsvist..

Y1 jeg kommer til at tænke på, at hvis der kommer konflikt, er det vigtigt at få det bearbejdet så man kommer ud med så få sår som muligt. (pause over 5 sek.)

Y2 jeg tror også at jeg vil måske følge lidt op på det her med og prøve at se om ikke jeg kan få en samtale så det kan blive lidt i retning af min frivillig kontaktperson ordning, altså det gode forhold jeg har der, jeg vil gerne arbejde med at kontaktfamilie forholdet kan blive lige sådan... Intv1 så kan du måske bruge projektkoordinatoren i den sammenhæng..

Y2 ja lige en enkelt gang....

Intv2 vi talte tidligere om en forum for frivillige kontaktfamilier, kunne man forestille sig et forum for mennesker der kommer i de frivillige kontaktfamilier?

Intv1 sådan et netværk?

X det kunne da...

Y2 jeg synes at jeg har lært meget, du fortalte om hvordan du kan diskutere med familien(henvist til Y2 og du har et lidt andet forhold, det kan jeg da godt lære noget af Y2 det er jeg da glad for.

Y1 men på en måde så tænker jeg, at jeg ikke har så meget brug for det, fordi jeg... det er selvfølgelig noget andet at sidde her nu, det må jeg nok indrømme, men så skulle det mere være...at man mødtes en gang om året eller sådan noget, det er sådan på det plan at jeg tænker, eller hver halve år...

X det kunne være sjovt at udveksle erfaringer det kunne det...

Y1 jeg det kunne det, men ikke sådan noget...det er nok ikke hver måned der er noget nyt at snakke om... Y2 vi har heller ikke så meget tid nogen af os tror jeg ikke (latter)

Y1 det har været mere givende end jeg lige havde regnet med....

(Slut 10:17-fil 2)

Bilag 4

De 6 in vitro begreber (emne kategorier) defineret ud fra følgende in vivo koder

Behovet for relation (motiv) bygge på følgende in vivo koder:

- *Men på en eller anden måde har jeg manglet noget mere ballast på en måde*
- *Jeg skal bare være der egentlig. Være der.*
- *jeg har så`en dårlige familierelationer og dårlig opvækst. Jeg søgte jo nok en egentlig erstatning.*
- *Det giver mig noget, jeg ikke har i forvejen*
- *Man er en del af et eller andet*
- *Jeg kunne godt tænke mig at komme helt der op, hvor man bliver venner til sidst....*
- *du behøver ikke at være ensom. Sidde hjemme i lejligheden og tænke. Nu er løbet bare kørt.*
- *De andre er godt i gang med familie og det der*
- *må nok accepterer, at jeg står uden en egentlig familie og sådan noget og i stedet får nogle venskaber*
- *det er jo gået over i et veninde forhold*
- *har et behov for at være sammen med andre mennesker, altså jeg har da været ensom tit, jeg har tænkt mig ensom*
- *man kan tage ud og så bare være sig selv og hjælpe nogen med et eller andet...*
- *de er med til at give en normal hverdag på en eller anden måde, jeg går ud fra at det er sådan et eller andet behov, netop som X siger er der mange der er isoleret og måske ensomme...*
- *det er rart at have flere alternativer...*
- *jeg selv har stået uden familie og har savnet en familie og*
- *jeg har for meget fritid i weekenden*
- *hvis det er konstant man går og føler sig meget ensom, så er det belastende, det tror jeg at det vil være for de fleste..*
- *ensomhed det kan man godt blive som førtidspensionist, det kan man altså godt, ja det kan alle...*
- *I begyndelsen, havde jeg nok lige som dig, ønsket de samme interesser, men i dag er det mere vigtigt, at det er nogen, jeg kan stole på*
- *Jeg ønsker da også at blive ligestillet med dem. Jeg håber da, også at blive rask på et tidspunkt.*
- *jeg har da været ensom tit*
- *jeg tænker mere bare på dem som venner, men det der basale behov kan godt drille lidt...*
- *for mit vedkommende er det pga. at jeg selv har stået uden familie og har savnet en familie og så har jeg nok også oprindeligt haft mange tvangstanker i hverdagen, så havde jeg nok også håbet på at komme ud et sted hvor jeg kunne fungere praktisk, så det er oprindeligt derfor jeg har...og så siden hen så er det måske bare blevet at skabe tillid til andre mennesker at.....*
- *Hvis man vil have et venskab*

At være sindslidende/det alment menneskelige (målgruppen) bygger på følgende in vivo koder:

- Så hvis man skal have en lidt dybere forståelse, altså ikke for at snakke problemer, men for at de skulle få en forståelse for, hvorfor man er den person, man er, og hvorfor man reagerer som man gør
- Det der foregår i mit hoved
- Jeg kan have lidt svært ved at styre, at det løber af med mig.
- Men så i perioder har jeg ikke så meget overskud
- Jeg håber da også at, blive rask på et tidspunkt
- hvis man har noget i lasten så kan det være, man nærmest kan bearbejde det med dem på et tidspunkt
- haft mange tvangstanker i hverdagen
- Jeg går stadig og drømmer om et eller andet job
- det er fordi jeg kommer til at føle mig som en eller anden freak...
- når der er noget i radioen, så er det jo også en eller anden sindslidende, der er gået bersærk eller sådan noget...
- det er ikke så meget det, jeg er mere bange for at få medynk eller sådan noget..
- jeg er mere bange for at folk skal tage afstand,
- hun sagde at det er sgu da normalt at høre stemmer
- da jeg var barn troede jeg også, at dem der var skizofrene var sådan nogen personlighedsspaltede personer, jeg troede bare ikke at det var ganske normale mennesker som bare havde lidt problemer,
- jeg troede det var sådan nogle som var gak gak i låget, men altså....
- det bliver også nemmere og nemmere at takle sin sygdom med tiden, det synes jeg i hvert fald,
- har I også haft meget med svigt i jeres liv?
- jeg har haft en problematisk barndom
- Andre folk forstår bedre, hvorfor jeg reagere som jeg gør, hvis de kender noget til min baggrund.
- Så jeg synes, ellers bliver det sådan lidt kunstigt samvær, hvis man ikke kender noget...(til baggrunden)
- ... har jeg også stadig væk en del problemer, men der er blevet mere som at jeg prøver at tænke, at hvis der sker noget, skal jeg selvfølgelig sige noget, men ellers så skal jeg bare prøve at betragte mig selv som ganske almindelig, altså at man ikke skal sidde at forklare alle sine svagheder eller forklare at... sidde at undskylde sig selv...
- jeg er skide bange for, at folk de bliver bange for mig og sådan noget, hvis jeg begynder at græde, begynder at reagerer lidt voldsomt, så er der nogle gange jeg har næsten lyst til at fortælle alt med det samme, sådan så er det overstået...så ved de hvor slem jeg er...så tænker jeg også hvor lang tid går det før...så tænker jeg også nu skal jeg advare folk...det er slet ikke sikkert at i andre kan nikke genkendende til dette..
- en forståelse for hvorfor man reagere som jeg gør i stedet for at sige det er en psykisk lidelse, jeg har jo været igennem ting der gør at jeg reagerer som jeg gør...
- hvis man har noget tungt med i lasten så er det også svært...det er med at tage det positive først, så kan man altid komme hen til det tunge, men..
- det er svært at komme ved nye mennesker, og sige jeg har sgu nogle skide svære problemer, at fungere psykisk, det er ikke skide fedt, at komme med den viden, når man

skal ud for at møde andre mennesker, det gør ondt fordi at man ved på et tidspunkt, hvis de kommer tæt på en, så oplever de delvist hvordan det er og det synes jeg på en måde er et nederlag, at man viser de ting, at man kommer til at vise det, for så er det jo mindre godt, men sådan er det desværre.

- det har jeg brug for, fordi så er det overstået, så har de fået at vide, hvor slem man er...i stedet for bare kunne sige som et normalt menneske...ved du hvad jeg er hverken dårligere eller ringere end andre mennesker og der er ikke nogle speciel hensyn...så er det nemmere at kunne sådan...man ved man ikke kan frastøde mennesker...det kan jeg godt misunde ved jer andre..

- det kan ikke betale sig at gå rundt og så, bare tænke at jeg er for dum til det her eller et eller andet..

- det giver lidt angst at skulle ud for at møde nye mennesker..

- jeg tænker også bare på hvordan man kunne gøre for at bryde fordommene, før jeg kom ind under dette kriterium, jeg har altid selv synes at der ikke var som det skulle være, med mine tanker og sådan noget.. men jeg har ikke tænkt på mig selv som psykisk sindslidelse, personlighedsforstyrrelse eller, hvad nu det er..jeg har da også selv fordomme... jeg tror simpelthen de tror man er en eller anden ligesom..voldsom der afreagerer og er mystisk og tror at der er mange der tror det...

- jeg har også stadigvæk... man skulle tro at nu har man taget den der BID uddannelse (Brugerlærer uddannelse) og så troede at man blev stærkere eller lidt stærkere, lidt stærkere er jeg da også blevet, men jeg har stadigvæk sådan at når jeg går på skolen nævner jeg det som regel ikke...

- jeg er mere bange for at folk skal tage afstand, jeg hørte også at... er det hver anden der ikke bryder sig om at bo ved siden af nogle psykisk syge, så tænker jeg også så er jeg nok ikke en god nabo, jeg tænker at det er da skrækkeligt, det kan også godt være at jeg ikke havde været bedre selv, hvis jeg ikke havde vidst noget...

- Men så i perioder har jeg ikke så meget overskud

- jeg er skide bange for at folk de bliver bange for mig og sådan noget, hvis jeg begynder at græde, -begynder at reagerer lidt voldsomt,

- er svært at komme ved nye mennesker, og sige jeg har sku nogle skide svære problemer, at fungere psykisk, det er ikke skide fedt

Familiernes (systemernes) struktur/rammer, er funderet i følgende in vivo koder:

- Man kan ikke lave en opskrift

- jeg synes ikke det hedder, at man behøver at undskylde sig selv at man giver en forståelse for, hvorfor man er den person man er...det synes jeg ikke...

-dårlig erfaring fra en tidligere familie (henvisning til hvorfor det kan være vanskeligt at indgå i relationer)

- Der var plads til mig

- For jeg synes ikke på mange områder der har været plads til at være mig, hos mine forældre

- Vi kom meget til at snakke om vægt og sådan noget og motionere og der var vi bare rygende uenige.

- Nej. De er simpelthen for søde

- Det var den eneste familie der var

- Ja, de er meget almindelige mennesker

- At der er en ordentlig respekt. At det ikke bare er på overfladen at de bare gør det fordi de lige skal -vise at de gør en god gerning
- At de har hjertet med i det de gør
- At man også kan mærke, at folk også selv har prøvet nogen ting
- Der bliver lyttet til mig, hvis jeg siger noget
- Måske selv har noget livserfaring Mere forståelse...
- Altså, hvis de var på mine forældres alder, så ville det være noget andet.. Fordi så var man mere -Nej det er jo ikke behandler ... De skal bare være familie.
- De virker meget fordomsfrie
- Være sig selv.
- Nogen der generelt, bare vil give
- Når jeg er der derude, er der også børn og sådan noget... når der er børn så passer det ikke lige ind i sammenhængen.
- når jeg er der ude er det altid små børn, så kan jeg jo ikke lige sidde og snakke om, hvad som helst
- jeg vil nok sige at mine personlige problemer, det har ikke noget at gøre med børnene at gøre, det er noget jeg skal snakke personligt med dem om...
- hvis man har en af dem i bil på et tidspunkt, så kan man måske åbne posen lidt, hvis der nu er et eller andet man gerne vil snakke om..
- det kan bare være nogen man holder af at være sammen med
- de har også hjertet med
- familierne skal være sig selv...
- ikke terapi
- man kan ikke sætte tid på
- At man kan mærke, at folk også selv har prøvet nogen ting. Det betyder også noget...
- Måske selv har noget livserfaring. Mere forståelse.
- At folk er til at stole på.
- Men altså.... Men det kan også være skide irriterende på en måde, men også meget rart, at., at folk tager; tænker på hvordan man er som.... Hvordan man har det, så man ikke bliver presset alt for meget. Det synes jeg, er rart. (pause)
- ... men der er igen, det der, så skal der næsten være opfølgning af samtaler og sådan noget, fordi det ikke er noget, jeg lige snakker om i hverdagen, der er man jo bare socialt sammen.
- der skal være opfølgning, hvis de skal forstå lidt dybere, hvorfor jeg reagere, som jeg gør og sådan noget.
- ... så tror jeg hvis de gerne vil gøre det rigtig rigtigt, så tror jeg, at det ville være en ide med en samtale, hvor de fik noget baggrund, om hvad jeg har lavet.
- men det vil måske bære derover af, hvor det ikke føles så meget som arbejde for dem, så er det jo oprigtigt og mere venskabeligt, i stedet for vis de gør det for meget til et projekt så er det mere hjælpe organisationen der træder i kraft igen
- jeg føler lidt at jeg står i en ydmyg rolle fordi jeg står der afhængig af deres hjælp, som er frivillig, det ville måske hjælpe hvis man tog det op og snakkede om det...
- at hvis der kommer konflikt, er det vigtigt at få det bearbejdet så man kommer ud med så få sår som muligt.
- jeg vil måske følge lidt op på det her med og prøve at se om ikke jeg kan få en samtale så det kan blive lidt i retning af min frivillig kontaktperson ordning, altså det gode

forhold jeg har der, jeg vil gerne arbejde med at kontaktfamilie forholdet kan blive lige sådan

- men altså de familier, de er jo også kvalificerede

Metoder (hvordan skabes relationen) er defineret ud fra brugernes udsagn i de følgende in vivo koder:

- Så hygger vi os sammen eller sådan noget...Tager på ture sammen eller sidder bare og hygge

- Sætter jeg mig til at spille klaver

- har egne ting med

- have der skal graves

- jeg kan godt lide, hvis der er et bræt jeg kan holde det er også socialt samvær.. det er helt vildt hyggeligt.

- Vi hygger os og sådan noget

- Det er mest kaffe og lidt hjemlige ting og sager. Opgaver som jeg er med til at hjælpe.

- De huslige pligter?

- Så er det godt, vi gør` det med juledekorationer. Kunne gøre et eller andet sammen ind imellem.

- været med på weekend ophold

- Så er det letteste måske også et eller andet socialt samvær

- Lave nogle af de ting jeg gerne vil

- Men det er skønt at være sammen med nogen, som, som har nogen kreative sider ikke også

- Der kan da godt komme noget rigtig godt ud af posen.(henvist til familiernes citat om at gøre det "rigtige")

så tror jeg, hvis de gerne vil gøre det rigtigt, så tror jeg, det ville være en ide med en samtale, hvor de fik noget baggrund, om hvad jeg har lavet"

- Turist

- for et par år siden var vi i biografen..

Effekt (hvad opnår den sindslidende), den positive, hvis man kan sige det, kom vi frem til ud fra følgende in vivo koder:

- Sådan en mor og far i dem

- For det meste af tiden har jeg haft hyggelige stunder

- det har givet sådan en form for struktur

- Jeg bliver mere afslappet af at komme der.

- Jeg synes det er venskab og æææ... hvor der er plads til mig. Ellers er det bare altid hyggeligt, at være sammen med dem

- Jeg ønsker da også at blive ligestillet med dem

- jeg tror faktisk også at de healer sådan en familie, de er healende

- tættere man kommer på familien, jo mere altså... jo bedre.. er det jo altså.. det bliver varmt og trygt..

- det er også noget andet at være i en familie end, hvad de professionelle gør..

- psykiatriske skadestue, det er godt nok mens man er der, men når man kommer ud igen er situationen der igen...så er det bedre med en kontaktfamilie

- psykologen kan jo heller ikke give familiehjælp vel
- man opbygger tillid
- man bliver respekteret
- Det er jo ikke en erstatning for ens egen familie, det bliver mere en ballast en form for holdepunkt, det bliver det sociale at have det hyggeligt sammen...samvær.
- rart at være der.
- hold det her bræt, det er stort set bare en oplevelse; bare det...Det er noget nyt igen...det giver mig noget, jeg ikke har i forvejen.
- man er en del af et eller andet.
- nogen jeg kan stole på
- Der er ikke her, nogen emner man ikke kan snakke om
- jeg betragter min kontaktfamilie mere som venner end som familie.
- det er ok at være mig, når jeg er der. Ok. At være den jeg er og have de meninger som jeg har. Der bliver lyttet til mig hvis jeg siger noget... Jeg bliver ikke ignoreret..og der bliver talt pænt til mig ikke i et aggressivt tonefald..der bliver talt pænt og assertivt til en...og det synes jeg er utroligt..en glæde..skønt at være sammen med nogen.
- invitere med til fødselsdag.
- bearbejde det man har med i lasten..
- føler sig ikke så ensom mere
- sådan et luksus standpunkt, hvor man kan tage ud og så bare være sig selv og hjælpe nogen med et eller andet.
- de er med til at give en normal hverdag på en eller anden måde,
- kan tage ud og så bare være sig selv og hjælpe nogen med et eller andet...
- de er med til at give en normal hverdag på en eller anden måde
- det kunne være sjovt at udveksle erfaringer, det kunne det...

Den svære relation er den anden dimension i effekten og er det, som brugeren ikke får opfyldt umiddelbart, hvilket ikke er uvæsentlig. Det var de temaer og emner, der kom til os gennem kategoriseringen af følgende in vivo koder:

- Hvis jeg ikke havde brug for det, så ville det godt glæde en anden
- Tænk der er mennesker, der gør sådan noget.
- jeg synes, at det er flot af de mennesker, som gør det frivilligt, som har travlt, som har travlt i deres --hverdag og så har overskud til en til, det er utroligt.
- Jeg har ikke været oppe og diskutere endnu, det har jeg ikk`...
- man føler sig ikke påtrængende, men alligevel...
- jeg synes også det er lidt svært med den rolle. Fordi de laver et stykke frivilligt arbejde. Så det er måske lidt svært at komme med lidt modvægt til det. Så er det jo et sted, man opføre sig pænt og sådan noget.
- Så sagde han. Han synes, også at jeg skulle give dem lov til at tage lidt hensyn, som måske ville være godt for mig.
- Jeg har da også sagt, at de skulle sige deres mening
- Der er denne her balancegang, når man snakker sammen. Den ene yderlighed er, når man er søn, den er, når man er en fremmed.
- Så tæt går vi heller ikke på.
- er meget i den proces, med at lære at kende hinanden først
- Ja man skal vænne sig til dem. Man skal lære dem at kende.

- Man skal opbygge tillid. Det er i hvert til fald vigtig for mig for det tager noget tid.
- det kommer and, på om man har en god kemi. At man har det rart sammen.
- Hvor meget kan man tillade sig at presse sig ind i en ny familie.
- jeg startede med, den der pæne rolle man måske har, da det nu er frivilligt
- Det kan altså være, når jeg siger jeg har den der pæne rolle, når jeg kommer. At de heller ikke kan være sig selv
- Det ligge så`en måske lidt usagt. Forkerte forventninger.
- Jeg synes, det er svært at snakke om følelser med dem
- sidder jo ikke og snakker problemer generelt derude
- jeg har måske generelt svært ved dette... hvor meget skal man sige, og hvor meget skal man ikke sige
- vi kan have det lidt svært med at diskutere følelser og sådan noget
- jeg er bare ikke så åben til hverdag generelt...
- at man ikke åbner sig op, gør også at man ikke får de tætte kontakter så...det er jo der det så nok bliver problematisk...
- føler lidt at jeg står i en ydmyg rolle fordi jeg står der afhængig af deres hjælp, som er frivillig
- hvis man selv har nogle dårlige familierelationer med, så er det måske svært bare at komme ind og fungere i en familie...
- hvis der kommer konflikt, er det vigtigt at få det bearbejdet, så man kommer ud med så få sår som muligt

Bilag 5 – Spørgsmål til informanterne om demografiske forhold

Personlige data:

Køn?:

Alder?:

Søskende?

Hvor mange?

Uddannelse.

Hvor mange år og evt. hvilken uddannelse?:

Arbejde.

Er du på arbejdsmarkedet; i så fald hvad arbejder du som/med?:

Indtægt.

Pension?, lønindtægt? Andet?:

Fritidsinteresser.

Hvad foretager du dig?

Børn og alder?:

Er de flyttet hjemmefra?:

Hvornår blev du syg?

Har du fået en diagnose; i så fald hvilken?

Tak for ulejligheden.

Mikael og Ulrik

Bilag 6 – Skema over demografiske forhold

Demografiske forhold for informanterne

Køn:	kvinde	mand	kvinde	X
Alder:	41 år	34 år	38 år	
Søskende:	0	1	0	
Uddannelse:	Fag på videregående efter folkeskole	1.år på længerevarende uddannelse, (grundforløb) - Brugerlærer	Flere fag og uddannelser på højere læreanstalt	X
Arbejde:	Nej	Rengøring	Dagtilbud	X
Indtægt:	Pension	Pension	Pension	X
Fritidsinteresser:	Mad, sport, bøger, syning m.m	Musik og sport	Musik, sport og syning	X
Børn:	Nej	Nej	Nej	X
Blev syg:	Omkring teenager alder. Men nok altid.	Altid	Måske født med eller opvæksten som spæd	X
Diagnose:	Mange forskellig, men ikke afklaret	Skitzofreni	Emotionel borderline forstyrrelse	X

Bilag 7 - Handlingskema jf. Høgsbro

Betingelser/ normer

- "jeg synes at det er flot af de mennesker som gør det frivilligt som har travlt som har travlt i deres -hverdag og så har overskud til en til, det er utroligt."
- "jeg synes også det er lidt svært med den rolle. Fordi de laver et stykke frivilligt arbejde. Så det er måske lidt svært at komme med lidt modvægt til det. Så er det jo et sted man opfører sig pænt og sådan noget."
- "Man er en del af et eller andet."

Vilkår, individets situation

- "det er svært at komme ved nye mennesker, og sige jeg har sku nogle skide svære problemer, at fungere psykisk, det er ikke skide fedt, at komme med den viden, når man skal ud for at møde andre mennesker, det gør ondt fordi at man ved på et tidspunkt, hvis de kommer tæt på en, så oplever de delvist hvordan det er og det synes jeg på en måde er et nederlag, at man viser de ting, at man kommer til at vise det, for så er det jo mindre godt, men sådan er det desværre."

Handlinger

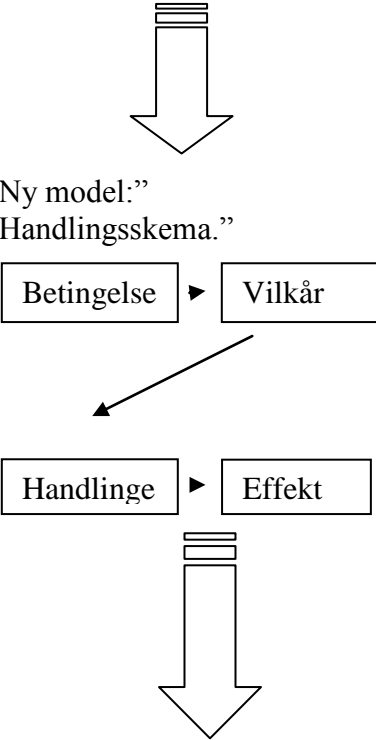
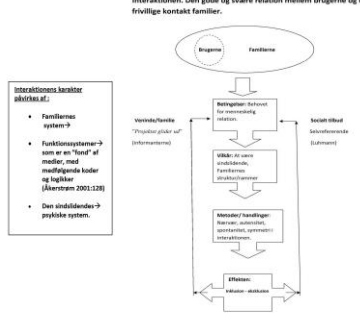
- "Det er mest kaffe og lidt hjemlige ting og sager. Opgaver som jeg er med til at hjælpe."
- "jeg kan godt lide, hvis der er et bræt jeg kan holde det er også socialt samvær. Det er helt vildt hyggeligt."

Effekt/konsekvenser

- "Det er jo ikke en erstatning for ens egen familie, det bliver mere en ballast en form for holdepunkt, - det bliver det sociale at have det hyggeligt sammen... samvær."
- "Det ligge så en måske lidt usagt. Forkerte forventninger."
- "Jeg synes, det er svært at snakke om følelser med dem."

Bilag 8 - Skema over kodningen og forskningsprocessen

<p>1. kodning.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Behovet for relation(motiv) - Forventninger - Hvad søger brugeren: - tillid - samvær - ligeværd - minimere ensomhed - indhold i hverdagen - integration/inklusion - rummelighed - forståelse - familie - venskab - veninde - Rummelighed - Forståelse - Tillid - Samvær <p><i>Andre temaer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At være sindslidende - Det alment menneskelige(målgruppen) - Stigmatisering - Tabu - Mangel på integration - Inklusion - Indhold i hverdagen - At bevare "facaden" - Familiernes struktur(rammer) 	<p>2. kodning</p> <p>Behovet for relation(motiv)</p> <p><i>med følgende underordnede in vitro begreber:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvad søger brugeren, - - Forventninger, - - (søger efter)tillid, - - (søger efter)samvær, - - (søger efter)ligeværd, - - (søger efter at minimere)ensomhed, - (søger efter)indhold i hverdagen, - - (søgen efter)integration/inklusion, - - (søgen efter)rummelighed, - (søgen efter)forståelse, - - (søgen efter)familie, - - (søger efter)venskab, - (søger efter)veninde. <p>At være sindslidende/det alment menneskelige(målgruppen) med følgende underordnede in vitro begreber:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stigmatisering, - Tabu, - Mangel 	<p>3. aksial kodning</p> <p>Kausal betingelse</p> <p>= Behovet for menneskelig relation(motiv).</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Fænomenet(kern ekategorien) =</p> <p>Den svære relation</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Konteksten =</p> <p>Strukturerne/rammerne (familiernes)</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Intervenerende omstændigheder</p> <p>= At være sindslidende/ det alment menneskelige (målgruppe)</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Handlings- og interaktionsstrategier =</p> <p>Metoder(hvordan skabes relationen)</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Konsekvenser =</p> <p>Effekten(hvad opnår den sindslidende)</p>	<p>4. Selektiv kodning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Den svære relation(kernekategorien) defineret som: <ul style="list-style-type: none"> - Berøringsangst - At bevare facaden - Forsigtighed - Tabu - Hvem sætter dagsordenen, -"Spilleregler" - En proces/udvikling, - Omsorg(den sindslidendes) - Forståelse(den sindslidendes) - Taknemmelighed(den sindslidendes) - Ydmyghed(den sindslidendes) - Relationens tæthed - Forsigtighed - Roller - Tvivl - Balancegang - Kemi. <p>Disse kategorisere vi til:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Roller - Strukturer - Tid <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Behovet for menneskelig relation. • Strukturerne/rammerne(familiernes) • At være sindslidende/ det alment menneskelige • Metoder
--	---	--	---

<p>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Systemernes struktur - Tid - Overskud - Livserfaring - Hjertet på rette sted - Metoder (hvordan skabes relationen) - Interaktion - Kommunikation - Effekt (hvad opnår den sindslidende) - Udvikling i relationen - Tillid - Integration - Den svære relation - Tabu - Berøringsangst - At bevare facaden, - Forsigtighed - Hvem sætter dagsordenen - "Spilleregler" - En proces/ udvikling - Omsorg (den sindslidendes) - Forståelse (den sindslidendes) - Taknemmelighed (den sindslidendes) - Ydmyghed (den sindslidendes) 	<p>på integration, - Inklusion, - Indhold i hverdagen, - At bevare "facaden".</p> <p>Familiernes struktur (rammer) med følgende underordnede in vitro begreber:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Systemernes struktur, - Rummelighed, - Forståelse, - Tillid, - Tid, - Overskud, - Livserfaring, - Hjertet på rette sted. <p>Metoder (hvordan skabes relationen) med følgende underordnede in vitro begreber:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interaktion, - Kommunikation <p>Effekt (hvad opnår den sindslidende) med følgende underordnede in vitro begreber:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udvikling i relationen, - Samvær, - Tillid, - Integration. <p>Den svære relation med følgende underordnede in vitro begreber:</p>		<p>• Effekten</p> <p>Story line</p> <p>Interaktionen. Den gode og svære relation mellem brugere og de frivillige kontaktfamilier.</p>
--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> - Relationens tæthed - Forsigtighed - Roller - Tvivl - Balancegang - Kemi. 	<p><i>vitro begreber:</i> -</p> <ul style="list-style-type: none"> Tabu, - Berøringsangst, - At bevare facaden, - Forsigtighed, - Hvem sætter dagsordenen, - ”spilleregler”, - En proces/udvikling, - Omsorg(den sindslidendes), forståelse(den sindslidendes), taknemmelighed (den sindslidendes) og ydmyghed(den sindslidendes) - Relationens tæthed, - Forsigtighed, - Roller, - Tvivl, - Balancegang, - Kemi. 		
---	--	--	--